

OCENA STANU SANITARNO-EPIDEMICZNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO W 2022 ROKU

WOJEWÓDZKA STACJA SANITARNO-
EPIDEMIOLOGICZNA
W KATOWICACH

POLSKIE CENTRUM AKREDYTACJI
POLISH CENTRE FOR ACCREDITATION

Sygnatariusz EA MLA
EA MLA Signatory

CERTYFIKAT AKREDYTACJI
LABORATORIUM BADAWCZEGO
ACCREDITATION CERTIFICATE OF TESTING LABORATORY
Nr AB 377

Potwierdza się, że: / This is to confirm that:

WOJEWÓDZKA STACJA
SANITARNO-EPIDEMIOLOGICZNA W KATOWICACH
ul. Raciborska 39, 40-074 Katowice

spełnia wymagania normy PN-EN ISO/IEC 17025:2018-02
meets requirements of the PN-EN ISO/IEC 17025:2018-02 standard

Akredytowana działalność jest określona w Zakresie Akredytacji Nr AB 377
Accredited activity is defined in the Scope of Accreditation No AB 377

Akredytacja pozostaje w mocy pod warunkiem przestrzegania
wymagań jednostki akredytującej określonych w kontrakcie Nr AB 377
This accreditation remains in force provided the Laboratory observes
the requirements of Accreditation Body defined in the Contract No AB 377

Akredytacji udzielono dnia 04.01.2002 r.
Accreditation was granted on 04.01.2002

DYREKTOR
POLSKIEGO CENTRUM AKREDYTACJI

LUCYNA OLBORSKA

Warszawa, 26.11.2019 roku

Ocena stanu sanitarno-epidemicznego
województwa śląskiego
w 2022 roku

Wydawca:

Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Katowicach
ul. Raciborska 39
40-074 Katowice

| www.gov.pl/wsse-katowice/
| e-mail: wsse.katowice@sanepid.gov.pl
| ePUAP: /WSSEKatowice/skrytka

® Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Katowicach 2023

Wszelkie prawa zastrzeżone. Wykorzystanie w całości lub fragmentów opracowania dozwolone pod warunkiem odnotowania źródła informacji.

Prawa autorskie do niniejszego opracowania przysługują Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Katowicach.

Raport o stanie sanitarnym województwa śląskiego zawiera dane na dzień 31 grudnia 2022 r.

Zdjęcia wykorzystane w opracowaniu: własne WSSE Katowice, www.pixabay.com, www.freepik.com

Spis treści

Ocena stanu epidemicznego.....	8
1. Zapobieganie oraz zwalczanie zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi w 2022 roku	9
1.1. Sytuacja epidemiczna woj. śląskiego w zakresie zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi	9
2. Szczegółowa sytuacja epidemiologiczna wybranych chorób zakaźnych i zakażeń	12
2.1 Zakażenia wirusem SARS-CoV-2	12
2.2 Zachorowania na grypę i wirusy grypopodobne	16
2.3 Gruźlica	20
2.4 Choroby zakaźne typowe dla wieku dziecięcego	23
2.5 Krztusiec	24
2.6 Płonica (szkarlatyna).....	25
2.7 Świnka (nagminne zapalenie przyusznic)	25
2.8 Ospa wietrzna.....	26
2.9 Program eliminacji odry i różyczki.....	27
3. Badania epidemiologiczne.....	28
4. Higiena lecznictwa	29
4.1 Nadzór nad stacjonarnymi placówkami leczniczymi	29
4.2 Nadzór nad placówkami lecznictwa otwartego oraz gabinetami prywatnymi	30
4.3 Dezynfekcja i sterylizacja	31
4.4 Postępowanie z odpadami medycznymi	32
5. Nadzór nad szczepieniami ochronnymi.....	32
5.1 Stan wykonania szczepień obowiązkowych w 3 r. ż.....	33
5.2 Nadzór nad zgłaszalnością Niepożądanych Odczynów Poszczepiennych	34
5.3 Nadzór nad uchylającymi się od szczepień.....	36
Ocena bezpieczeństwa żywności	38
Ocena stanu sanitarnego w zakresie bezpieczeństwa wody	50
1. Jakość ujmowanych wód powierzchniowych – kategoryzacja.....	51
2. Jakość wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi	51
2.1 Badania wody	55
3. Jakość wody wykorzystywanej do kąpieli.....	56
Ocena stanu sanitarno-higienicznego obiektów użyteczności publicznej	61
Ocena stanu sanitarnego obiektów nauczania i wychowania dzieci i młodzieży	67
Ocena stanu sanitarnego w zakładach pracy.....	74
1. Kontrola warunków higieny pracy.....	75
2. Zatrucia metanolem	82

3. Nadzór nad środkami zastępczymi.....	82
Nadzór w obszarze higieny radiacyjnej	84
1. Promieniowanie jonizujące	85
2. Narażenie na radon w miejscu pracy	91
3. Ochrona przed promieniowaniem niejonizującym	92
Zapobiegawczy nadzór sanitarny.....	98
1. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko	99
Działalność w zakresie promocji zdrowia i komunikacji społecznej.....	106
1. Profilaktyka używania środków psychoaktywnych	107
2. Zdrowie środowiskowe i choroby zakaźne.....	114
3. Profilaktyka nadwagi i otyłości	125
4. Inne działania.....	128
5. Konferencja, szkolenia w woj. śląskim	134
6. Promocja zdrowia a komunikacja społeczna.....	136

Szanowni Państwo,

postęp i rozwój w stronę innowacyjnych technologii genetycznych do wykrywania i identyfikacji patogenów w materiale klinicznym, żywności, wodzie, szybkie identyfikowanie zagrożeń w dochodzeniach epidemiologicznych, to kierunek, w którym zmierza Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa śląskiego.

W naszym laboratorium, które mieści się w Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Katowicach, wdrożyliśmy technologię sekwencjonowania nowej generacji (ang. Next Generation Sequencing, NGS), która umożliwi analizę genomu otaczających nas mikroorganizmów. Przewaga sekwencjonowania nad innymi metodami diagnostycznymi, pozwala na jednoznaczne identyfikowanie zagrożeń mikrobiologicznych bez konieczności dalszej ich weryfikacji poza granicami województwa śląskiego.

Nadzór epidemiologiczny nad COVID-19, w naszych warunkach, umożliwia wykrywanie nowych subwariantów wirusa SARS-CoV-2 i jest cennym źródłem wiedzy na temat przebiegu, charakteru i dynamiki zakażeń wirusem. Uzyskane w wyniku sekwencjonowania dane przesyłane są do międzynarodowej bazy GISAID.

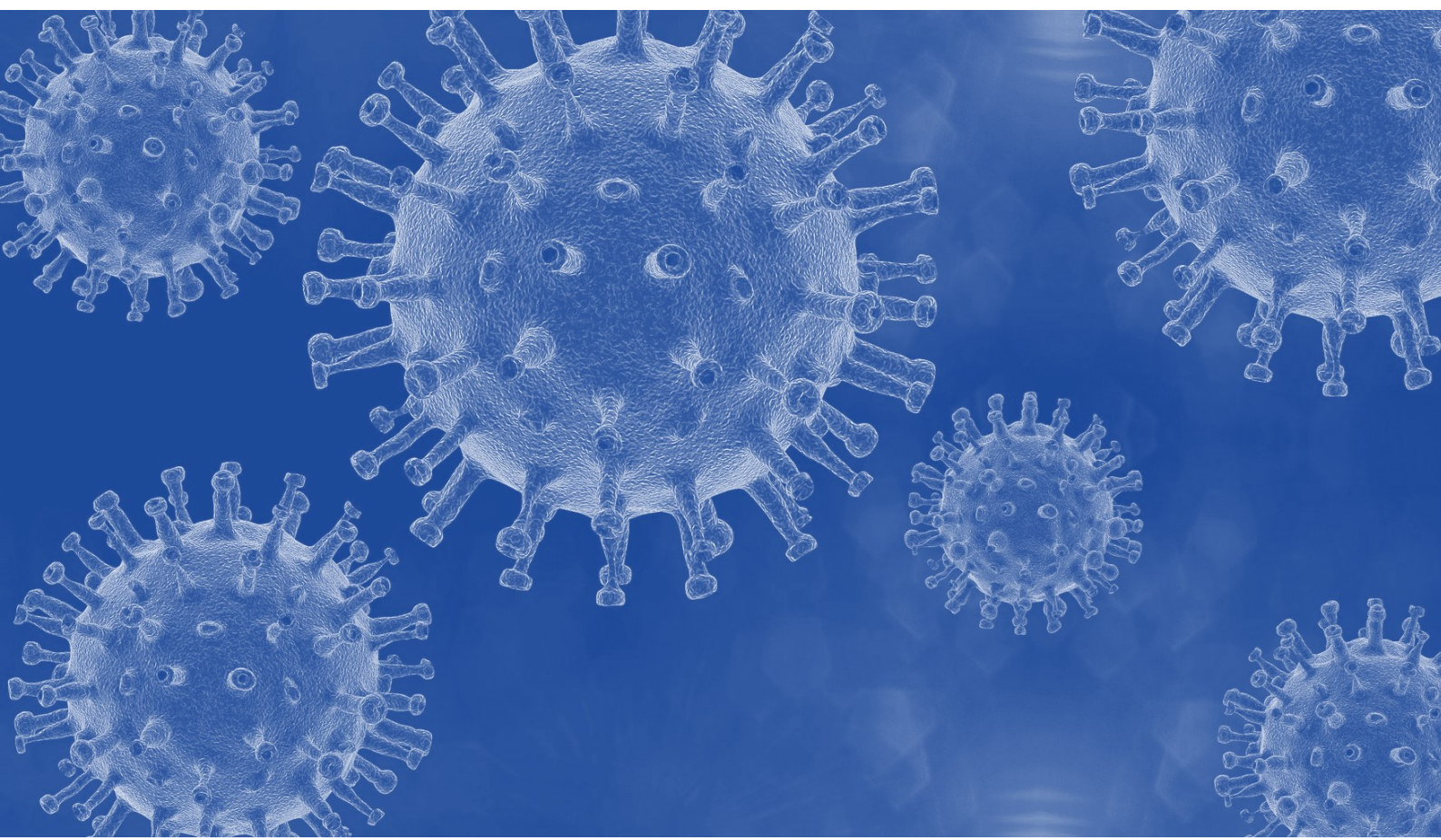
Mając wieloletnie doświadczenie i wysoko wykwalifikowany personel, współpracujemy z licznymi specjalistycznymi laboratoriami krajowymi i zagranicznymi przy wdrażaniu metod molekularnych do badań środowiskowych. Z sukcesem uczestniczyliśmy w europejskich międzylaboratoryjnych badaniach E. coli w wodach przeznaczonych do spożycia przez ludzi i w wodach kąpieliskowych, organizowanych przez Komisję Europejską. Celem badań była walidacja metody molekularnej real time PCR do wykrywania E. coli w wodzie pitnej, zgodnie z normą ISO 16140-2:2016.

Prowadzony przez Państwową Inspekcję Sanitarną nadzór epidemiologiczny w województwie śląskim, realizowany jest w oparciu o najwyższe standardy diagnostyczne i informatyczne, zapewniając Państwu bezpieczeństwo zdrowotne oraz najwyższą jakość wykonywanych usług.

Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny

dr n. med. Grzegorz Hudzik

Ocena stanu epidemicznego

1. Zapobieganie oraz zwalczanie zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi w 2022 roku

Niniejszy rozdział poświęcony jest działaniom przeciwepidemicznym Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. śląskiego, instytucji powołanej do realizacji zadań z zakresu zdrowia publicznego na poziomie wojewódzkim.

W 2022 roku, Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny wraz z państwowymi powiatowymi inspektorami sanitarnymi woj. śląskiego, stojąc na straży bezpieczeństwa zdrowotnego mieszkańców województwa, kontynuowali nadzór nad chorobami zakaźnymi m. in. koordynując działania związane z zapobieganiem oraz zwalczaniem chorób zakaźnych i zakażeń u ludzi, a także prowadząc monitoring bieżącej sytuacji epidemiologicznej na terenie woj. śląskiego, ze szczególnym uwzględnieniem chorób wysoce zakaźnych oraz zagrażających zdrowiu publicznemu. Bieżąca działalność przeciwepidemiczna Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. śląskiego skoncentrowana była na chorobach występujących ogniskowo. Stanowią one bowiem szczególny problem zdrowotny w kontekście sytuacji epidemiologicznej na terenie kraju, krajów UE oraz państw trzecich.

Miniony rok był dla służb sanitarno-epidemiologicznych kontynuacją wzmożonego nadzoru nad zakażeniami wirusem SARS-CoV-2. Działania zapobiegawcze oraz przeciwepidemiczne w zakresie COVID-19 nadal były traktowane priorytetowo, od kiedy na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej ogłoszony został stan zagrożenia epidemicznego¹.

Dla krajowych służb sanitarnych miniony rok był okresem pełnym nowych wyzwań zdrowotnych. W 2022 roku po raz pierwszy w UE i na całym świecie na tak wielką skalę zaczęto rejestrować zachorowania na małąpę ospę (aktualna nazwa choroby to mpox), również występujące ogniskowo. Natomiast, w związku z kryzysem uchodźczym, spowodowanym agresją Federacji Rosyjskiej na Ukrainę, państwem sąsiadującym z Polską, Państwowa Inspekcja Sanitarna woj. śląskiego na bieżąco prowadziła monitoring zakażeń, chorób zakaźnych oraz ognisk epidemicznych występujących wśród uchodźców, osób przybywających masowo z kraju objętego wojną. W odpowiedzi na te szczególne okoliczności, prowadzona została wzmożona działalność przeciwepidemiczna w ww. zakresie. Przedstawiciele Państwowej Inspekcji Sanitarnej sporządzali cotygodniowe raporty na temat sytuacji epidemiologicznej wśród uchodźców wojennych, przeprowadzali kontrole sanitarne w miejscach ich pobytu zbiorowego, przeprowadzali wizytacje w punktach recepcyjnych tj. w miejscach, w których osoby chroniące się przed wojną mogły uzyskać ciepły posiłek, opiekę medyczną, a także zdobyć informacje na temat możliwości zakwaterowania na terenie Polski i ogólnych warunków pobytu na terenie naszej ojczyzny.

1.1. Sytuacja epidemiczna woj. śląskiego w zakresie zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi

W rozdziale przedstawiono sytuację epidemiologiczną województwa śląskiego w zakresie występowania jednostek chorobowych, ujętych w wykazie stanowiącym załącznik do ustawy z dnia

¹ Rozporządzenie Ministra Zdrowia z 13 marca 2020 roku w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu zagrożenia epidemicznego (Dz. 2020, poz. 433).

5 grudnia 2008 roku o zapobieganiu i zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. 2022, poz. 1657 z późn. zm.).

W formie tabelarycznej przedstawiono dane epidemiologiczne, dotyczące występowania wybranych jednostek chorobowych na terenie województwa śląskiego w 2021 i 2022 roku. Zaprezentowane dane za rok 2022 są aktualnie weryfikowane i mogą ulec nieznacznym zmianom. Zapadalność zdefiniowano jako liczbę nowo zarejestrowanych jednostek chorobowych w określonym czasie, która przypada na jednostkę populacji. Powyższy współczynnik został obliczony na 100 tys. mieszkańców, na podstawie danych demograficznych pochodzących ze strony internetowej Głównego Urzędu Statystycznego – wg stanu na 30 czerwca dla 2021 oraz 2022 roku.

Analizę sporządzono na podstawie danych pochodzących z wywiadów epidemiologicznych, przeprowadzonych dochodzeń epidemiologicznych, formularzy zgłoszeń zachorowań (podejrzeń zachorowań) na poszczególne jednostki chorobowe, Wojewódzkiego Rejestru Chorych na Gruźlicę oraz sprawozdań sporządzanych przez Państwową Inspekcję Sanitarną w nadzorze epidemiologicznym.

Tabela. Porównanie ogólnej liczby, zapadalności oraz hospitalizacji wybranych jednostek chorobowych w województwie śląskim w 2021 i 2022 roku

Kod wg ICD-10	Jednostka chorobowa	2021			2022			Trend
		liczba	hospitalizacja	zapadalność	liczba	hospitalizacja	zapadalność	
A02.0; A02.1; A02.2-8	Salmonelloza	799	545 (68,2%)	17,9	632	430 (68%)	14,5	↓
A04.0-9; A05.0-9	Inne bakteryjne zakażenia jelitowe oraz zatrucia pokarmowe	3 335	2 905 (87,1%)	74,6	3 536	3 167 (89,6%)	81,1	↑
A07.1	Giardioza (lamblioza)	82	7 (8,5%)	1,8	192	11 (5,7%)	4,4	↑
A07.2	Kryptosporidioza	0	0 (0%)	0	1	0 (0%)	<0,1	↑
A08.0-4	Wirusowe zakażenia jelitowe	2 637	2 228 (84,5%)	59	6 634	5878 (88,6%)	152,2	↑
A09	Biegunka i zapalenie żołądkowo-jelitowe BNO, o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu	3 278	1 267 (38,7%)	73,3	4 438	1788 (40,3%)	101,8	↑
A21	Tularemia ¹	2	0 (0%)	<0,1	2	2 (100%)	<0,1	↑
A31	Mikobakteriozy – inne i BNO	4	4 (100%)	0,1	5	4 (80%)	0,1	↑
A32	Listerioza ¹	11	11 (100%)	0,2	11	11 (100%)	0,3	↑
A37	Krzusiec	14	8 (57,1%)	0,3	17	7 (41,2%)	0,4	↑
A38	Płonica (szkarlatyna)	619	15 (2,4%)	13,8	2 028	36 (1,8%)	46,5	↑
A39; A46; A48.3; B95.0; B95.3; G04.2; G00.1; A40.3; J13; B96.3/G04.2; G00.0; A41.3; J14	Inwazyjne choroby bakteryjne, wywołane przez meningokoki, <i>Streptococcus pyogenes</i> , <i>Streptococcus pneumoniae</i> oraz <i>Haemophilus influenzae</i> tyb B	563	159 (28,2%)	12,6	937	359 (38,3%)	21,5	↑
A48.1-2	Legionelloza	0	0 (0%)	0	7	7 (100%)	0,2	↑
A50-53	Kiła	101	35 (34,7%)	2,3	134	37 (27,6%)	3,1	↑
A54	Rzeżączka	21	0	0,5	30	2	0,7	↑

			(0%)			(6,7%)		
A55-56	Choroby przenoszone drogą płciową wywołane przez chlamydie	15	0 (0%)	0,3	26	1 (3,8%)	0,6	↑
A69.2	Borelioza z Lyme	1 314	45 (3,4%)	29,4	2 132	73 (3,4%)	48,9	↑
-	Ostre porażenie wiotkie dzieci w wieku 0-14 lat	5	5 (100%)	0,1	9	9 (100%)	0,2	↑
A81	Encefalopatie gąbczaste	3	3 (100%)	0,1	1	1 (100%)	<0,1	↓
Z20.3/Z24.2;Z28	Styczność i narażenie na wściekliznę /potrzeba szczepień	366	1 (0,3%)	8,2	619	2 (0,3%)	14,2	↑
A84; B00.4; A81.1; A83; A85; B02.0; A86; A87.0; B00.3; A87.1-9; B02.1	Kleszczowe oraz inne wirusowe zapalenie mózgu, wirusowe zapalenie opon mózgowych ²	28	27 (96,4%)	0,6	40	40 (100%)	0,9	↑
G01; G04.2; G05.0; G00.2-8; G00.9	Bakteryjne zapalenie opon mózgowych i/lub mózgu ²	26	26 (100%)	0,6	29	29 (100%)	0,7	↑
G03; G04.8-9	Zapalenie opon mózgowych lub mózgu inne i nieokreślone	33	33 (100%)	0,7	65	65 (100%)	1,5	↑
A90-1	Gorączka denga (klasyczna lub krwotoczna)	0	0 (0%)	0	2	2 (100%)	<0,1	↑
B01	Ospa wietrzna	9 651	11 (0,1%)	215,8	25 671	38 (0,1%)	573,9	↑
B05	Odra	1	1 (100%)	<0,1	5	1 (20%)	0,1	↑
B06	Różyczka	5	0 (0%)	0,1	21	0 (0%)	0,5	↑
B15; B16; B18.0-1; B17.0-2; B17.8; B18.2; B18.8-9, B-19	Wirusowe zapalenia wątroby	372	50 (13,4%)	8,3	755	73 (9,7%)	17,3	↑
B20-B24	HIV, AIDS	0	0 (0%)	0	70	14 (20%)	1,6	↑
B26	Świnka (nagminne zapalenie przyusznic)	71	0 (0%)	1,6	140	1 (0,7%)	3,21	↑
B50-54	Malaria (zimnica)	1	1 (100%)	<0,1	4	2 (50%)	0,1	↑
J10-J11	Grypa i podejrzenia grypy	288119	579 (0,2%)	6441,7	524275	1914 (0,4%)	12024,8	↑
U07.1-2	Zakażenia SARS-CoV-2 (COVID-19) ³	354615	13645 (3,8%)	7928,4	271843	6067 (2,2%)	6235	↑
A15, A16	Gruźlica	498	203 (40,8%)	11,1	650	627 (96,5%)	14,9	↑
P37.1	Wrodzona toksoplazmoza	0	0 (0%)	0	1	1 (100%)	<0,1	↑
B04	Ospa małpia	-	-	-	11	7 (63,6%)	0,3	↑

¹ Z uwagi na spadek liczby ludności woj. śląskiego w 2022 roku uznać należy, iż trend zachorowań jest wzrostowy.

² Zachorowania mogą być ujęte również w innych przyczynach.

³ Zachorowania potwierdzone laboratoryjnie oraz przypadki możliwe.

2. Szczegółowa sytuacja epidemiologiczna wybranych chorób zakaźnych i zakażeń

Podobnie jak w roku 2021, czynnikami etiologicznymi odpowiedzialnymi za największą liczbę zachorowań były czynniki wirusowe. W 2022 roku odnotowano aż 524 275 podejrzeń/zachorowań na grypę oraz przypadki grypopodobne, 271 843 przypadków zakażeń wirusem SARS-CoV-2 oraz 25 671 zachorowań na ospę wietrzną. W analizowanym okresie do Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa śląskiego dokonano 2 824 zgłoszeń podejrzeń/rozpoznań zgonów z powodu zakażeń, chorób zakaźnych oraz zatruc spowodowanych czynnikami zakaźnymi. Z uwagi na panującą epidemię COVID-19, największy udział w ogólnej liczbie miały zgony, których przyczyną było zakażenie wirusem SARS-CoV-2 – stanowiły one aż 93% zgonów z przyczyn zakaźnych. Wśród pozostałych przyczyn najliczniejsze były zakażenia bakteriami *Clostridioides difficile* (70 zgonów) oraz prątkiem gruźlicy (53 zgony).

2.1 Zakażenia wirusem SARS-CoV-2

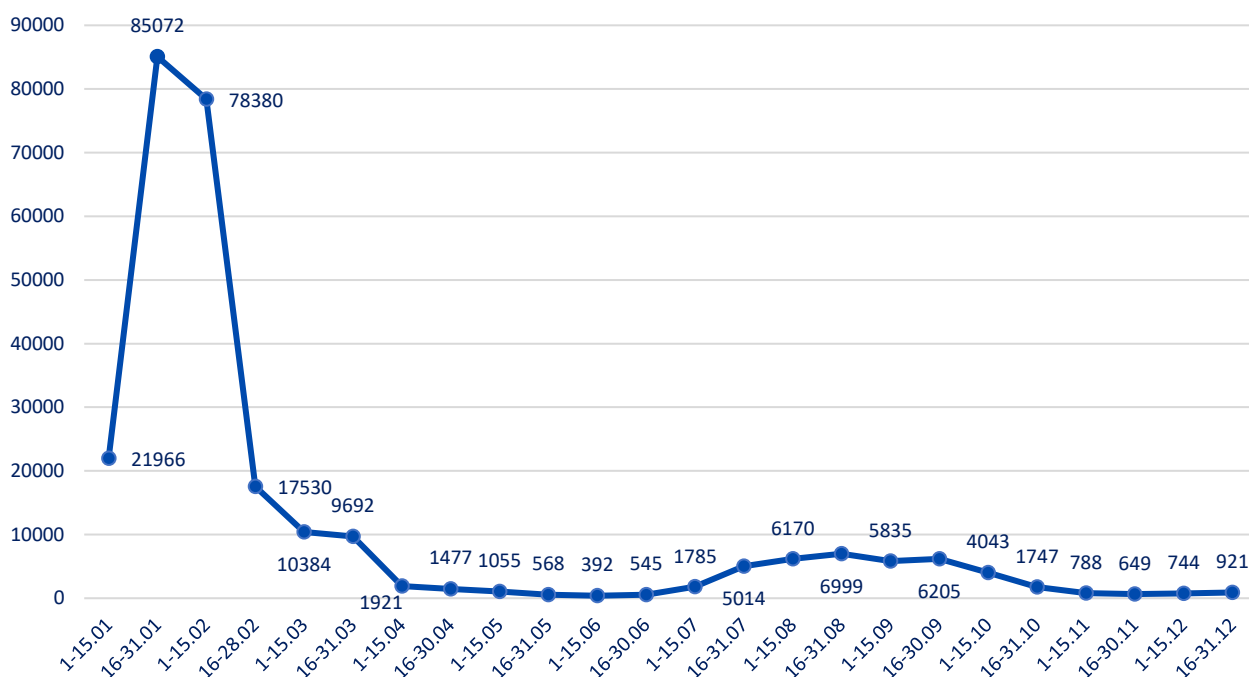
W 2022 roku na terenie województwa śląskiego poprawiła się sytuacja epidemiologiczna COVID-19 w stosunku do roku poprzedniego. Największą liczbę zakażeń wirusem SARS-CoV-2 zarejestrowano na terenie nadzorowanym przez PPIS w Katowicach, natomiast najwyższy wskaźnik zapadalności odnotowano w mieście Ruda Śląska.

Tabela. Liczba zakażeń wirusem SARS-CoV-2, zapadalność oraz liczba osób hospitalizowanych z powodu COVID-19 na terenie nadzorowanym przez poszczególnych ppis województwa śląskiego w 2021 oraz 2022 roku*

PPIS	2021			2022		
	Liczba przypadków	Zapadalność	Liczba hospitalizacji	Liczba przypadków	Zapadalność	Liczba hospitalizacji
Bielsko-Biała	31 073	9233,7	977	24 595	7380,8	421
Bytom	27 868	7795,0	1 014	21 097	6165,5	382
Chorzów	11 730	7563,4	568	9 409	6334,5	235
Cieszyn	12 396	7002,2	588	9 287	5281,9	171
Częstochowa	22 175	6343,8	1 149	16 084	4708,9	693
Dąbrowa Górnicza	24 027	9099,7	808	16 977	6499,2	397
Gliwice	40 461	8775,9	750	28 928	6556,6	514
Jaworzno	7 227	8605,2	257	4 751	5408,6	132
Katowice	35 551	8278,8	1 317	31 077	7445,3	326
Kłobuck	4 282	5098,6	393	3 904	4730,4	286
Lubliniec	4 705	6205,0	244	4 264	5668,4	223
Myszków	4 434	6324,3	225	2 718	3979,7	121
Racibórz	6 653	6219,5	397	6 437	6411,2	310
Ruda Śląska	10 583	7799,1	421	9 981	7559,1	144
Rybnik	20 594	7425,7	900	15 289	5643,2	278

Sosnowiec	18 618	9500,0	783	12 103	6356,4	271
Tychy	34 803	8764,7	802	25 008	6353,5	201
Wodzisław Śląski	19 774	8128,2	880	13 665	5817,3	275
Zawiercie	7 348	6336,9	520	5 890	5203,8	385
Żywiec	10 144	6685,5	652	8 418	5633,7	259
woj. śląskie	354 446	7924,6	13 645	269 882	6190,0	6 024

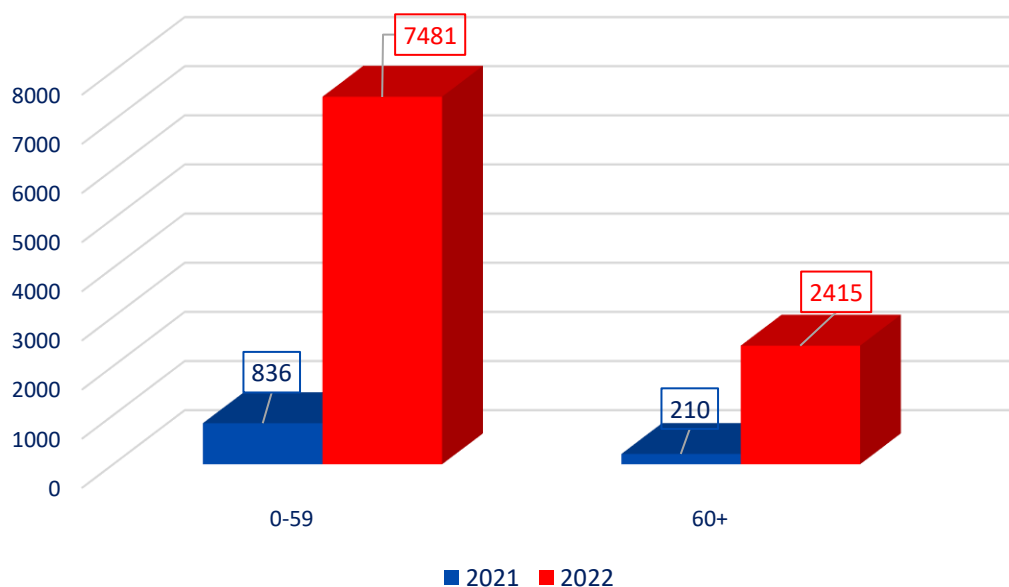
*nie uwzględniono przypadków możliwych, czyli opartych jedynie na obrazie klinicznym.

Wykres. Liczba przypadków COVID-19 w województwie śląskim w 2022 roku, w rozbiciu na poszczególne okresy dwutygodniowe (dane zgodne z meldunkami MZ-56, przypadki wg kodu ICD-10: U07.1)

W analizowanym okresie najczęściej zakażeń SARS-CoV-2 odnotowano wraz z początkiem 2022 roku. Zachorowania na COVID-19 stanowiły wówczas aż 75,2% wszystkich przypadków. Poniżej przedstawiono dane, dotyczące liczby zarejestrowanych zgonów na COVID-19 w rozbiciu na poszczególne grupy wiekowe w latach 2021-2022. Największe liczby zgonów na skutek zakażenia wirusem SARS-CoV-2 odnotowano w grupie wiekowej 60+. Powyższy wykres obrazuje silną korelację pomiędzy wiekiem chorego, a prawdopodobieństwem zgonu. Uzasadnione jest zatem prowadzenie krajowej polityki zdrowotnej przeciwko COVID-19 skupionej głównie na grupie seniorów.

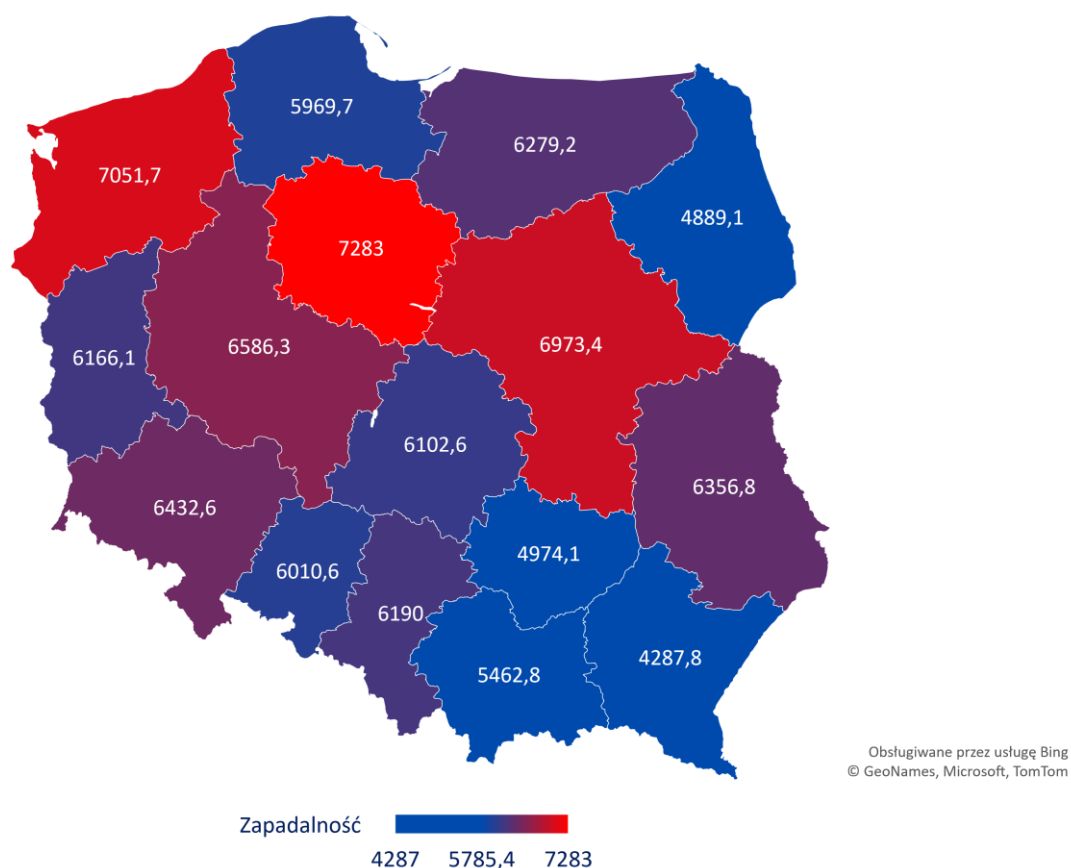
Wykres. Liczba zgonów z powodu COVID-19 w poszczególnych grupach wiekowych na terenie województwa śląskiego w latach 2021-2022

Tabela. Liczba zakażeń wirusem SARS-CoV-2 oraz liczba hospitalizacji z powodu COVID-19 na terenie poszczególnych województw w 2022 roku (uwzględniono przypadki COVID-19 prawdopodobne oraz potwierdzone)

województwo	liczba przypadków	liczba hospitalizowanych
dolnośląskie	186 035	7 051
kujawsko-pomorskie	146 509	4 170
lubelskie	129 075	10 161
lubuskie	60 591	1 886
łódzkie	145 585	10 172
małopolskie	187 314	9 127
mazowieckie	384 338	25 969
opolskie	56 811	2 369
podkarpackie	89 255	7 509
podlaskie	56 021	5 212
pomorskie	140 793	4 060
śląskie	269 882	6 024
świętokrzyskie	5 8802	5 360
warmińsko-mazurskie	86 018	3 746
wielkopolskie	230 276	5 276
zachodniopomorskie	116 005	3 989

Źródło: Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego PZH – PIB

W 2022 roku, podobnie jak w roku poprzednim, województwo śląskie było na drugim miejscu co do liczby zakażeń wirusem SARS-CoV-2, natomiast na ósmym miejscu pod względem zapadalności.

Rys. Zapadalność na COVID-19 na terenie poszczególnych województw w 2022 roku (uwzględniono przypadki COVID-19 prawdopodobne oraz potwierdzone)²

Nowelizacja przepisów prawa w zakresie COVID-19 dostosowywana i wdrażana jest na podstawie aktualnej sytuacji epidemiologicznej w kraju oraz wg wytycznych i analiz Światowej Organizacji Zdrowia w zakresie zagrożenia dla zdrowia publicznego. Wirus SARS-CoV-2 podlega ciągłym mutacjom, zmieniających jego właściwości, w tym potencjału do powodowania ciężkich postaci klinicznych choroby COVID-19. W celu dostosowywania adekwatnych działań przeciwepidemicznych Państwowej Inspekcji Sanitarnej od 2021 roku został wdrożony ogólnopolski monitoring rozprzestrzeniania się wirusa SARS-CoV-2 oraz jego wariantów. Na potrzeby nadzoru molekularnego laboratorium WSSE w Katowicach wykonuje sekwencjonowanie materiału biologicznego osób chorych na COVID-19. Poniżej przedstawiono w formie tabelarycznej występowanie poszczególnych wariantów oraz subwariantów wirusa SARS-CoV-2 w latach 2021-2022 (dane dla 2021 roku obejmują okres od 17.05).

² Współczynniki zapadalności obliczone na podstawie danych otrzymanych z Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego PZH – PIB

Tabela. Warianty SARS-CoV-2, które zostały zidentyfikowane przez Państwową Inspekcję Sanitarną województwa śląskiego w 2021 oraz 2022 roku (dane wg daty wykonania sekwencjonowania)

Warianty SARS-CoV-2	2021	2022
Gamma (brazylijski, P.1)	6	0
Delta (indyjski, B.1.617.2+AY)	1 402	513
Beta (południowoafrykański, B.1.351 + B.1.351.2 + B.1.351.3)	0	0
Lambda (C.37 + C.37.1)	0	0
Mu (kolumbijski, B.1.621 + B.1.621.1)	1	0
Omikron (B.1.1.529)	3	3 033

Tabela. Subwarianty Omikrona, które zostały zidentyfikowane przez Państwową Inspekcję Sanitarną województwa śląskiego w 2021 oraz 2022 roku (dane wg daty wykonania sekwencjonowania)

Subwarianty Omikron (B.1.1.529)	2021	2022
BA.1	3	64
BA.2	0	125
BA.3	0	0
BA.4	0	5
BQ.1	0	11
inne	0	2 605

2.2 Zachorowania na grypę i wirusy grypopodobne

Rejestracja zachorowań i podejrzeń zachorowań na grypę i choroby wywołane przez wirusy grypopodobne w Polsce odbywa się na podstawie zgłoszeń zbiorczych dokonywanych w trybie tygodniowym do Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych przez podmioty wykonujące działalność leczniczą udzielające ambulatoryjnych świadczeń zdrowotnych. Powyższe wynika z rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19 listopada 2021 r. w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2022 (Dz. U. 2021, poz. 2303 ze zm.).

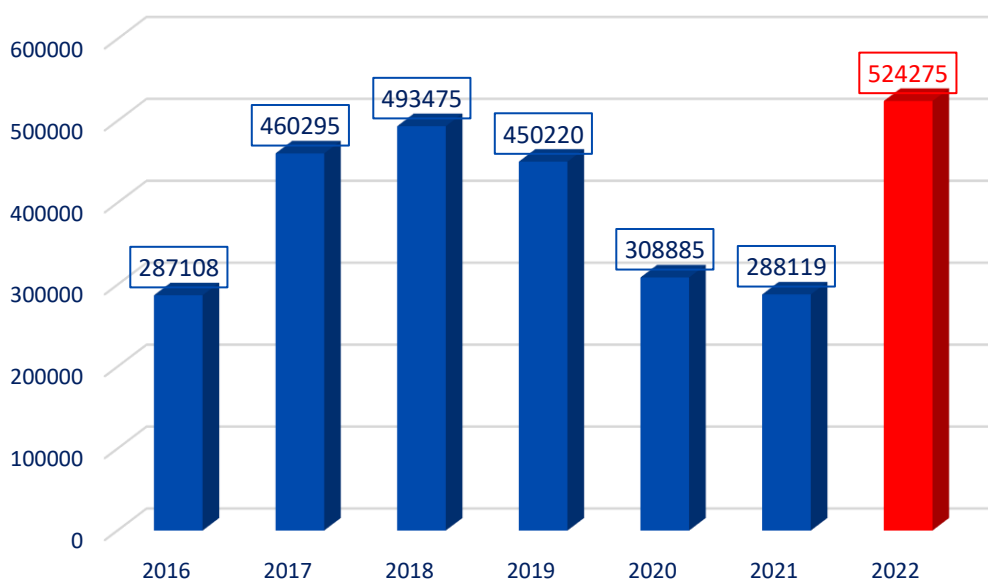
Zgodnie z definicją przyjętą na potrzeby nadzoru nad chorobami zakaźnymi w krajach Unii Europejskiej, w powyższych sprawozdaniach wykazuje się grypę rozpoznaną klinicznie i/lub laboratoryjnie oraz wszystkie rozpoznane klinicznie zachorowania grypopodobne i ostre zakażenia dróg oddechowych.

Państwowa Inspekcja Sanitarna, począwszy od sezonu epidemicznego 2004/2005, uczestniczy w zintegrowanym systemie nadzoru epidemiologicznego i wirusologicznego nad grypą SENTINEL. W woj. śląskim w powyższym programie uczestniczą lekarze POZ wraz z pacjentami z terenów nadzorowanych przez Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych w Bytomiu, Chorzowie, Dąbrowie Górniczej, Katowicach oraz Myszkowie. Na dedykowanej platformie sporządzany jest wojewódzki raport obejmujący dane o liczbie pacjentów, u których lekarz zdiagnozował grypę lub infekcję grypopodobną, a także wprowadzane są informacje o wynikach badań laboratoryjnych

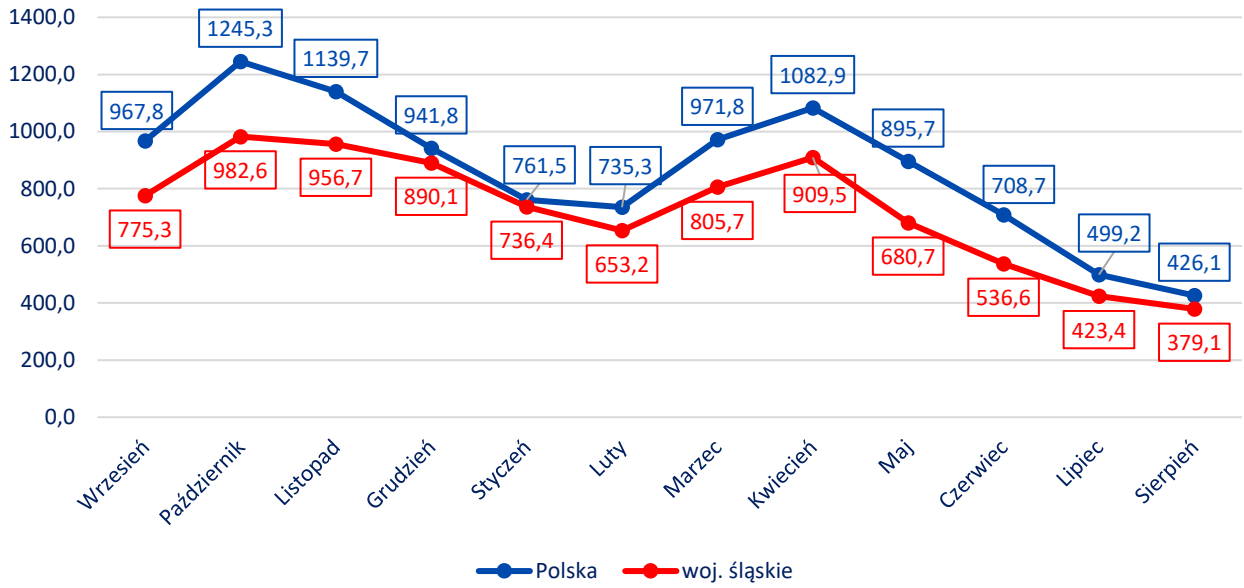
wykonanych na rzecz programu przez Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Katowicach. Następnie, Zakład Badania Wirusów Grypy Krajowego Ośrodka ds. Grypy w Narodowym Instytucie Zdrowia Publicznego PZH – Państwowym Instytucie Badawczym raportuje krajowe dane na nadzorowaną przez Światową Organizację Zdrowia (WHO) i Europejskie Centrum ds. Zapobiegania i Zwalczania Chorób (ECDC) platformę TESSy (The European Surveillance System).

W roku 2022 zarejestrowano 524 275 zachorowań na grypę oraz przypadki grypopodobne (m. in. zakażenia wirusami: RSV – syncytialnym wirusem oddechowym, AdV - adenowirusami, - PIV-1, PIV-2, PIV-3 – wirusami paragrypy; CoV - koronawirusami, hMPV - metapneumowirusem), co stanowi znaczny wzrost liczby przypadków w stosunku do roku poprzedniego, bo aż o 236 156 (o 82%).

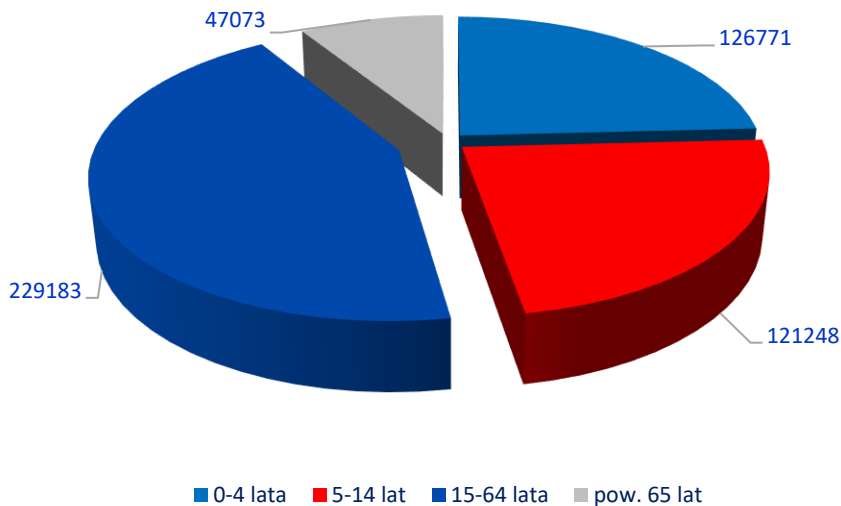

Wykres. Zachorowania na grypę i przypadki grypopodobne w województwie śląskim w latach 2016–2022

W sezonie 2021/2022 współczynniki zapadalności na grypę i przypadki grypopodobne w województwie śląskim kształtowały się na niższych poziomach w porównaniu do krajowych. Wzrosty zachorowań przebiegały dwufalowo, osiągając pierwszy szczyt zachorowań w październiku, a następnie drugi w kwietniu.

Wykres. Zapadalność na grypę oraz przypadki grypopodobne w województwie śląskim oraz w Polsce w sezonie 2021/2022 w ujęciu miesięcznym

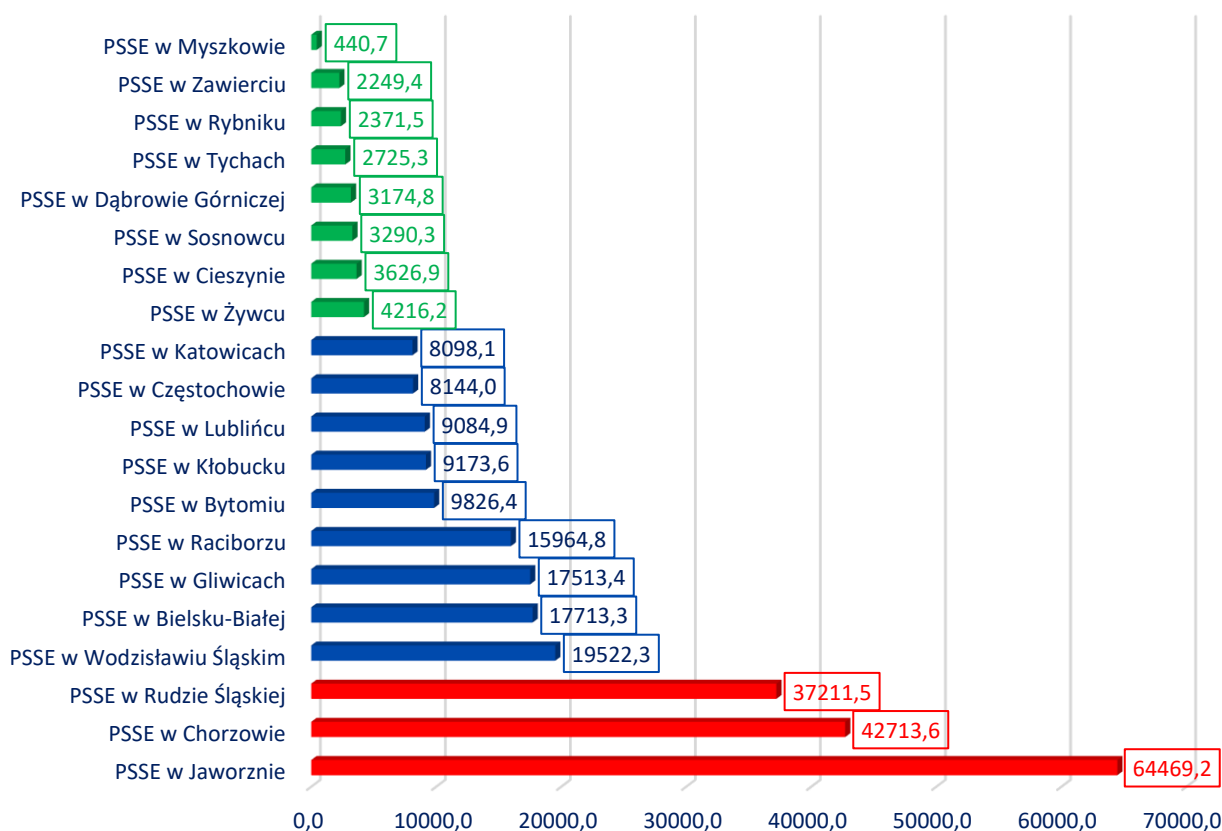
Wykres. Zachorowania na grypę i przypadki grypopodobne w województwie śląskim w 2022 roku wg grup wiekowych

Na skutek zachorowania lub podejrzenia zachorowania na grypę, leczenia szpitalnego wymagało 1 914 osób, z których aż 914 chorych stanowiły dzieci do lat 4. Główną przyczyną hospitalizacji chorych było wystąpienie objawów ze strony układu oddechowego.

Tabela. Hospitalizacja chorych na grypę oraz zachorowania grypopodobne w województwie śląskim w 2022 roku

grupa wiekowa	liczba hospitalizowanych	objawy ze strony układu krążenia	objawy ze strony układu oddechowego	inne objawy
0-4 lat	914	2	872	58
5-14 lat	428	2	397	56
15-64 lat	349	17	314	22
65 oraz powyżej	223	11	206	7
Razem	1 914	32	1 789	143

W okresie od października do kwietnia Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Katowicach cotygodniowo regularnie przygotowuje i publikuje na stronie internetowej informacje na temat aktualnej sytuacji epidemiologicznej grypy na terenie woj. śląskiego (link do strony pod adresem: www.gov.pl/web/wsse-katowice/komunikaty-i-meldunki).

Wykres. Zapadalność na grypę i przypadki grypopodobne na terenie nadzorowanym przez poszczególne ppis województwa śląskiego w 2022 roku

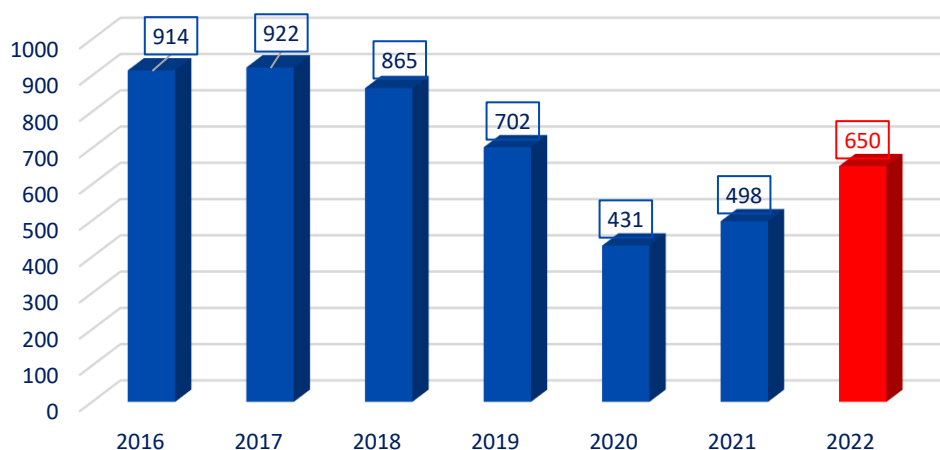
Warto pamiętać, że szczepienie przeciwko grypie to najbardziej skuteczny sposób zapobiegania infekcjom oraz powikłaniom spowodowanym przez wirusy grypy. Skład szczepionki opracowanej na dany sezon grypowy jest zawsze zgodny z zaleceniami Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) oraz zaleceniami Unii Europejskiej. Profilaktyka czynna jest szczególnie konieczna dla osób o wysokim ryzyku wystąpienia poważnych powikłań pogrypowych, a także dla ludzi z otoczenia osób z grupy wysokiego ryzyka oraz ich opiekunów. Zgodnie z wytycznymi Światowej Organizacji Zdrowia

(WHO), szczepienia przeciwko grypie sezonowej zalecane są szczególnie dla kobiet w ciąży, a także dla dzieci w wieku 6 miesięcy do 5 lat, osób starszych, osób przewlekle chorych oraz pracowników ochrony zdrowia. Z profilaktyki czynnej w 2022 roku skorzystało 117 495 osób, głównie seniorów (56,8% populacji).

2.3 Gruźlica

Od XIX wieku gruźlica nabrała charakteru epidemicznego i szerzyła się głównie wśród ubogich warstw społecznych. Obecnie, pomimo dostępności leków przeciwprątkowych stosowanych w terapii chorych sytuacja epidemiologiczna tej choroby w kraju nadal nie należy do korzystnych. Warto jednakże podkreślić, że od 2016 roku roczna liczba odnotowywanych przypadków w województwie śląskim nie przekracza tysiąca, a zachorowania utrzymują się na stabilnym poziomie. Za przyczynę rejestracji stosunkowo małej liczby gruźlic w latach 2020 oraz 2021 należy uznać utrudniony dostęp do diagnostyki chorób spowodowany pandemią COVID-19.

Wykres. Zachorowania na gruźlicę w województwie śląskim w latach 2016-2022

Państwowa Inspekcja Sanitarna woj. śląskiego w 2022 roku zarejestrowała łącznie 650 przypadków zachorowań, z czego gruźlice układu oddechowego stanowiły aż 98,6%.

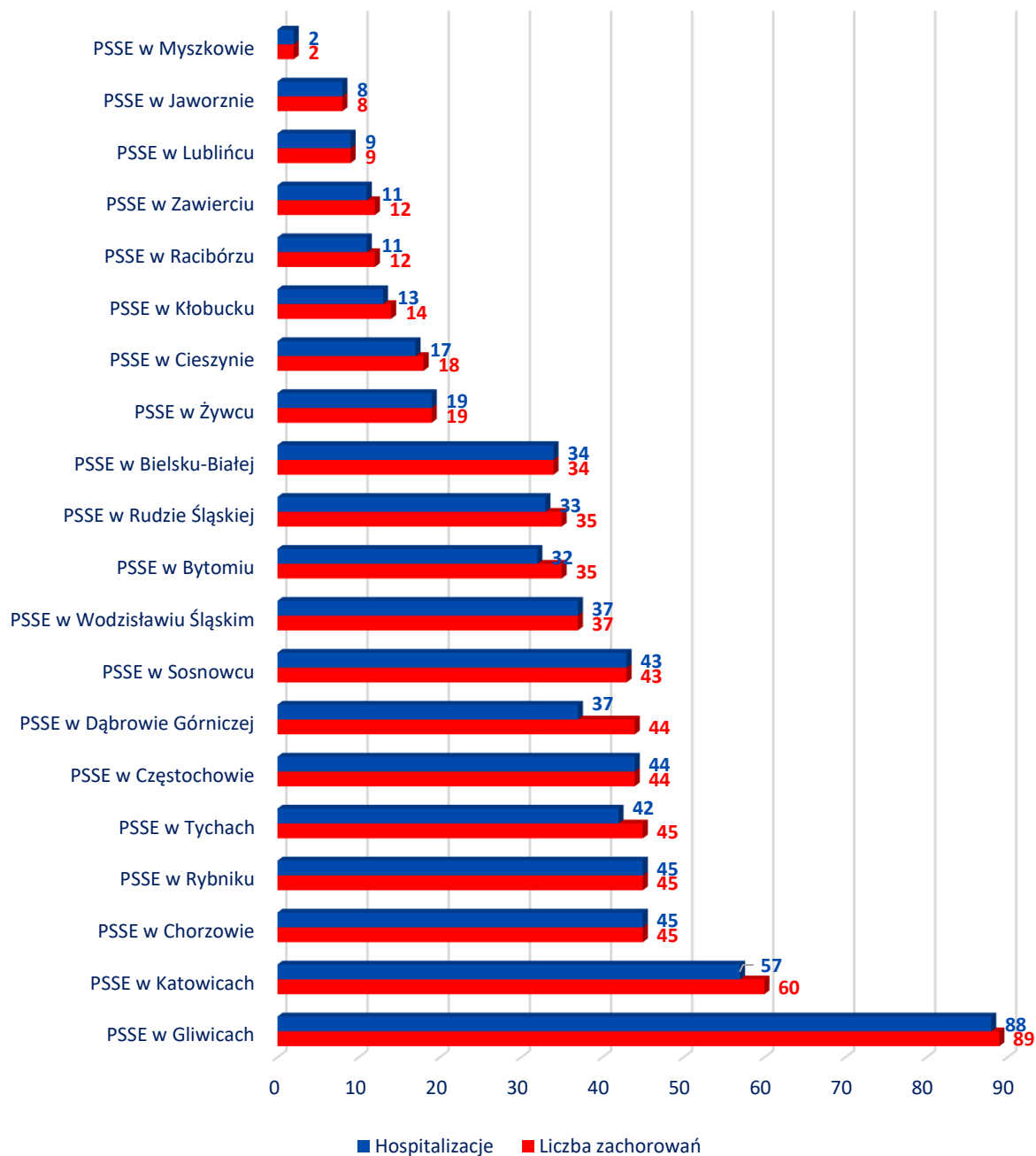
Tabela. Zachorowania na gruźlicę w województwie śląskim w 2022 roku wg Międzynarodowej Statystycznej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych ICD-10

Rozpoznanie wg kodu ICD-10	liczba zachorowań
A15 - Gruźlica układu oddechowego, potwierdzona bakteriologicznie i histologicznie	513
A16 - Gruźlica układu oddechowego, niepotwierdzona bakteriologicznie lub histologicznie	128
A17 - Gruźlica układu nerwowego	1
A18 - Gruźlica innych narządów	7
A19 - Gruźlica prosówkowa	1
Razem	650

Spośród odnotowanych przypadków u jednej osoby chorej zdiagnozowano koinfekcję z wirusem nabytego niedoboru odporności (HIV - *human immunodeficiency virus*). Zgodnie z aktualnie obowiązującym prawodawstwem osoby zakażone wirusem HIV lub chore na AIDS mogą zastrzec swoją tożsamość, co niezwykle negatywnie wpływa na prowadzony przez Państwową Inspekcję Sanitarną monitoring nad gruźlicami. W 2022 roku odnotowano 2 przypadki zachorowań typu MDR-TB (*multidrug-resistant tuberculosis*), gruźlicy odpornej na skuteczne leki przeciwprątkowe tj. izoniazyd i ryfampicynę, oraz 1 zachorowanie u uchodźcy z Ukrainy na gruźlicę typu XDR-TB (*extensively drug-resistant tuberculosis*) tj. o poszerzonej oporności na leki.

Rozporządzenie Ministra Zdrowia w sprawie programu pilotażowego leczenia gruźlicy wielolekoopornej w warunkach ambulatoryjnych z dnia 28 września 2022 r. (Dz.U. z 2022 r. poz. 2027, ze zm.) wprowadza program pilotażowy, którego celem jest model leczenia MDR-TB w warunkach ambulatoryjnych oraz ponadnarodowa harmonizacja leczenia MDR-TB i wdrożenie standardów Światowej Organizacji Zdrowia w okresie wyzwań epidemiologicznych. Powyższe ma na celu rozwiązanie problemu ciągłości terapii obywatelom Ukrainy, nękanym konfliktem zbrojnym na terytorium ich państwa, leczonych z powodu MDR-TB, a także przetestowanie telemonitoringu nad osobami z MDR-TB i ograniczenie hospitalizacji osób z MDR-TB na rzecz leczenia prowadzonego w trybie ambulatoryjnym.

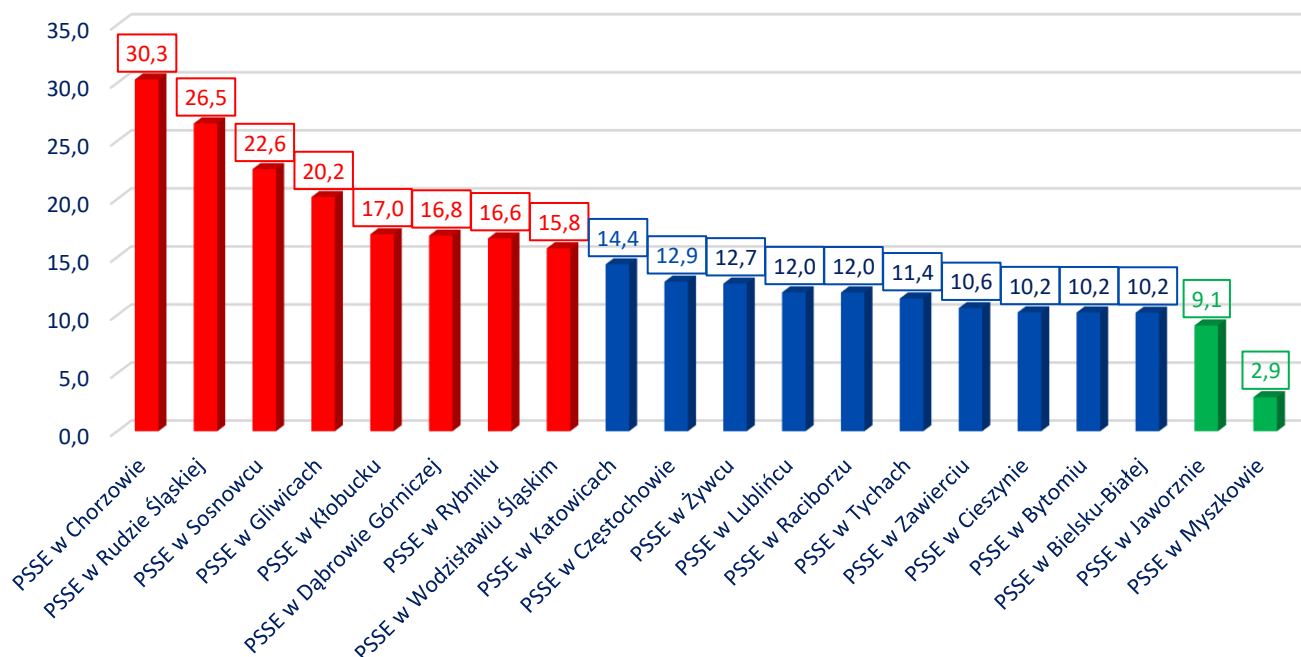

Wykres. Liczba zachorowań na gruźlicę w 2022 roku w podziale na liczbę odnotowanych przypadków zachorowań oraz przypadków hospitalizowanych wg danych poszczególnych ppis woj. śląskiego

Na skutek zakażenia prątkiem gruźlicy aż 96,5% chorych (627 pacjentów) wymagało leczenia w warunkach szpitalnych. Należy podkreślić, że w Polsce osoby chore na gruźlicę w okresie prątkowania oraz osoby z uzasadnionym podejrzeniem o prątkowanie podlegają obowiązkowej hospitalizacji.

Wykres. Zapadalność na gruźlicę w województwie śląskim w 2022 roku

Gruźlica od wielu lat stanowi główną przyczynę zgonów z powodu choroby zakaźnej. Choroba atakuje głównie układ oddechowy, jednak może też dotyczyć innych narządów. Z powodu gruźlicy układu oddechowego zmarło 51 osób (96,2% zmarłych na gruźlicę), natomiast na inne postacie tej choroby zmarły 2 osoby (3,8%).

2.4 Choroby zakaźne typowe dla wieku dziecięcego

Krztusiec oraz płońca (szkarlatyna) są chorobami zakaźnymi o podłożu bakteryjnym, natomiast czynnik etiologiczny ospy wietrznej, odry, różyczki czy świnki ma charakter wirusowy. Zachorowania na powyższe jednostki chorobowe zdarzają się głównie u dzieci, jednakże mogą sporadycznie wystąpić również w starszych grupach wiekowych.

Sytuację epidemiologiczną zachorowań na choroby zakaźne wieku dziecięcego należy w roku 2022 uznać za korzystną, z wyjątkiem stale utrzymującego się wysokiego poziomu zachorowań na ospę wietrzną oraz płońcę. Warto podkreślić, że w Polsce ospa wietrzna nie została objęta obowiązkowymi szczepieniami ochronnymi, natomiast przeciwko płońcy brak jest dostępnej profilaktyki czynnej.

W tabeli przedstawiono zestawienie zachorowań na te choroby w województwie śląskim oraz w Polsce, wraz ze współczynnikami zapadalności.

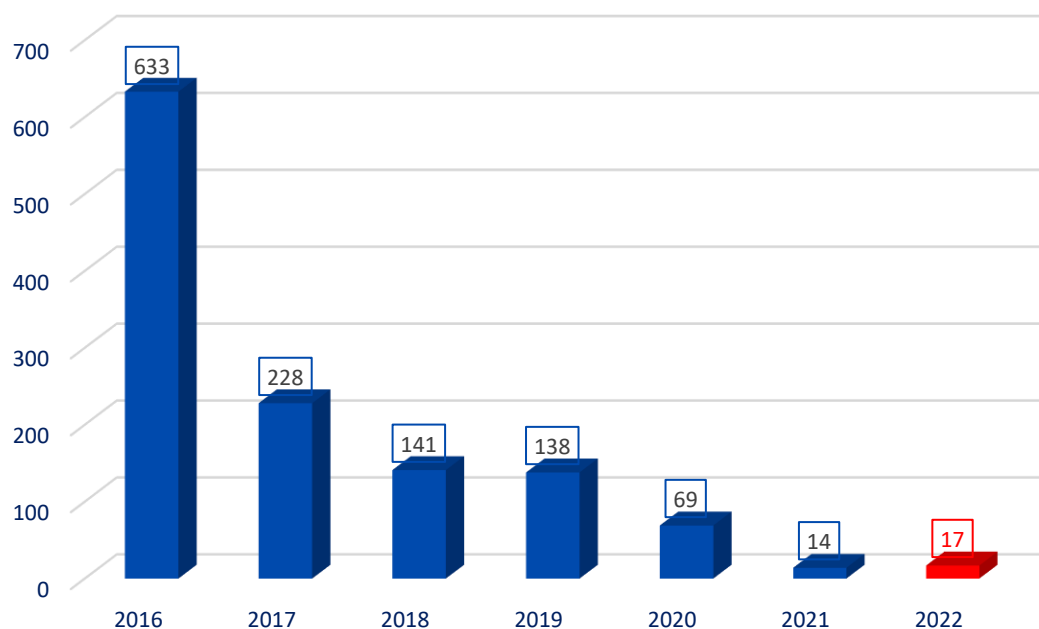
Tabela. Zachorowania oraz zapadalność na choroby typowe dla wieku dziecięcego w województwie śląskim i w Polsce w 2022 roku

jednostka chorobowa	województwo śląskie		Polska	
	liczba zachorowań	zapadalność	liczba zachorowań	zapadalność
Krztusiec	17	0,4	376	1
Płonica (szkarlatyna)	2 028	46,5	12 628	33,1
Ospa wietrzna	25 671	573,9	171 480	449,3
Odra	5	0,1	28	0,1
Różyczka	21	0,5	153	0,4
Świnka (nagminne zapalenie przyusznic)	137	3,2	925	2,4

2.5 Krztusiec

Krztusiec jest ostrą chorobą zakaźną dróg oddechowych, wywołaną przez pałeczkę krztusieńca (*Bordetella pertussis*). Grupą szczególnie narażoną na zakażenie są noworodki, które nie posiadają biernej odporności od matki. Przebieg choroby w tej grupie wiekowej, a także u niemowląt do szóstego miesiąca życia jest na ogół ciężki.

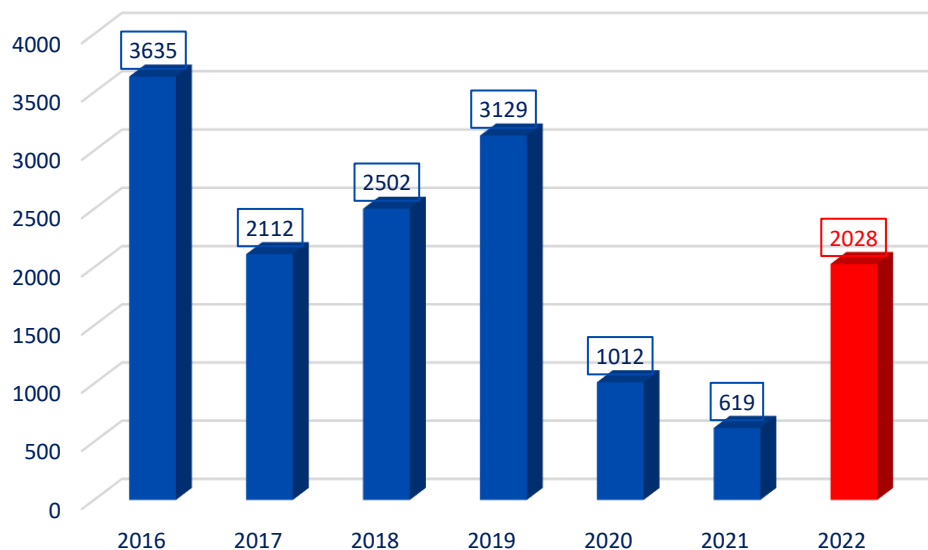
Po znacznym pogorszeniu się sytuacji epidemiologicznej krztusieńca w 2016 roku, liczba odnotowywanych rocznie przypadków sukcesywnie spada. W 2022 roku do Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa śląskiego zgłoszono 17 zachorowań na tą chorobę.

Wykres. Liczba zachorowań na krztusiec w województwie śląskim w latach 2016-2022

2.6 Płonica (szkarlatyna)

Płonica jest bakteryjną chorobą spowodowaną zakażeniem paciorkowcami z gatunku *Streptococcus pyogenes*, posiadającymi silnie immunogenne białko M i wytwarzającymi toksyny erytrogenne. Do zachorowań często dochodzi w dużych skupiskach dzieci, w zakładach opiekuńczych (żłobkach) oraz placówkach opiekuńczo-oświatowych (przedszkola, szkoły).

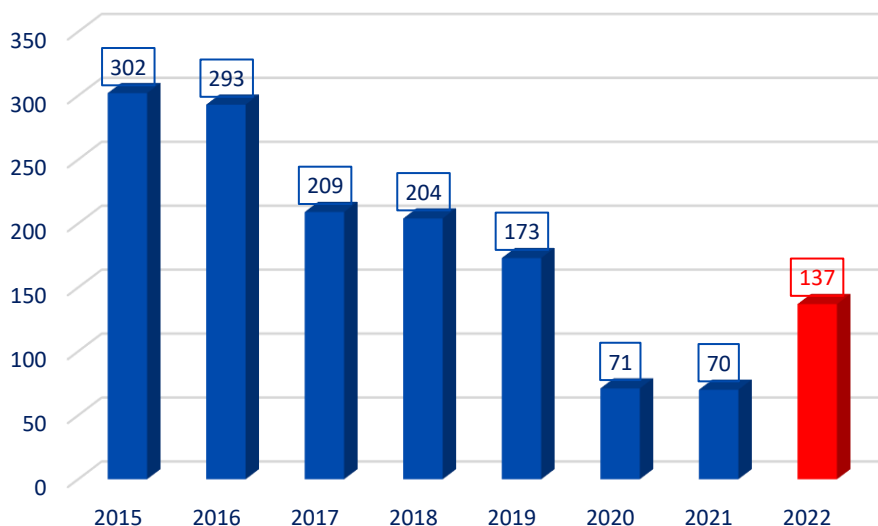
Wykres. Zachorowania na płonicę w województwie śląskim w latach 2016-2022

Warto podkreślić, że w przypadku płonicy nie jest możliwe nabycie odporności dzięki zaszczepieniu. U noworodków istnieje natomiast odporność bierna, która ustępuje pod koniec pierwszego roku życia. Odporność czynną nabywa się wraz z wiekiem poprzez częste ekspozycje na zakażenie. Powtórne zakażenia zdarzają się niezwykle rzadko, jednakże przechorowanie uodparnia jedynie na jeden z trzech możliwych typów toksyny bakteryjnej.

2.7 Świnka (nagminne zapalenie przyusznic)

Świnka jest chorobą zakaźną, wywołaną przez wirus z rodzaju *Rubulavirus*, należącej do rodziny *Paramyxoviridae*. Jej charakterystycznym objawem jest obrzęk gruczołów ślinowych. W klasycznej postaci klinicznej przebiega z ostrym zapaleniem ślinianek przyusznych, rzadziej z zapaleniem jąder, zapaleniem opon mózgowo-rdzeniowych, czy zapaleniem płuc.

Od 2006 roku w województwie śląskim sytuacja epidemiologiczna świnki zaczęła się znacznie poprawiać i kształtować się na stabilnym poziomie (w 2005 roku odnotowano prawie 10 tys. przypadków). Poniżej przedstawiono wykres obrazujący, jak kształtowały się zachorowania na świnkę w latach 2015-2022.

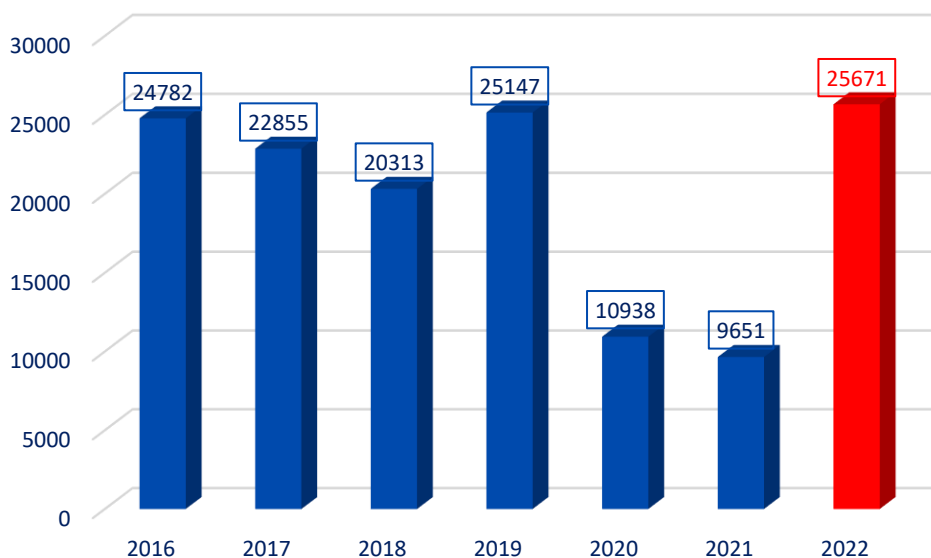

Wykres. Zachorowania na świnkę w województwie śląskim w latach 2015-2022 roku

2.8 Ospa wietrzna

Czynnikiem etiologicznym ospy wietrznej jest wirus VZV (*varicella-zoster virus*), należący do rodziny *Herpesviridae*. Po przechorowaniu ospy wietrznej wirus przyjmuje postać latentną w zwojach nerwów rdzeniowych i czaszkowych, a w momencie osłabionej odporności organizmu może powodować rozwój półpaśca.

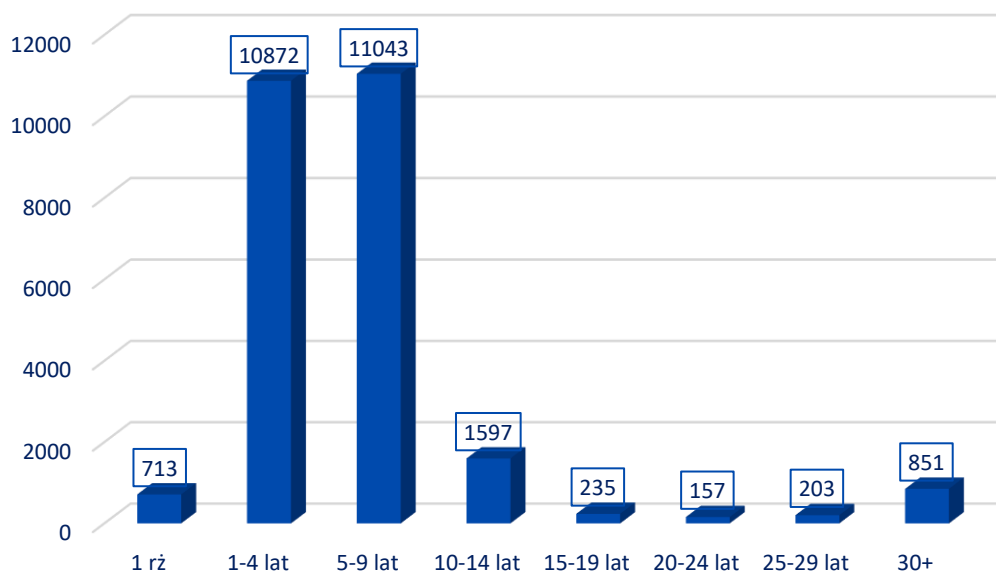
Zachorowania na ospę wietrzną utrzymują się od lat na wysokim poziomie. W 2022 roku liczba ta znacznie wzrosła w odniesieniu do ostatnich dwóch lat i wyniosła 25 671. Zapadalność wyniosła 573,9 i była najwyższa od 2014 roku.

Wykres. Zachorowania na ospę wietrzną w województwie śląskim w latach 2016-2022

Ospa wietrzna atakuje głównie dzieci, jednak sporadycznie może także występować u osób dorosłych z osłabioną odpornością.

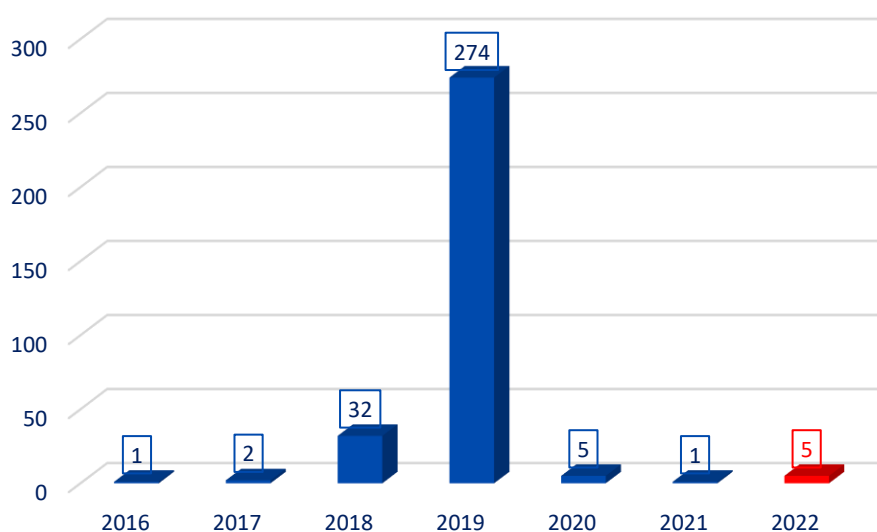

Wykres. Zachorowania na ospę wietrzną w poszczególnych grupach wiekowych w województwie śląskim w 2022 roku

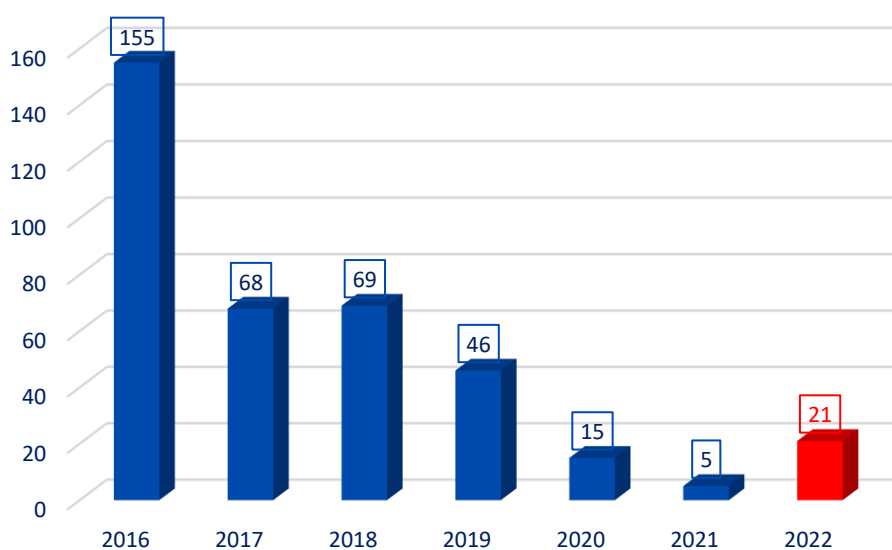
Warto wspomnieć, że na krajowym rynku dostępna jest szczepionka przeciwko ospie wietrznej, o ponad 95% skuteczności, która zabezpiecza przed objawami i powikłaniami choroby na całe życie. W 2022 roku w ramach szczepień zalecanych przeciwko ospie wietrznej zaszczepiło się jedynie 4 210 mieszkańców woj. śląskiego.

2.9 Program eliminacji odry i różyczki

W 2022 roku Państwowa Inspekcja Sanitarna aktywnie uczestniczyła w programie eliminacji odry/różyczki w Regionie Europejskim we współpracy z Narodowym Instytutem Zdrowia Publicznego PZH - Państwowym Instytutem Badawczym. W ostatnich latach można zaobserwować znaczącą poprawę sytuacji epidemiologicznej odry i różyczki. Warto wspomnieć, że przed wprowadzeniem obowiązkowych szczepień ochronnych w Polsce w 1975 roku liczba rejestrowanych przypadków na odrę w latach epidemicznych wynosiła nawet 200 tysięcy.

Wykres. Liczba zachorowań na odrę w województwie śląskim w latach 2016-2022

Wykres. Liczba zachorowań na różyczkę w województwie śląskim w latach 2016-2022

3. Badania epidemiologiczne

Laboratoria Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa śląskiego zgodnie z Ustawą z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. 2022, poz. 1657 z późn. zm.) wykonują badania diagnostyczne, głównie w kierunku nosicielstwa pałeczek *Salmonella* i *Shigella*. W 2022 roku realizacja tego zadania objęła przebadanie 15 850 próbek materiału biologicznego, w którym wykonano 964 512 oznaczeń w 9 laboratoriach diagnostycznych

funkcjonujących w strukturach Państwowej Inspekcji Sanitarnej w województwie śląskim. W ramach tego zadania w laboratorium Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Katowicach kontynuowano wykonywanie badań molekularnych w kierunku diagnostyki zakażeń wirusem SARS-CoV-2 (3 203 badania) oraz sekwencjonowanie genomu koronawirusa SARS-CoV-2 w próbach od pacjentów, którzy uzyskali wynik pozytywny w badaniu molekularnym PCR. W 2022 roku poddano sekwencjonowaniu 5 296 próbek. Sekwencjonowanie genomu koronawirusa przeprowadzono techniką NGS (ang. Next Generation Sequencing) z wykorzystaniem systemu MiniSeq (Illumina). Uzyskane dane zostały poddane analizie bioinformatycznej oraz przesłane do bazy GISAID.

Laboratorium Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Katowicach wdrożyło sekwencjonowanie pełnogenomowe szczepów *Salmonella* wyizolowanych z materiału klinicznego. Umożliwia to jednoznaczłą ocenę podobieństwa genetycznego między krążącymi szczepami *Salmonella* w populacji, które są jedną z głównych przyczyn biegunek bakteryjnych.

4. Higiena lecznictwa

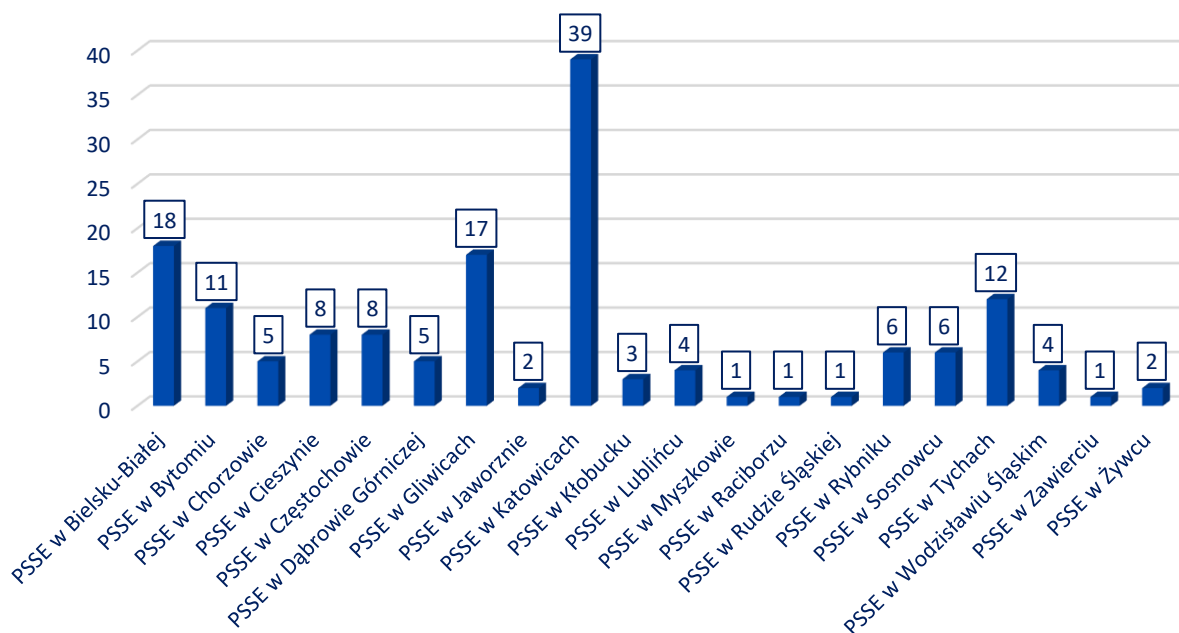
Ocenę stanu sanitarnego opracowano na podstawie wyników kontroli prowadzonych przez przedstawicieli Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa śląskiego w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego, przeprowadzonych w podmiotach leczniczych udzielających świadczeń zdrowotnych.

4.1 Nadzór nad stacjonarnymi placówkami leczniczymi

W 2022 roku na terenie województwa śląskiego nadzorowano 233 stacjonarne podmioty lecznicze, w tym 154 szpitale, 6 sanatoriów, 44 zakłady opiekuńczo-lecznicze i pielęgnacyjno-opiekuńcze oraz 29 innych placówek leczniczych. W ramach prowadzonego bieżącego nadzoru sanitarnego skontrolowano 166 podmiotów leczniczych (71%), przeprowadzając 403 kontrole sanitarne.

W roku 2022 uruchomiono 3 nowe szpitale:

- | Klinika Ustroń Sp. z o. o, Ustroń, ul. Myśliwska 32;
- | MZ Medical Chirurgiam, Katowice, ul. Brzozowa 54;
- | Atlanta Med Clinic, Lubliniec, ul. K. Miarki 13.

Wykres. Liczba szpitali w województwie śląskim będących pod nadzorem Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych w 2022 roku

W wyniku przeprowadzonych kontroli warunków higieniczno-sanitarnych w stacjonarnych podmiotach leczniczych stwierdzono nieprawidłowości w zakresie:

- | realizacji procedur higieniczno-sanitarnych, w tym dekontaminacji powierzchni, pomieszczeń i wyposażenia oraz dekontaminacji wyrobów medycznych;
- | bieżącego stanu higieniczno-sanitarnego kontrolowanych pomieszczeń oraz ich wyposażenia;
- | postępowania z odpadami medycznymi;
- | postępowania z bielizną szpitalną;
- | niespełnienia wymogów Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 marca 2019 r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą (Dz. U. z 2022 r. poz. 402).

W celu poprawy stanu higieniczno-sanitarnego na stwierdzone nieprawidłowości w 2022 roku, nałożono obowiązek ich usunięcia, poprzez wydanie 42 decyzji administracyjnych.

4.2 Nadzór nad placówkami lecznictwa otwartego oraz gabinetami prywatnymi

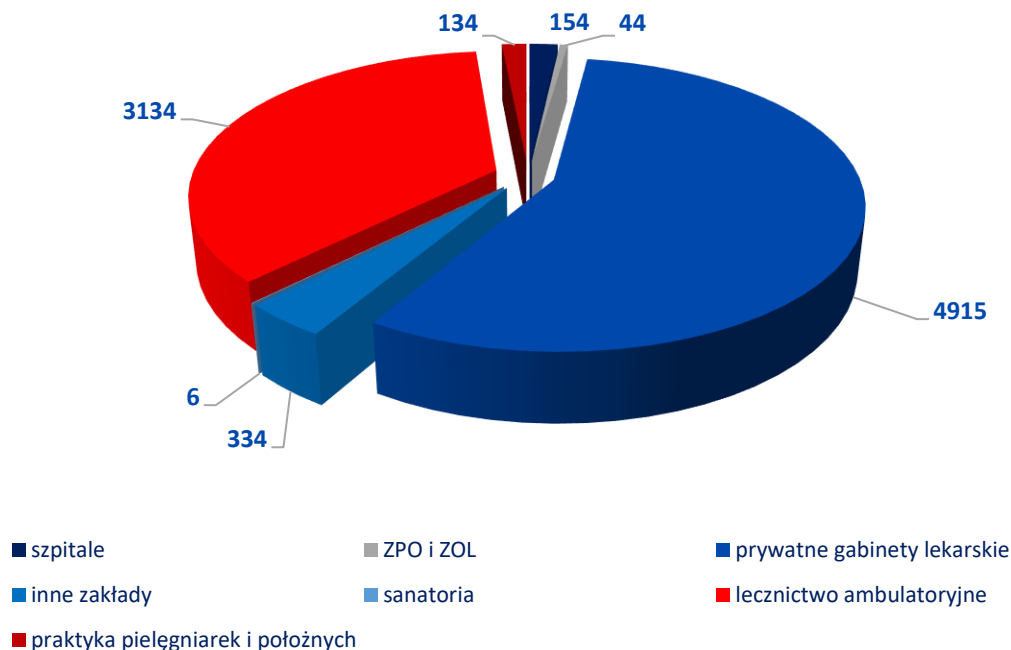
Na terenie województwa śląskiego w 2022 roku nadzorem epidemiologicznym objęto 3 134 placówki lecznictwa otwartego, z czego 2 994 (95%) stanowiły placówki niepubliczne, a 140 placówki publiczne. Skontrolowano 1 561 placówek lecznictwa otwartego (50%), przeprowadzając 2 431 kontroli sanitarnych.

Najczęściej odnotowywane nieprawidłowości dotyczyły:

- | realizacji procedur higieniczno-sanitarnych, w tym dekontaminacji rąk, powierzchni, pomieszczeń i wyposażenia oraz dekontaminacji wyrobów medycznych;
- | bieżącego stanu higieniczno-sanitarnego kontrolowanych pomieszczeń oraz ich wyposażenia;
- | postępowania z odpadami medycznymi;
- | stwierdzonego niedoposażenia placówek w preparaty dezynfekcyjne;

preparatów dezynfekcyjnych z nieaktualnym terminem ważności.

W wyniku stwierdzonych uchybień wydano 53 decyzje administracyjne, w 28 przypadkach ukarano osoby odpowiedzialne grzywną w postaci mandatu karnego na łączną kwotę 8 600 zł. Ponadto, w 2022 roku w zakresie epidemiologii objęto nadzorem sanitarnym 5 344 prywatne placówki wykonujące świadczenia medyczne. Skontrolowano 673 placówki (14%), przeprowadzając 690 kontroli sanitarnych. W wyniku stwierdzonych uchybień wydano 3 decyzje administracyjne w 4 przypadkach osoby odpowiedzialne za nieprawidłowości ukarano grzywną w postaci mandatu karnego na łączną kwotę 1 000 zł.

Wykres. Liczba podmiotów leczniczych na terenie województwa śląskiego będących pod nadzorem Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych w 2022 roku

4.3 Dezynfekcja i sterylizacja

W ramach bieżącego nadzoru sanitarnego nad podmiotami świadczącymi usługi medyczne, dokonano oceny procedur w zakresie prawidłowości doboru i stosowania środków dezynfekcyjnych w profilaktyce zakażeń szpitalnych, przygotowania i sposobu przechowywania preparatów dezynfekcyjnych, a także procedur sterylizacyjnych z uwzględnieniem przyjętych rozwiązań zaopatrzenia w materiały sterylne w stacjonarnych placówkach leczniczych, w placówkach leczenia otwartego oraz w indywidualnych praktykach lekarskich, indywidualnych specjalistycznych praktykach lekarskich, grupowych praktykach lekarskich, indywidualnych praktykach pielęgniarek i położnych, grupowych praktykach pielęgniarek i położnych i innych podmiotach świadczących usługi medyczne.

W 2022 roku na terenie województwa śląskiego funkcjonowało 67 podmiotów leczenia zamkniętego świadczących usługi medyczne, w których sterylizacja prowadzona jest w centralnej sterylizatorni zorganizowanej w ramach zaopatrywanego podmiotu leczniczego, 33 podmioty lecznicze gdzie zaopatrzenie w materiały sterylne odbywa się ze sterylizatorni zlokalizowanej poza obiektem. Natomiast, 30 podmiotów leczniczych zaopatruje się w materiały sterylne zarówno z własnej

sterylizatorni jak i w ramach umowy z podmiotem zewnętrznym. Tylko 913 (17%) z 5 344 prywatnych podmiotów medycznych stosuje wyłącznie jednorazowy sprzęt medyczny.

Na terenie województwa śląskiego funkcjonuje 25 Centralnych Sterylizatorni spełniających wymagania Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 marca 2019 r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą (Dz. U. z 2022 r. poz. 402) oraz 25 Centralnych Sterylizatorni z ISO.

4.4 Postępowanie z odpadami medycznymi

W prowadzonym nadzorze sanitarnym nad podmiotami wykonującymi działalność leczniczą, kontrolowano prawidłowość postępowania z odpadami medycznymi - zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 5 października 2017 r. w sprawie szczegółowego sposobu postępowania z odpadami medycznymi (Dz.U.2017 poz. 1975).

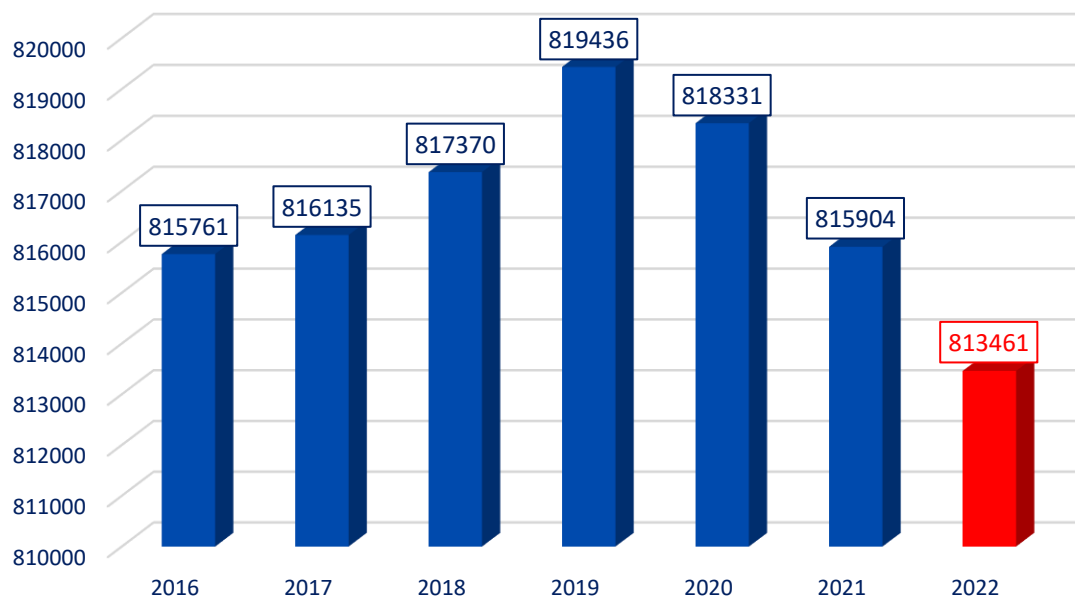
Najczęściej stwierdzanymi nieprawidłowościami był brak:

- | zabezpieczenia technicznego przed rozprzestrzenianiem się magazynowanych odpadów medycznych, obejmującego również gromadzenie ewentualnych odcieków z tych odpadów – w pomieszczeniu do wstępnego magazynowania odpadów medycznych;
- | dostępu do wody bieżącej ciepłej i zimnej do celów porządkowych przy pomieszczeniu do wstępnego magazynowania odpadów medycznych;
- | oznakowania worków na odpady medyczne;
- | zapewnienia instrukcji selektywnego zbierania odpadów w miejscu ich wytwarzania;
- | opracowanych procedur sanitarnych związanych z prowadzeniem gospodarki odpadami medycznymi;
- | zapewnienia pojemników wielorazowego użytku przeznaczonych do gromadzenia odpadów medycznych umożliwiających otwieranie ich w sposób pozwalający na uniknięcie zakażenia osób mających kontakt z workiem i pojemnikiem;
- | zabezpieczenia przenośnego urządzenia chłodniczego przeznaczonego do wstępnego magazynowania odpadów medycznych przed dostępem osób nieupoważnionych;
- | zapewnienia pojemników transportowych służących do transportu wewnętrznego odpadów medycznych z miejsca ich powstawania do miejsca ich wstępnego magazynowania;
- | dostosowania do wymogów ww. rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 5 października 2017 roku procedury postępowania z odpadami medycznymi w zakresie selektywnego zbierania, transportu i wstępnego magazynowania odpadów medycznych oraz instrukcji selektywnego zbierania odpadów medycznych w miejscu ich powstawania.

5. Nadzór nad szczepieniami ochronnymi

Zgodnie z ustawą z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2023 r., poz. 338) do zakresu działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej w dziedzinie zapobiegania i zwalczania chorób zakaźnych należy m.in. sprawowanie nadzoru nad realizacją szczepień ochronnych. W związku z ww. obowiązkiem Państwowa Inspekcja Sanitarna w 2022 roku nadzorowała wykonawstwo szczepień u 813 461 dzieci i młodzieży w wieku od pierwszego dnia życia do 20 roku życia. Dane dotyczące szczepień ochronnych pozyskiwane ze wszystkich punktów szczepień na terenie województwa

śląskiego, są sumowane w Rocznym Sprawozdaniu ze Szczepień Ochronnych - MZ-54. Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny do końca lutego każdego roku przesyła ww. sprawozdanie do Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego PZH - Państwowego Instytutu Badawczego. Ludność województwa śląskiego stanowi około 11,8% całej populacji Polski przewidzianej do szczepień ochronnych zgodnie z Programem Szczepień Ochronnych (PSO). W 2022 roku zaobserwowano spadek liczby dzieci i młodzieży podlegających szczepieniom.

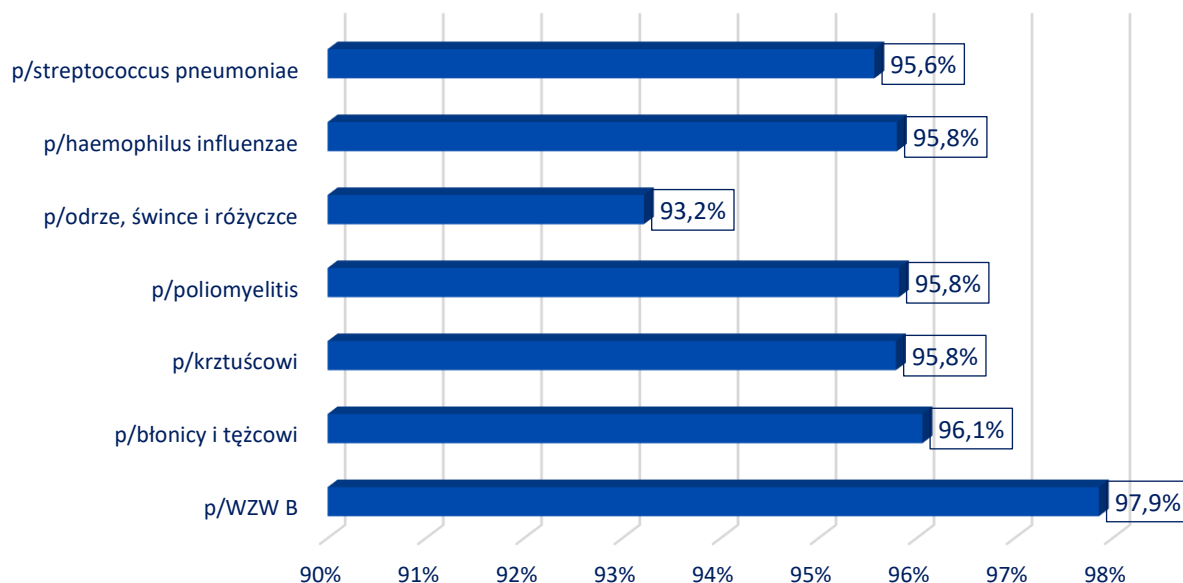

Wykres. Liczba populacji w 0-20 roku życia objętej Programem Szczepień Ochronnych w latach 2016-2022 w województwie śląskim

W 2022 roku Program Szczepień Ochronnych (PSO) był realizowany w oparciu o ustawę z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. z 2022 r., poz. 1657 z późn. zm.) i Komunikat Głównego Inspektora Sanitarnego z dnia 28 października 2021 r. w sprawie Programu Szczepień Ochronnych na rok 2022 (Dz.Urz. Min. Zdr. 2021. poz. 85).

5.1 Stan wykonania szczepień obowiązkowych w 3 r. ż.

Zestawienie wszystkich obowiązkowych szczepień wykonanych w ramach PSO w trzecim roku życia, to tzw. zamknięcie szczepień podstawowych.

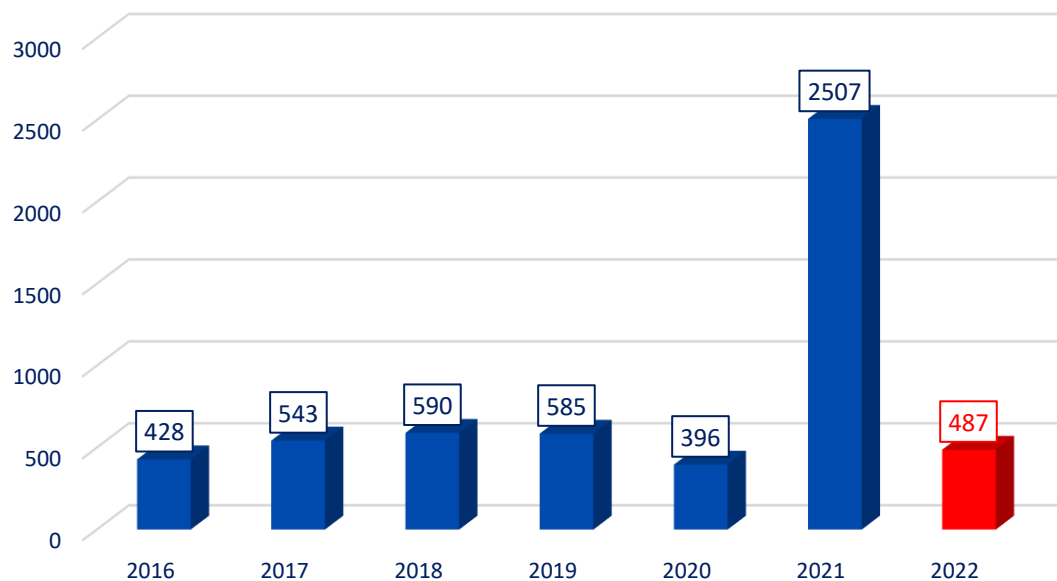

Wykres. Stan zaszczepienia dzieci w 3 r.ż. w województwie śląskim – dane skumulowane za 2022 rok

Można zaobserwować, iż obowiązkowe szczepienia ochronne w większości są wykonywane na poziomie powyżej 95%. Jest to efekt terminowości wykonywanych szczepień, co świadczy m.in. o dużej świadomości rodziców i personelu medycznego zajmującego się realizacją Programu Szczepień Ochronnych. Wyjątek stanowi szczepienie przeciwko odrze, śwince i różyczce, które budzi największe kontrowersje wśród rodziców, co przejawia się spadkiem wyszczepialności dzieci.

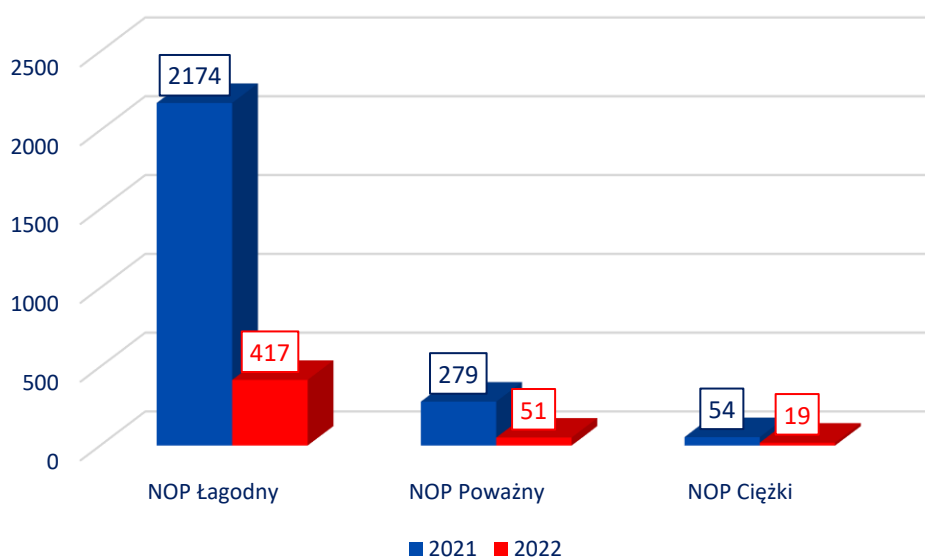
5.2 Nadzór nad zgłaszalnością Niepożądanych Odczynów Poszczepiennych

Korzystna sytuacja epidemiologiczna wielu chorób zakaźnych, którą osiągnięto dzięki prowadzeniu szczepień ochronnych powoduje, że społeczeństwo i realizatorzy szczepień coraz więcej uwagi poświęcają bezpieczeństwu szczepień i niepożądanym odczynom poszczepiennym. W Polsce od ponad 20 lat funkcjonuje uregulowany prawnie obowiązek zgłaszania i rejestracji niepożądanych odczynów poszczepiennych (NOP), które są kluczowym narzędziem służącym do oceny bezpieczeństwa szczepień. W roku 2022 zarejestrowano spadek zgłaszalności niepożądanych odczynów poszczepiennych w województwie śląskim. Odnotowano 487 przypadków podejrzenia niepożądanych odczynów poszczepiennych, tj. 5 razy mniej niż w roku 2021. Znacznie zwiększona liczba zgłoszonych NOP w roku ubiegłym spowodowana była realizacją powszechnych szczepień przeciwko COVID-19.

Wykres. Liczba przypadków niepożądanych odczynów poszczeniowych w województwie śląskim w latach 2016–2022

Wśród zgłoszonych w analizowanym okresie przypadków NOP – odsetek 85,6% zakwalifikowano jako łagodne, 10,5% jako poważne, a 3,9% jako ciężkie. Wszystkie osoby, u których wystąpił niepożądany odczyn poszczeniowy, otrzymały stosowne do występujących objawów leczenie i objęte zostały indywidualnym nadzorem epidemiologicznym.

Wykres. Liczba przypadków niepożądanych odczynów poszczeniowych według kwalifikacji w województwie śląskim w 2022 roku

5.3 Nadzór nad uchylającymi się od szczepień

W związku ze wzrastającą liczbą osób uchylających się od szczepień ochronnych pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa śląskiego w 2022 roku podejmowali działania mające na celu skłonienie rodziców do zaszczepienia swoich dzieci:

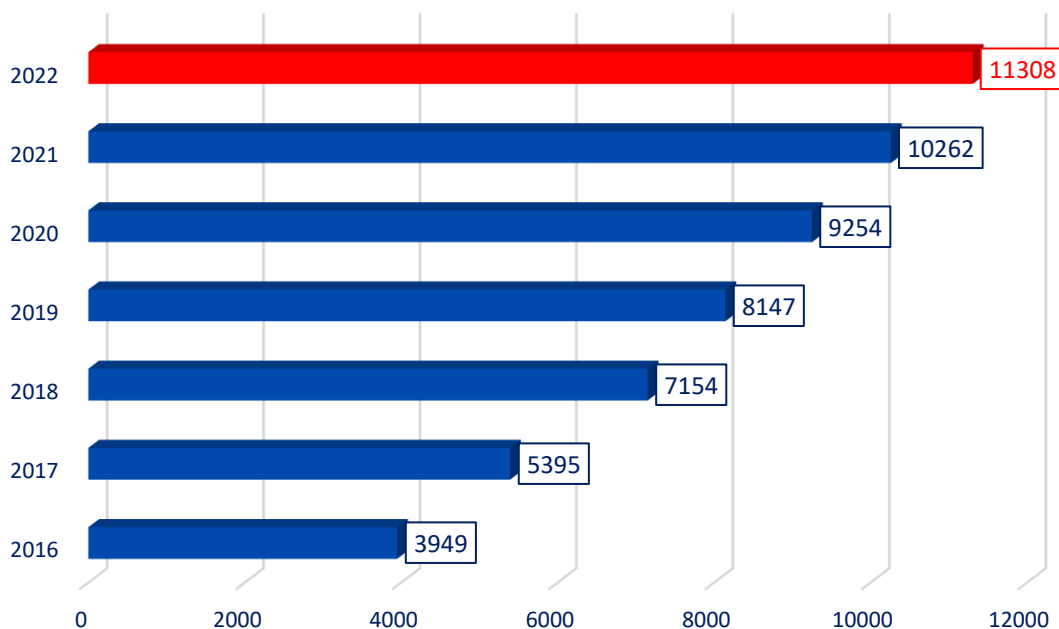
- | z osobami nie realizującymi obowiązku szczepień przeprowadzano rozmowy na temat korzyści wynikających ze szczepień;
- | wysyłano pisma informacyjne.

Działania w stosunku do osób uchylających się od szczepień prowadzono również we współpracy ze świadczeniodawcami realizującymi Program Szczepień Ochronnych.

W celu egzekwowania wykonania szczepienia przez osoby niezaszczepione ppis woj. śląskiego podejmowali następujące działania:

- | wysyłali upomnienia zawierające wezwanie do wykonania obowiązku szczepień z zagrożeniem skierowania sprawy na drogę egzekucji administracyjnej;
- | przekazywali wnioski do Wojewody o egzekucję administracyjną obowiązku szczepień;
- | wystawiali tytuły wykonawcze;
- | prowadzili postępowania dotyczące zarzutów w sprawie prowadzenia egzekucji administracyjnej.

Przeprowadzona analiza wykazała, że w województwie śląskim od obowiązku wykonania szczepień ochronnych uchylało się o 1 046 osób więcej niż w roku ubiegłym, co skutkowało niezaszczepieniem 11 308 dzieci.

Wykres. Liczba osób uchylających się od szczepień w województwie śląskim w latach 2016-2022

Najczęstszymi przyczynami uchylania się od obowiązku szczepień w 2022 roku był wpływ ruchów antyszczepionkowych. Ponadto rodzice swoją decyzję o nieszczepieniu dzieci argumentowali:

- | odrębnością kulturową, religijną lub etniczną;
- | wpływem środowisk propagujących medycynę alternatywną;
- | wcześniejszym wystąpieniem NOP u osoby szczepionej;
- | brakiem udokumentowanej historii szczepień (uchodźcy);
- | wyjazdem do innego kraju (uchodźcy).

Wielu rodziców nie podało przyczyny niespełniania obowiązku poddania swoich dzieci obowiązkowym szczepieniom ochronnym. Podkreślić należy, iż znaczący wpływ na zwiększoną liczbę dzieci nieszczepionych w poszczególnych rocznikach miał kryzys uchodźczy, spowodowany rosyjską inwazją na Ukrainę w 2022 roku.

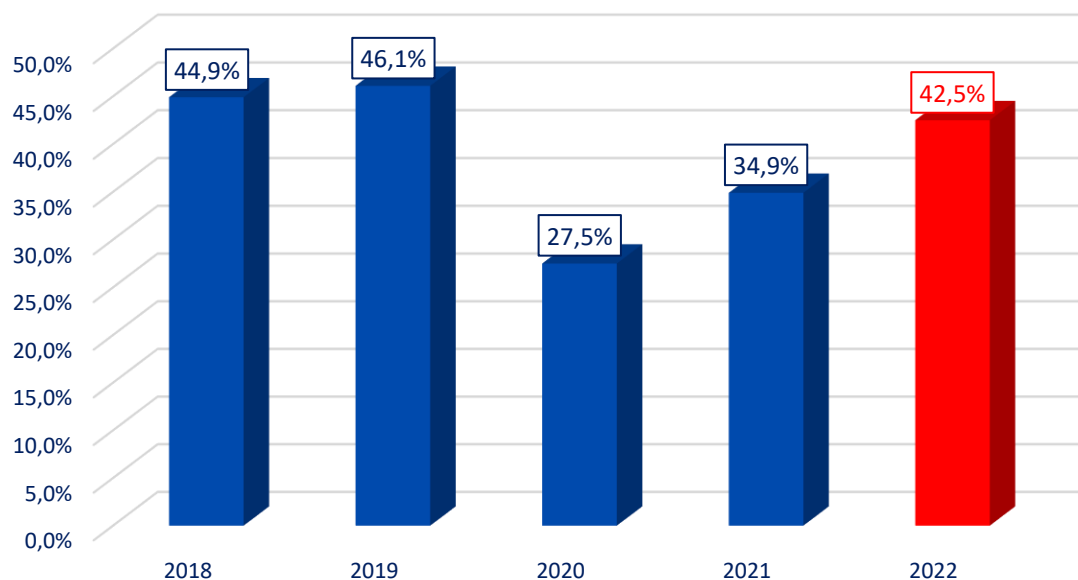

Ocena bezpieczeństwa żywności

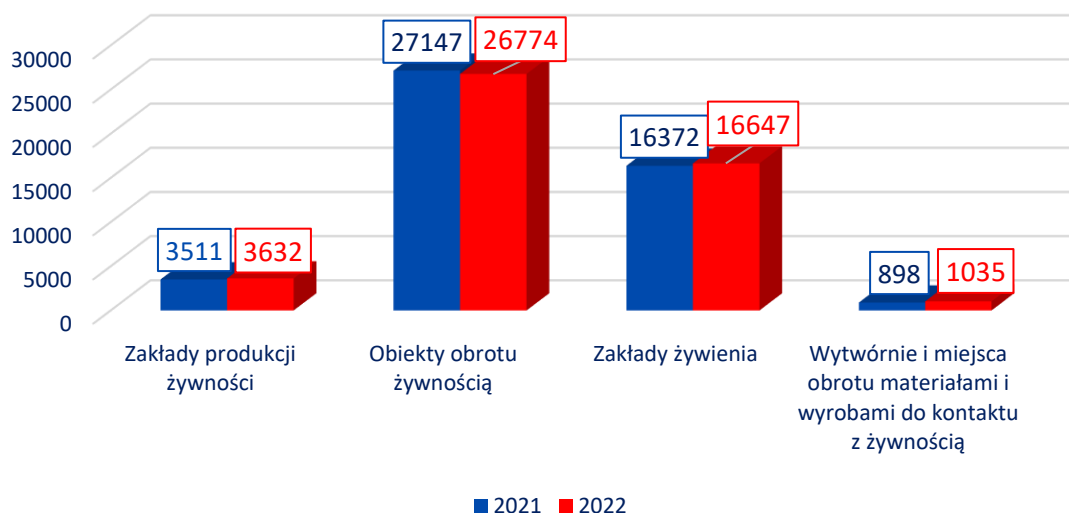
Prawo żywnościowe ma za zadanie zapewnienie wysokiego poziomu ochrony zdrowia i życia ludzi oraz ochrony interesów konsumentów i stanowi podstawę do dokonywania przez nich świadomych wyborów. Żywność, materiały i wyroby do kontaktu z żywnością znajdujące się w obrocie nie mogą być niebezpieczne, a to oznacza że czynniki, stanowiące zagrożenie dla zdrowia człowieka w nich nie występują lub występują w dopuszczalnej, bezpiecznej ilości. Oferowana w obrocie żywność, poza aspektami bezpieczeństwa, powinna także umożliwiać realizację celów żywieniowych. Takie cele to nie tylko zapewnienie energii i składników odżywczych pokrywających zapotrzebowanie organizmu, lecz także wspieranie prozdrowotnego modelu życia, poprzez zapewnienie dostępu do produktów o korzystnym profilu dla zdrowia. Nadzór nad produkcją i obrotem żywnością, materiałami do kontaktu z żywnością w Polsce opiera się na dwóch systemach kontroli: zewnętrznej (niezależnej od podmiotu), sprawowanej przez organy urzędowej kontroli żywności oraz wewnętrznej, prowadzonej w zakładzie (zależnej od podmiotu), bazującej na Dobrej Praktyce Higienicznej, Dobrej Praktyce Produkcyjnej i zasadach systemu HACCP, realizowanych w celu zapewnienia zgodności produktów z wymogami prawa, właściwymi dla charakteru działalności prowadzonej przez podmioty. W ramach urzędowej kontroli żywności działania kontrolne prowadzone są z częstotliwością przyjętą na dany rok zgodnie z wytycznymi do planowania opracowanymi przez Głównego Inspektora Sanitarnego, w oparciu o analizę stanu higieniczno-sanitarnego zakładów z lat ubiegłych, z uwzględnieniem kategorii ryzyka ustalonej na podstawie arkuszy oceny zakładów. Zakłady o ustalonym wysokim ryzyku kontrolowane są nie rzadziej niż co 12 miesięcy, o średnim - nie rzadziej niż raz na 18 miesięcy, a te o niskim - nie rzadziej niż raz na 24 miesiące.

Liczba przeprowadzanych kontroli jeszcze nie dorównuje wskaźnikom sprzed pandemii wirusa COVID- 19, jednakże jest zdecydowanie wyższa, niż w latach 2020-2021.

Wykres. Odsetek przeprowadzonych kontroli w zakładach wg rejestru w latach 2018-2022

W 2022 roku pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa śląskiego spośród 48 088 (47 928)³ obiektów znajdujących się w rejestrach skontrolowali 20 457 (16 762), w tym: 20 236 (16 571) obiektów żywnościowych, 221 (191) wytwórni i miejsc obrotu przedmiotami użytku. Łącznie przeprowadzono w nich 29 462 (23 420) kontrole i rekontrole, w tym kontrole interwencyjnych 3 012 (3 007).

Wykres. Rodzaj obiektów objętych nadzorem w latach 2021-2022

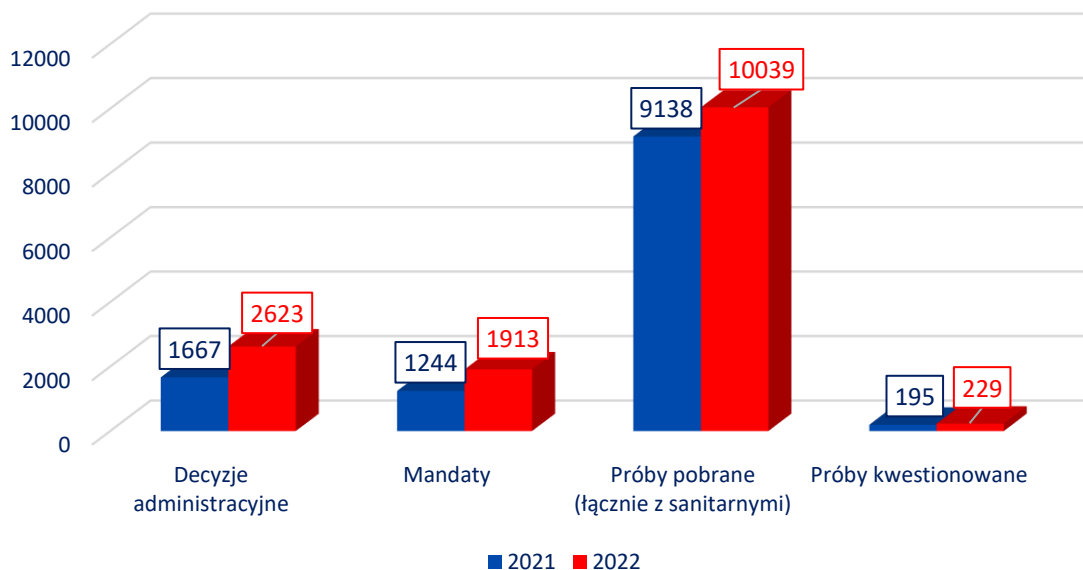
Ocena stanu sanitarnego zakładów była przeprowadzona na podstawie jednolitych kryteriów, zgodnie z arkuszem stanowiącym załącznik do Procedury urzędowej kontroli żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością. Ocenę negatywną otrzymały te zakłady, w których stwierdzono odstępstwa od wymagań istotnych dla zapewnienia bezpieczeństwa. W oparciu o te kryteria, w 2022 roku 0,04% (0,03%) obiektów spośród 48 088 zarejestrowanych, zostało ocenionych negatywnie. Obiekty jako „niezgodne”, zostały ocenione z uwagi na:

- | nieprzestrzeganie warunków higieniczno-sanitarnych;
- | brak zabezpieczenia zakładu przed dostępem szkodników;
- | wprowadzanie do obrotu środków spożywczych po terminie przydatności do spożycia;
- | przechowywanie środków spożywczych nietrwałych mikrobiologicznie niezgodnie z deklaracją producenta;
- | a także tych nieopakowanych bez zabezpieczenia przed zanieczyszczeniem zewnętrznym.

Na winnych zaniedbań higieniczno-sanitarnych nałożono 1 913 (1 244) mandatów, na łączną kwotę 412 630 zł (266 800 zł).

³ Dane liczbowe podane w nawiasach odnoszą się do poprzedniego roku sprawozdawczego, także w dalszej części tekstu.

Wykres. Działania represyjne w latach 2021-2022

Tabela. Stan sanitarny w rozbiciu na główne grupy obiektów w województwie śląskim w 2022 roku

2022 rok	Liczba obiektów zarejestrowanych	Skontrolowano obiektów (dane %)	W tym: sklasyfikowano obiektów (dane %)	W tym: obiekty uznane za złe (dane %)	Liczba kontroli i rekontroli
Zakłady produkcji żywności	3 632	1 861 (51,2%)	1 423 (39,2%)	6 (0,17%)	3 183
Obiekty obrotu żywnością	26 774	10 317 (38,5%)	6 241 (23,3%)	3 (0,01%)	15 713
Obiekty żywienia zbiorowego	16 647	8 058 (48,4%)	5 766 (34,6%)	10 (0,06%)	10 270
Wytwórnice i miejsca obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością	1 035	221 (21,4%)	97 (9,4%)	-	296
Razem	48 088	20 457 (42,5%)	13 527 (28,1%)	19 (0,04%)	29 462

Najwięcej negatywnych ocen otrzymały obiekty żywienia zbiorowego 10 (10) i zakłady produkcji żywności - 6 (2) obiektów.

Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny oraz Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni woj. śląskiego w wyniku stwierdzonych naruszeń wymagań higienicznych i zdrowotnych, wydali łącznie 2 623 (1 667) decyzje administracyjne, wśród nich m.in. decyzje: nakazujące poprawę stanu sanitarno-higienicznego zakładu, zatwierdzające warunkowo, odmawiające zatwierdzenia, odmawiające zmiany decyzji, o stwierdzeniu nieważności, umarzające, zmieniające i uchylające oraz decyzje w trybie postępowania odwoławczego. Wśród nich zawiera się 19 (15) decyzji unieruchomienia, przerwania

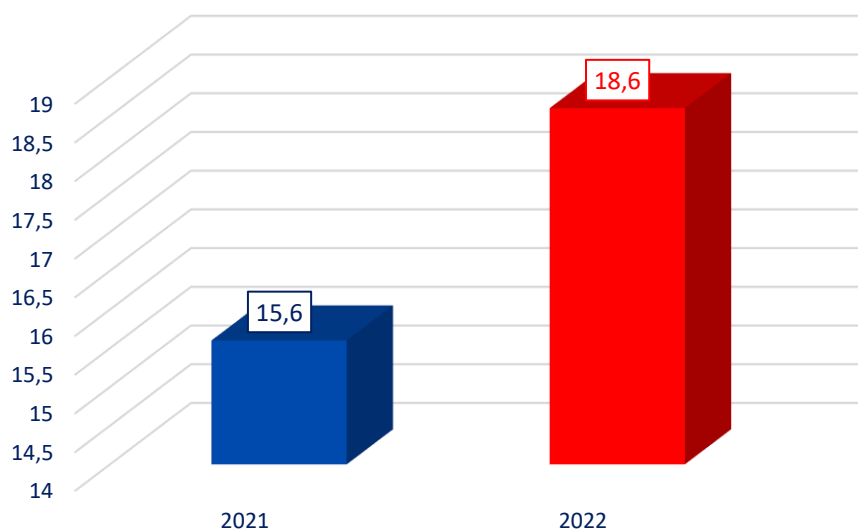
działalności całego lub części zakładu, zakazu wprowadzania produktu do obrotu, które zostały wydane wobec rażących naruszeń przepisów prawa żywnościowego, w celu ochrony interesu społecznego.

Do najczęściej występujących uchybień, we wszystkich kontrolowanych zakładach należą:

- | nieprawidłowy stan techniczny pomieszczeń zakładu;
- | zniszczony sprzęt, urządzenia i inne składniki wyposażenia, które stykają się z żywnością;
- | nieprawidłowe warunki magazynowania, pakowania, transportu;
- | brak systematycznych zapisów z kontroli wewnętrznej prowadzonej w ramach GHP/GMP oraz HACCP, w tym brak opracowanych i stosowanych metod kontroli skuteczności procesów obróbki cieplnej;
- | brak prowadzonych badań właścicielskich.

Z tytułu wymierzenia 47 (36) kar pieniężnych, do budżetu Państwa wpłynęło 88 293 zł (72 720 zł). Nałożone kary dotyczyły głównie rozpoczęcia działalności bez złożenia wniosku o wpis do rejestru i zatwierdzenie zakładu, prowadzenia działalności niezgodnie z decyzją wydaną przez właściwego PPIS, nieprawidłowego znakowania oraz działalność w jednostkach oświaty niezgodnie z Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty.

Odzwierciedleniem stanu sanitarnego i technicznego zakładów branży spożywczej jest wzrost wartości Współczynnika Bezpieczeństwa i Higieny Żywności (WBHiŻ), który świadczy o nadal stwierdzanych, naruszeniach szczególnie istotnych przepisów prawa żywnościowego i wskazuje na potrzebę prowadzenia dalszych systematycznych urzędowych kontroli żywności.

Wykres. Wskaźnik bezpieczeństwa i higieny żywności (WBHiŻ) i w latach 2021-2022

Korzystając z WBHiŻ można dokonać oceny stanu sanitarnego całego województwa, bowiem pozwala on porównać stan sanitarny obszarów zróżnicowanych pod względem infrastruktury czy też ilości obiektów, w wybranych okresach sprawozdawczych. Oblicza się go jako stosunek liczby punktów karnych, tj. sumy liczby nałożonych mandatów, liczby wydanych decyzji administracyjnych (za każdą decyzję i mandat przyznaje się 1 punkt karny) oraz liczby decyzji o przerwaniu produkcji, do liczby przeprowadzanych kontroli. W przypadku tych ostatnich orzeczeń, za każdą taką decyzję przyznaje się

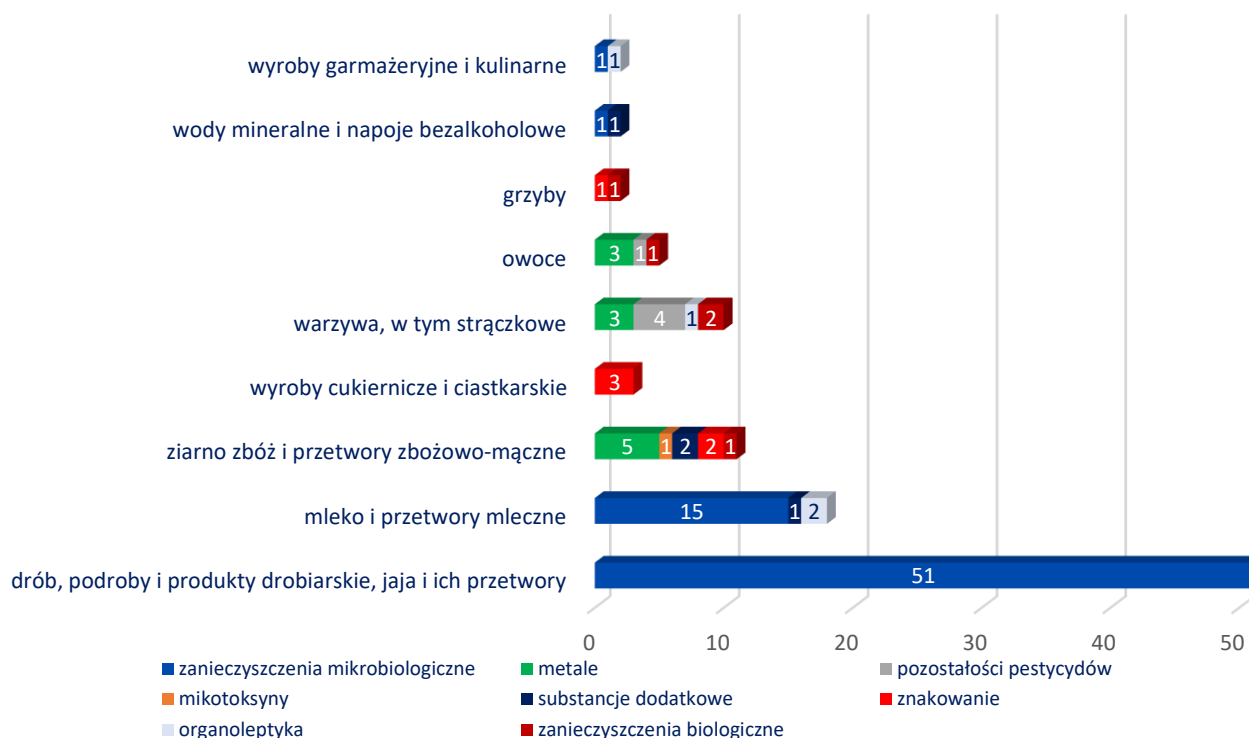
50 pkt. karnych, co wynika z faktu, że jest to szczególnie drastyczna kara i przyznać ją można tylko w wypadkach wyjątkowo rażących zaniedbań. Im mniejszy iloraz, tym bardziej korzystna ocena.

W wielu zakładach żywności i żywienia oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, dzięki coraz większej świadomości przedsiębiorców, a także systematycznej i konsekwentnej kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej w zakresie obowiązujących wymagań, zauważalna jest poprawa sytuacji odnośnie wdrażania i stosowania odpowiednich do rodzaju prowadzonej działalności systemów kontroli wewnętrznej: zasad dobrej praktyki higienicznej (GHP), dobrej praktyki produkcyjnej (GMP) lub systemu HACCP. W skali całego województwa, zasady GHP/GMP wdrożyło 42 089 (41 480) zakładów, co stanowi 87,5% (86,5%) wszystkich zakładów branży spożywczej, znajdujących się w rejestrach. Pozostałe są w trakcie wdrażania i opracowywania stosownej dokumentacji. System HACCP wprowadziło 72,6% (70,3%) wszystkich zakładów. Korzystając z ułatwień przewidzianych przez Komisję Europejską we wdrażaniu procedur HACCP w małych przedsiębiorstwach, w części zakładów spożywczych przestrzeganie zasad GHP i GMP uznano za wystarczające dla kontroli najważniejszych zagrożeń bezpieczeństwa żywności. Dodatkowo zauważyć należy, że w obiektach ciągle następuje rotacja, związana ze zmianą właścicieli, zamykaniem zakładów i otwieraniem nowych, przez co system HACCP nadal nie jest wdrożony całkowicie we wszystkich nadzorowanych obiektach.

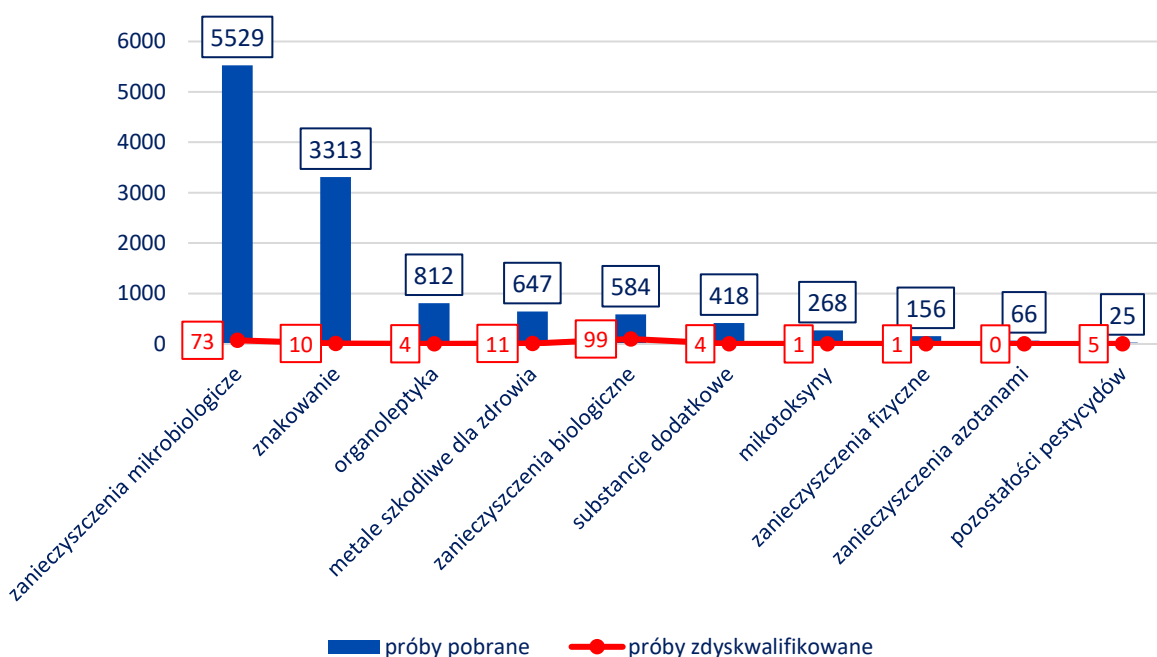
W ramach sprawowanego nadzoru pobrano do badań laboratoryjnych łącznie 10 039 (9 094) prób, z czego kwestionowano 229 (191), tj. 2,3% (2,1%). Z pośród pobranych prób, w laboratoriach Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. śląskiego, przebadano 9 394 (7 999) próby, w tym 9 136 (7 747) prób żywności i 141 (153) prób materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością, pobranych u producentów oraz w miejscach obrotu hurtowego i detalicznego. Przeprowadzone badania dotyczyły m.in. następujących kierunków: zanieczyszczeń mikrobiologicznych, metali szkodliwych dla zdrowia, mikotoksyn, zanieczyszczeń azotanami, substancji dodatkowych dozwolonych, znakowania, zanieczyszczeń biologicznych, zanieczyszczeń fizycznych i organoleptyki. Za niezgodne z wymaganiami uznano 229 (191) prób żywności, co stanowi 2,5% (2,4%). Z kolei na 524 (357) badania sanitarne, 97 (74) było zdyskwalifikowanych, co stanowi 18,5% (20,7%).

Tabela. Jakość zdrowotna środków spożywczych zbadanych w laboratoriach Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa śląskiego w 2021 i 2022 roku

Rok	Próby zbadane	Próby zdyskwalifikowane	W tym:					
			krajowe		UE		importowane	
			Próby					
			zbadane	zdyskwalifikowane	zbadane	zdyskwalifikowane	zbadane	zdyskwalifikowane
2021	7 747	113	6 478	94	754	7	515	12
2022	8 582	132	6 982	122	978	7	622	3

Wykres. Najczęstsze przyczyny kwestionowania różnych grup środków spożywczych w województwie śląskim w 2022 roku

Wykres. Liczba próbek żywności pobranych i kwestionowanych w województwie śląskim w poszczególnych kierunkach badań w 2022 roku

Najczęstsze przyczyny kwestionowania środków spożywczych to:

- | zanieczyszczenia biologiczne, w tym badania sanitarne;
- | zanieczyszczenia mikrobiologiczne (obecność *Salmonella* spp.);

- | obecność metali szkodliwych dla zdrowia;
- | niezgodność z wymaganiami dot. znakowania;
- | nieprawidłowe cechy organoleptyczne;
- | nieprawidłowości dot. substancji dodatkowych.

Najwięcej zdyskwalifikowanych próbek żywności stwierdzono w grupach:

- | drób, podroby i produkty drobiarskie, jaja i ich przetwory – zdyskwalifikowano 56 (33) prób z 827 (630) zbadanych, tj. 6,8% (5,2%) głównie za obecność zanieczyszczeń mikrobiologicznych obecność *Salmonella* spp. w 38 próbkach;
- | mleko i przetwory mleczne - zdyskwalifikowano 18 (10) prób z 1 119 (1 095) zbadanych, tj. 1,6% (0,9%), głównie za obecność zanieczyszczeń mikrobiologicznych;
- | ziarno zbóż i przetwory zbożowo-mączne – zdyskwalifikowano 17 (12) prób z 788 (504) zbadanych, tj. 2,2% (2,4%), głównie ze względu na obecność metali szkodliwych dla zdrowia.

W 2022 roku do organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa śląskiego wpłynęły 1 393 (1 453) wnioski i interwencje, dotyczące niewłaściwych warunków sanitarno-higienicznych w miejscach obrotu żywnością; sprzedaży żywności po upływie dat minimalnej trwałości/terminu przydatności do spożycia; niewłaściwych cech organoleptycznych żywności, higieny sprzedaży, nielegalnego wprowadzania do obrotu suplementów diety, żywienia w zakładach żywienia zbiorowego, braku przestrzegania aktualnie obowiązujących przepisów epidemicznych dot. COVID-19. Rozpatrzone 1 345 (1 400) spraw, a zasadność zarzutów podniesionych przez skarżących została potwierdzona w 444 (482) przypadkach tj. 33% (34%) ogółu rozpatrzonych. Podczas kontroli interwencyjnych pobrano do badań laboratoryjnych 148 (109) próbek żywności z czego zakwestionowano 9 próbek (5 - zanieczyszczenia biologiczne, 2 - cechy organoleptyczne, 2 - zanieczyszczenia fizyczne) co stanowi ok. 6% ogółu zbadanych próbek.

Istniejący w Unii Europejskiej od 1978 roku, System Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach - RASFF (*Rapid Alert System for Food and Feed*), stworzony został by zapewnić organom kontrolującym żywność i pasze, efektywne narzędzie do wymiany informacji o środkach podjętych w odpowiedzi na ryzyko wykryte w odniesieniu do żywności i pasz. System ten stał się ważnym elementem polityki ochrony zdrowia ludności, opierającym się na zbieraniu i szybkim przekazywaniu informacji o produktach żywnościowych, materiałach i wyrobach przeznaczonych do kontaktu z żywnością i środkach żywienia zwierząt mogących stanowić zagrożenie dla zdrowia konsumentów.

Źródło: Główny Inspektorat Sanitarny

W roku 2022 odnotowano na terenie województwa śląskiego 149 powiadomień alarmowych, 152 powiadomienia informacyjne oraz 50 powiadomień typu NEWS/INNE.

Mięso i pochodzące z niego produkty stanowią najliczniejszą grupę co do ilości zgłoszonych w roku 2022 na terenie województwa śląskiego, powiadomień – 31 (135). Powodem tak licznych zgłoszeń było stwierdzenie obecności zanieczyszczeń mikrobiologicznych: pałeczki *Salmonella Enteritidis* i *Salmonella Typhimurium*. Wyroby te były dystrybuowane na teren województwa śląskiego z różnych części kraju oraz z terenu Unii Europejskiej. Odnotowano również powiadomienia, których przedmiotem było mięso wołowe oraz wieprzowe, kwestionowane ze względu na stwierdzenia obecności pozostałości leków weterynaryjnych, penicyliny, dihydrostreptomycyny, doksycykliny i oksytetracykliny. Pozostałe, zgłoszenia dotyczyły nieprawidłowej temperatury przechowywania produktów, obecności substancji hamujących wzrost bakterii.

Kolejną liczną grupę kwestionowanych produktów stanowiły suplementy diety 23 (15), które zostały zakwestionowane i zgłoszone do systemu RASFF ze względu na stwierdzenie obecności nieautoryzowanego składnika 1,3-dimetyloaminy (DMAA), substancji dla której nie zostały ustalone limity bezpieczeństwa spożycia przez ludzi. Wykonane oceny ryzyka w ramach systemu wskazują, że DMAA jest substancją, która nie powinna być spożywana przez ludzi, ze względu na ryzyko jakie stwarza dla zdrowia, szczególnie w połączeniu z kofeiną. Liczną grupę kwestionowanych produktów stanowiły również materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością – 22 (8), które zostały wycofane z rynku z powodu przekroczenia dopuszczalnych limitów migracji globalnej (formaldehydu) w wyrobach z melaminy oraz ceramicznych, głównie pochodzących z Chin.

W 2022 roku, w wyniku funkcjonowania systemu RASFF oraz badań przeprowadzonych na zlecenie Państwowej Inspekcji Sanitarnej zamieszczono na stronie internetowej ostrzeżenia publiczne, dotyczące stwierdzenia obecności sydenafilu - niezadeklarowanej aktywnej farmakologicznie substancji w partii suplementu diety: „White Horse” oraz stwierdzenia obecności substancji alergennej – glutenu w jednej z partii produktu pn. „Chipsy kukurydziane solone”. W obu wyżej wymienionych przypadkach podjęto działania mające na celu wycofanie oraz zabezpieczenie kwestionowanych wyrobów.

Wejście w życie rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26.07.2016 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach⁴, skutkowało prowadzeniem wzmoczonego nadzoru nad obiektami świadczącymi usługi w zakresie żywienia dzieci i młodzieży. W 2022 roku skontrolowano 1 912 (1 435) obiektów systemu oświaty z 3 574 (3 591), co stanowi 53,5% (39,9%). Kontrolą objęto: sklepiki szkolne, stołówki w szkołach, przedszkolach, bursach i internatach, a także w zakładach specjalnych i wychowawczych. Ogólna liczba odnotowanych nieprawidłowości - 191 (173), dotyczyła 5,3% (4,8%) obiektów tej grupy. W celu zapewnienia prawidłowego stanu sanitarnego wydano 130 (83) decyzji administracyjnych. Natomiast tylko w 2,6% (3,6%) placówek oświatowych stwierdzono zastrzeżenia odnoszące się do realizacji zapisów ww. rozporządzenia, w wyniku których wydano 9 (3) decyzji nakazujących poprawę, w zakresie przygotowywania potraw i sprzedaży artykułów spożywczych.

---

⁴ Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach (Dz. U. z 2016 r., poz. 1154).

W oparciu o zapisy zawarte w ustawie z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3⁵, w trosce o najmłodszych konsumentów, szczególną uwagę zwracano na żywienie dzieci w żłobkach i domach małego dziecka. W obrębie tej kategorii skontrolowano warunki sanitarno-higieniczne w 267 (225) placówkach, w tym 173 w systemie cateringowym. W 47 placówkach tego typu, pobrano do oceny sposobu żywienia 56 prób jadłospisów, spośród których 39 kwestionowano, co stanowi 69,7% ogółu badanych.

Nieprawidłowości stwierdzone podczas oceny teoretycznej dotyczyły: odchyień wartości energetycznej, procentowego udziału energii z białka, procentowego udziału energii z tłuszczu. Ponadto notowano nieprawidłową podaż wapnia, żelaza, witaminy C.

W ramach realizowania zadań dotyczących nadzorowania żywności prozdrowotnej przeprowadzono kontrole zakładów, zarówno produkcyjnych, jak i miejsc obrotu. Dokonywano przeglądu aukcji internetowych i stron sklepów internetowych oferujących ten rodzaj żywności.

Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły m.in. niezgodności składu suplementów diety z zaleceniami zawartymi w uchwałach Zespołu ds. Suplementów diety (np. przekroczenie zawartości saponin i piperyny w zalecanej do spożycia dziennej porcji produktu, poziomu witamin i składników mineralnych), wykorzystywania substancji zakazanych w żywności (np. johimbina czy świerzbiec właściwy) lub nieposiadających historii spożycia (CBD), bądź niedeklarowanych (syldenafil), sugerowania właściwości zapobiegania chorobom i braku wskazanych w przepisach prawnych ostrzeżeń (np. dla wyrobów z monakoliną K).

Wzmoczone działania kontrolne wobec podmiotów produkujących i importujących suplementy diety (z uwzględnieniem sprzedaży internetowej), państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni podejmowali w okresie wrzesień – grudzień, kiedy to prowadzili akcję kontrolną. Najczęściej odnotowywanymi nieprawidłowościami w protokołach kontroli było m.in.: stosowanie surowców po upływie terminu przydatności do spożycia lub daty minimalnej trwałości, przechowywanie surowców przeterminowanych łącznie z pełnowartościowymi, przechowywanie surowców w sposób niezgodny z zaleceniami producenta, braki w procedurze dotyczącej postępowania w przypadku produktu niezgodnego, brak powiadamiania Głównego Inspektora Sanitarnego o zamiarze pierwszego wprowadzenia suplementu diety, niezgodność informacji o składzie wraz ze specyfikacją wyrobu zamieszczonych na etykiecie produktu z jego prezentacją na stronie internetowej, brak identyfikowalności wyrobu.

Tabela. Podsumowanie działań podjętych w ramach akcji w zakresie kontroli suplementów diety w województwie śląskim w 2022 roku

Działania	Liczba działań
Liczba zakładów poddanych kontroli w ramach akcji	71
Liczba przeprowadzonych kontroli i rekontroli	78
Liczba zakładów, w których stwierdzono nieprawidłowości	22
Skład produktu niezgodny z uchwałami Zespołu ds. Suplementów Diety	5
Oznakowanie produktu niezgodne z przepisami prawa	27
Prezentacja na stronie internetowej niezgodna z przepisami prawa żywnościowego	19

⁵ Ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz.U. 2022 r. poz. 1324 ze zm.).

Inne nieprawidłowości	9
Liczba pobranych próbek	6
Stwierdzone niezgodności (liczba i jaki parametr)	1
Podjęte działania w tym zgłoszenie do RASFF	1
Wydano decyzji razem:	10
w tym zakazu wprowadzenia produktu do obrotu	4
inne - jakie	33
nałożono mandatów	2
na kwotę	750
Liczba wniosków o nałożenie kary pieniężnej przez ŚPWIS	7

Pojawiające się wciąż zagrożenia w obszarze bezpieczeństwa żywności wymagają nieustannego przestrzegania istniejących procedur przez wszystkich uczestników łańcucha żywnościowego oraz wzmożonych działań kontrolnych PIS oraz innych organów urzędowej kontroli żywności m.in. Inspekcji Weterynaryjnej, Inspekcji Farmaceutycznej, Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Inspekcji Handlowej. W ramach współpracy przeprowadzono 38 wspólnych kontroli z jednostkami Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa, w tym 5 kontroli z jednostkami Inspekcji Ochrony Środowiska.

Reasumując, organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej stale podejmują działania mające na celu realizację założonych przez prawo żywnościowe standardów, mając na względzie zapewnienie wysokiego poziomu ochrony bezpieczeństwa i zdrowia konsumentów.

Dane liczbowe świadczą o nieznacznym pogorszeniu stanu higieniczno-sanitarnego zakładów pozostających pod nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa śląskiego w 2022 roku, co potwierdza również wzrost wartości współczynnika WBHiŻ. Wzrost ten może być spowodowany zwiększeniem ilości kontroli w stosunku do poprzedniego covidowego 2021 roku, ponieważ kontrolą objęto o 8% więcej obiektów. Zatem w trosce o ochronę zdrowia konsumentów, istnieje potrzeba prowadzenia dalszych systematycznych urzędowych kontroli żywności.

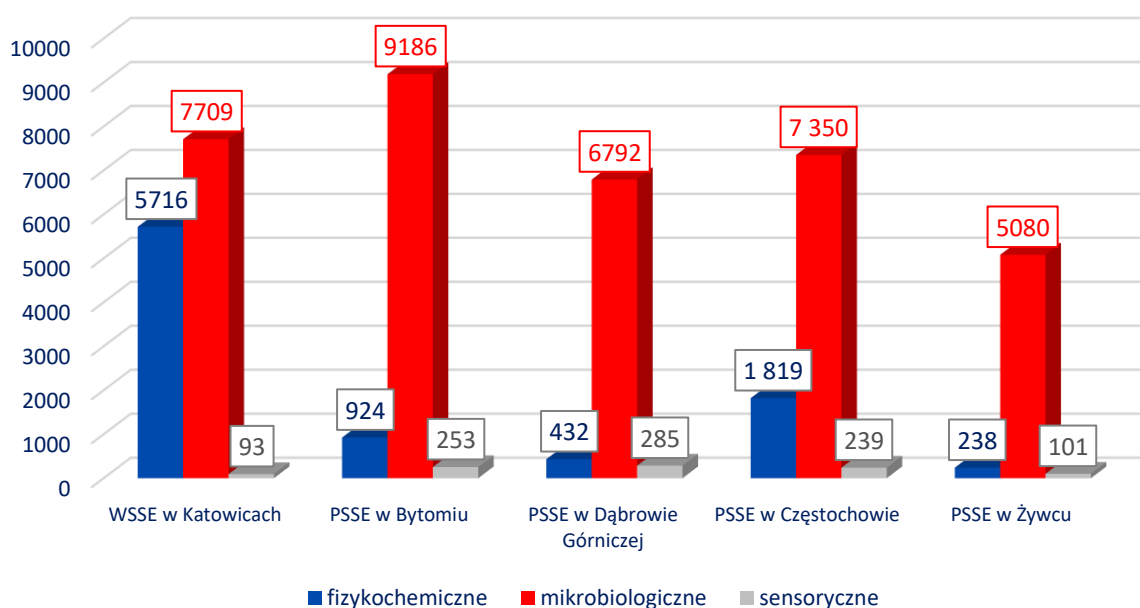
Pobrano do badań laboratoryjnych zdecydowanie większą liczbę prób niż w roku 2021. Liczba prób kwestionowanych utrzymywała się na zbliżonym poziomie, jak w poprzednim okresie sprawozdawczym. Najczęstszym powodem dyskwalifikacji prób były zanieczyszczenia biologiczne, które obejmowały 42,5% wszystkich kwestionowanych przypadków. Drugą grupę stanowiły zanieczyszczenia mikrobiologiczne, które były przyczyną dyskwalifikacji w 31,3% ogólnej liczby kwestionowanych prób. Za główną przyczynę takiego stanu rzeczy można uznać nieprzestrzeganie tzw. reżimów sanitarnych i temperaturowych.

Istotnym elementem w zapewnieniu bezpieczeństwa żywności jest analiza zgłaszanych skarg i interwencji. Sygnały pochodzące od społeczeństwa są każdorazowo rozpatrywane i skutkują podjęciem natychmiastowych działań wyjaśniających, a w sytuacjach tego wymagających - także represyjnych.

Wsparciem prowadzonego nadzoru jest badanie żywności, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz kosmetyków.

W województwie śląskim badania żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu wykonywane są w laboratoriach WSSE w Katowicach oraz PSSE w Bytomiu, Częstochowie, Dąbrowie Górniczej i Żywcu, zgodnie z przyjętą specjalizacją w zintegrowanym systemie badań laboratoryjnych. Badania wykonywane są w oparciu o „Plan pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu w PIS”, zatwierdzony przez Głównego Inspektora Sanitarnego, zgodnie z wymaganiami Ustawy o bezpieczeństwie żywności i żywienia oraz Rozporządzeniami UE. Laboratoria WSSE w Katowicach oraz PSSE w Częstochowie oprócz badań żywności wykonują również badania materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz kosmetyków.

W 2022 roku w 5 laboratoriach przebadano łącznie 8 027 próbek. Wykonano 9 129 oznaczeń fizykochemicznych, 36 117 mikrobiologicznych oraz 971 sensorycznych.

Wykres. Liczba oznaczeń wykonanych w próbkach żywności, materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością oraz kosmetyków w województwie śląskim w 2022 roku

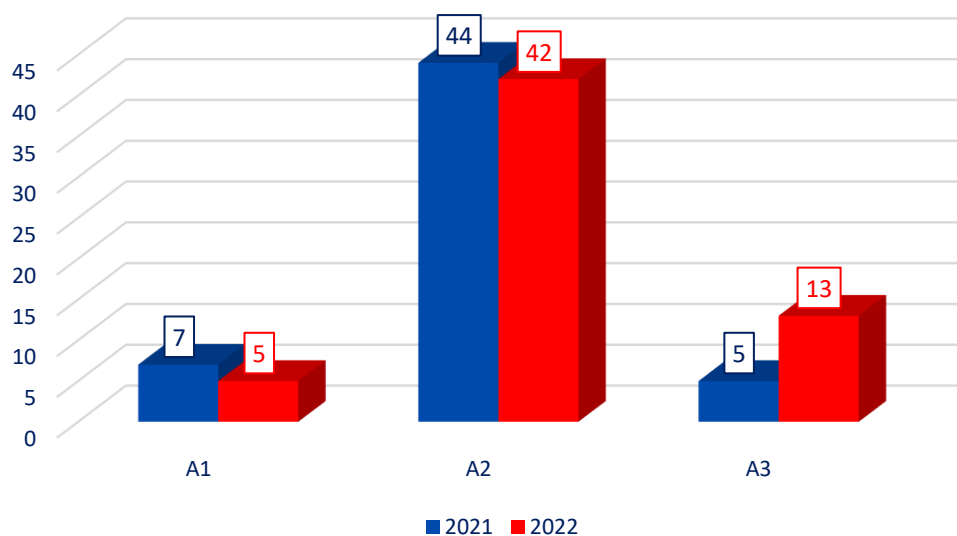
Ocena stanu sanitarnego w zakresie bezpieczeństwa wody

1. Jakość ujmowanych wód powierzchniowych – kategoryzacja

Kontrolę jakości wody powierzchniowej wykorzystywanej do zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi prowadzą pracownicy PIS, a badania wykonywane są w Zintegrowanym Laboratorium Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa śląskiego. Otrzymywane dane są raportowane miesięcznie w systemie WODA-EXCEL (relacyjna baza danych oraz system danych przestrzennych) do WSSE w Katowicach, a następnie pełna informacja jest przekazywana Głównemu Inspektorowi Sanitarnemu.

W 2022 roku w województwie śląskim zewidencjonowano 62 ujęcia wód powierzchniowych, z których 60 skontrolowano i oceniono, przypisując im następujące kategorie jakości wody: A1, A2 i A3.

Wykres. Klasyfikacja obiektów dla poszczególnych kategorii jakości wody w województwie śląskim w 2021 i 2022 roku

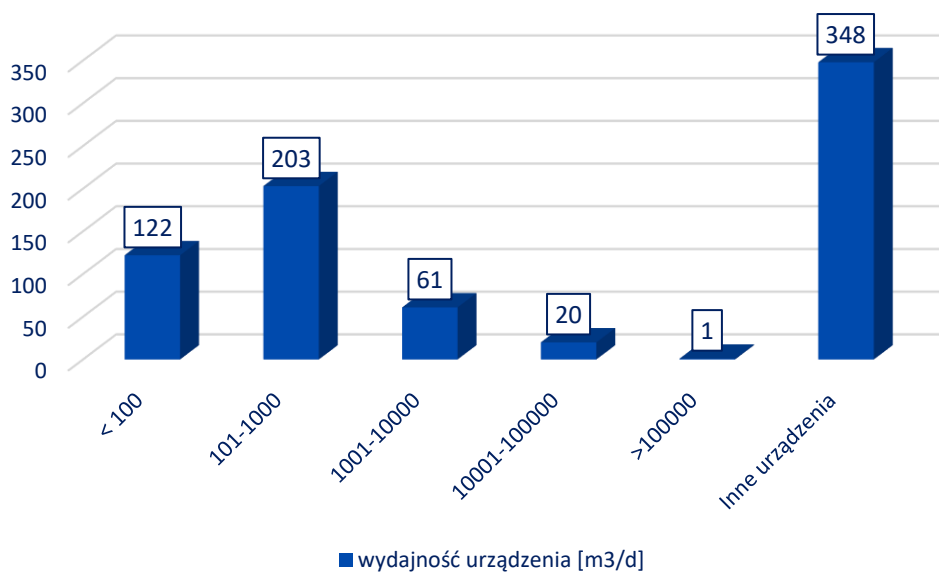
Wśród ujęć występują zarówno ujęcia o bardzo dużej ilości wody ujmowanej do uzdatnienia, które zaopatrzą kilkaset tysięcy osób, jak np. ujęcia usytuowane na zbiornikach Goczałkowickim i Czanieckim, jak i ujęcia o niewielkiej wydajności, zaopatrzące w wodę po uzdatnieniu, od kilkudziesięciu do kilkuset osób.

W odniesieniu do skontrolowanych w 2022 roku wód z ujęć, określono następujące kategorie jakości wody:

- | **A1** – 7 obiektów, co stanowi odpowiednio 8,3%;
- | **A2** – 42 obiekty, co stanowi odpowiednio 70%;
- | **A3** – 13 obiektów, co stanowi odpowiednio 21,7%.

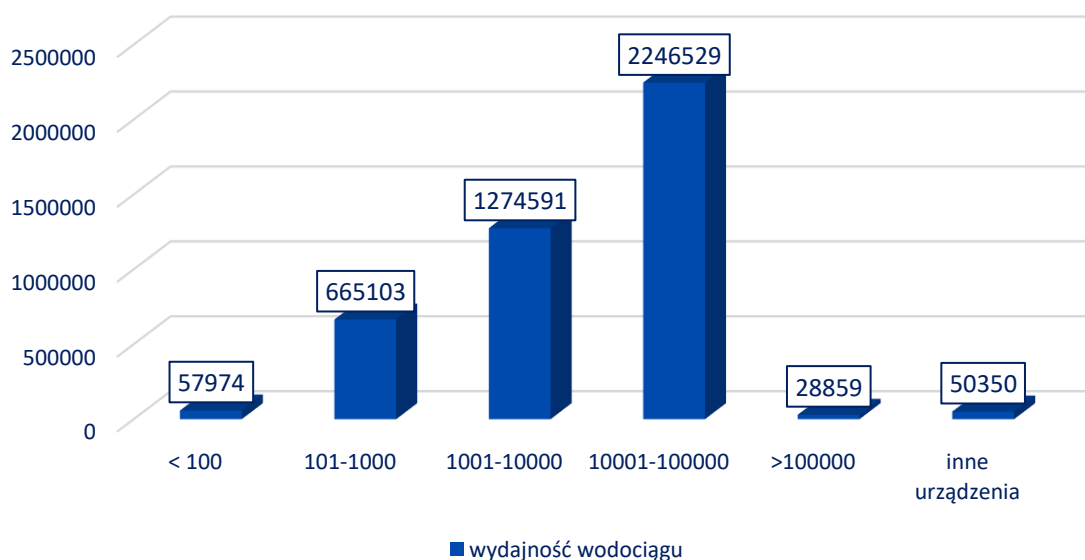
2. Jakość wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi

Woda przeznaczona do spożycia, rozprowadzana przez wodociągową sieć rozdzielczą, produkowana jest przez 407 urządzeń wodociągowych zbiorowego zaopatrzenia o różnej wydajności.

Wykres. Liczba urzędzeń wodociągowych ze względu na wydajność urzędzenia w m³/d zewidencjonowanych w województwie śląskim w 2022 roku

Z urzędzeń wodociągowych, składających się na pełny system zbiorowego zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia, korzysta 4 263 056 mieszkańców, co stanowi 97,7% populacji województwa śląskiego⁶. Jakość wody pochodzącej z wodociągów zbiorowego zaopatrzenia odpowiadała wymaganiom określonym w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 7.12.2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz.U. z 2017 r., poz. 2294). Pozostali mieszkańcy województwa, 50 350 osób, korzysta z innych źródeł zaopatrzenia w wodę do spożycia – 348 podmiotów, w tym spośród 249 skontrolowanych tylko 1 dostarczał wodę o nieodpowiedniej jakości.

Wykres. Liczba konsumentów, w odniesieniu do wydajności urzędzenia wodociągowego w województwie śląskim w 2022 roku

⁶ wg liczby ludności na dzień 30.06.2022 r.

Odnotowane zanieczyszczenia w zakresie parametrów fizykochemicznych dotyczyły przede wszystkim mętności, chloru wolnego i zawartości żelaza. Natomiast zanieczyszczenia mikrobiologiczne odnosiły się głównie do obecności w wodzie bakterii grupy coli.

Mieszkańcy województwa śląskiego w ciągu doby zużywają w sumie ok. 853 tys. m³ wody przeznaczonej do spożycia, czerpanej z wodociągowej sieci rozdzielczej w ramach zbiorowego zaopatrzenia oraz ok. 10 tys. m³ wody pochodzącej ze studni przydomowych oraz innych źródeł.

Niezmiennie na terenach podmiejskich, a szczególnie wiejskich, cechujących się słabym zurbanizowaniem, gdzie ludność czerpie wodę z przydomowych studni oraz niewielkich wodociągów (o wydajności poniżej 1 000 m³/dobę), od szeregu lat w wodzie przeznaczonej do spożycia stwierdza się podwyższone stężenia związków azotowych, żelaza, zwiększoną barwę i mętność oraz nieprawidłowy stan bakteriologiczny wody. Przyczyny, takiej sytuacji należy upatrywać w lokalnym wtórnym zanieczyszczeniu warstw wodonośnych oraz sieci dystrybucyjnej, wynikającym w mniejszym stopniu z działalności rolniczej, a przede wszystkim z braku kanalizacji i oczyszczalni ścieków oraz nieuregulowanej gospodarki odpadami na tych terenach. Dlatego też powinno się dążyć do likwidacji małych wodociągów i budowy wodociągów o bardziej złożonych systemach uzdatniania wody, umożliwiających produkowanie wody do spożycia o właściwej jakości.

W 2022 roku mieszkańcy województwa śląskiego zgłosili 34 interwencje, dotyczące pogorszenia wskaźników organoleptycznych jakości wody przeznaczonej do spożycia. Na podstawie przeprowadzonych badań laboratoryjnych stwierdzono występowanie przekroczeń normatywów we wszystkich przypadkach.

Występujące w 2022 roku awarie – 2 481 (o 100 mniej niż w roku 2021), związane z różnego rodzaju uszkodzeniami sieci, powtarzały się mimo prowadzonych napraw i modernizacji.

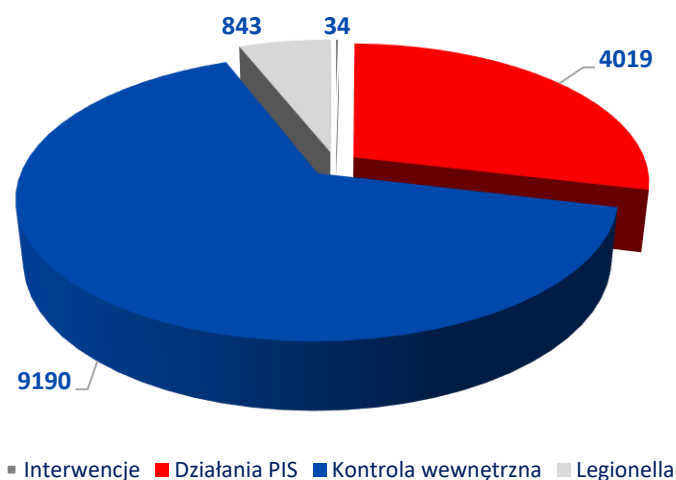
Do czasu kompleksowej wymiany wszystkich wyeksploatowanych rurociągów miejskich, przede wszystkim instalacji osiedlowych oraz wewnętrznych instalacji wodociągowych w budynkach, interwencje mieszkańców będą się powtarzać, pomimo tego, że woda dopływająca do budynków spełnia wymagania sanitarne i jest dobrej jakości.

Z uwagi na zmiany w przepisach prawnych, monitoring jakości wody w 2022 roku realizowano w odmienny sposób w porównaniu z latami ubiegłymi. Zgodnie z zapisami rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017 r., poz. 2294), które zastąpiło poprzednio obowiązujące, to przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne bądź podmioty wykorzystujące wodę pochodzącą z indywidualnego ujęcia jako część działalności handlowej lub w budynkach użyteczności publicznej zobligowane są do prowadzenia badań jakości wody w urządzeniach wodociągowych w zakresie monitoringu kontrolnego i przeglądowego. Stałe punkty czerpalne służące do pobierania próbek wody wyznaczane są w uzgodnieniu z właściwym państwowym powiatowym inspektorem sanitarnym. Jako podstawę działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej przyjęto przede wszystkim prowadzenie bieżącej weryfikacji, analizy i oceny gromadzonych danych monitoringowych. Jednocześnie rozporządzenie zobowiązuje organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej do uzgadniania harmonogramu pobierania próbek wody, wykonywania badań zgodnie z planem działania na dany rok, a ponadto badań ciepłej wody w przedsiębiorstwach podmiotu wykonującego działalność leczniczą oraz badań wody po zakończeniu działań naprawczych.

W 2022 roku kontrola jakości wody w ramach działań własnych, podjętych z inicjatywy Państwowej Inspekcji Sanitarnej, została przeprowadzona w 1 952 punktach kontrolnych. W ramach kontroli wewnętrznej, prowadzonej przez przedsiębiorstwa wodociągowe, skontrolowano jakość wody w 2 263 punktach kontrolnych. Upoważnieni pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej przeprowadzili 794 kontrole urządzeń wodociągowych, w tym 640 planowanych i 154 nieplanowanych.

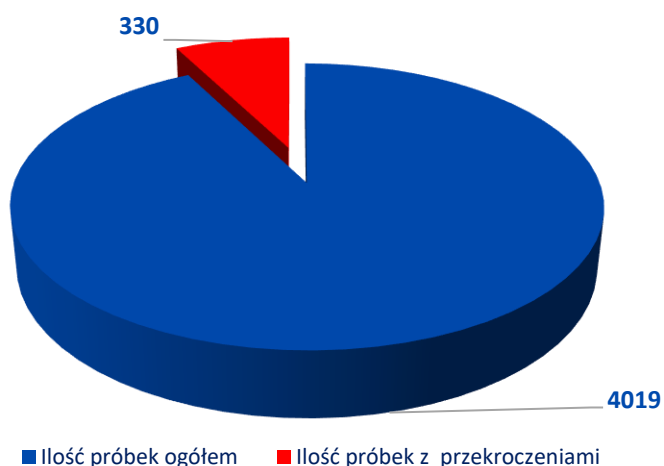

Na podstawie kontroli obiektów i wyników badań jakości wody wydano 264 decyzje administracyjne, z których 214 dotyczyło jakości wody przeznaczonej do spożycia, a 50 jakości ciepłej wody użytkowej (zanieczyszczenie wody bakteriami z rodzaju *Legionella* sp.).

Wykres. Liczba pobranych próbek wody do spożycia w województwie śląskim w 2022 roku

Z kontrolnych punktów monitoringowych w 2022 roku pobrano 4 019 próbek wody przeznaczonej do spożycia. Badania jakości wody w ramach działań własnych spowodowały wykrycie przekroczeń w wodzie pochodzącej z systemu zbiorowego zaopatrzenia, w zakresie parametrów fizykochemicznych oraz bakteriologicznych w 330 próbkach co stanowi 8,2% wszystkich zbadanych próbek.

Wykres. Ilość pobranych próbek wody oraz ilość próbek z przekroczeniami parametrów mikrobiologicznych i fizykochemicznych na podstawie wyników Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. śląskiego w 2022 roku

Badania monitoringowe prowadzone przez przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne oraz podmioty wykorzystujące wodę pochodzącą z indywidualnego ujęcia jako część działalności handlowej lub w budynkach użyteczności publicznej wykazały występowanie podobnych przekroczeń w zakresie parametrów fizykochemicznych oraz bakteriologicznych jakości wody do spożycia.

Najczęściej występującymi przekroczeniami w zbadanych próbkach wody były zawartość żelaza oraz współtowarzyszące jej stężenie mętności, a także wielokrotnie odnotowywane

przekroczenie zawartości chloru wolnego. W przypadku stwierdzenia zanieczyszczenia mikrobiologicznego wody odnotowywano przede wszystkim obecność bakterii grupy coli i *Legionella* sp. Bakterie z rodzaju *Legionella* sp. występowały w 257 próbkach (30,5% ogólnej ilości próbek), najczęściej jednak o średnim skażeniu. Jakość wody ciepłej w porównaniu z 2021 rokiem uległa niekorzystnej zmianie. Należy podkreślić, że woda w wielu spośród kwestionowanych próbek wykazywała zanieczyszczenia mieszane.

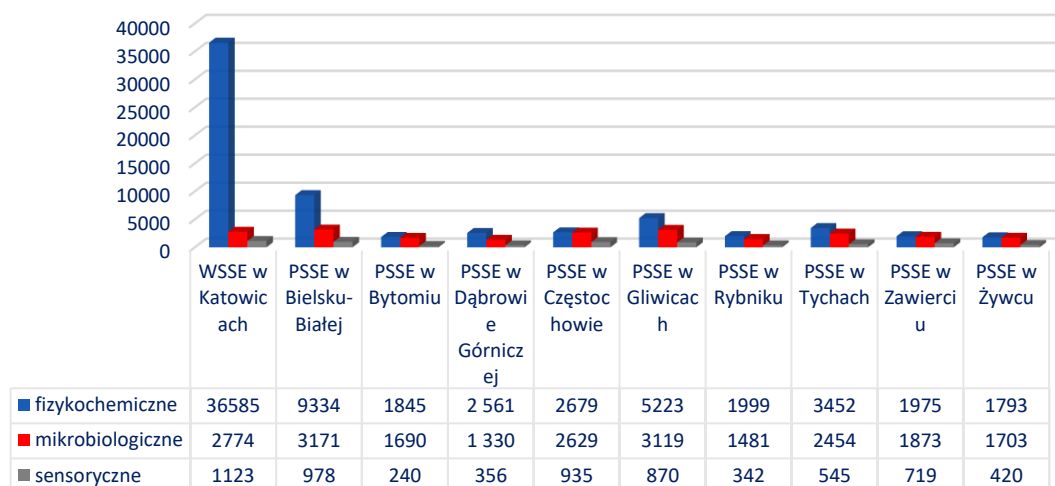
Zgromadzone wyniki badań próbek wody umożliwią opracowywanie szczegółowych prognoz w zakresie przydatności wody do spożycia, a uzyskane w okresie długoterminowym wieloletnie informacje pozwolą oszacować ryzyko zdrowotne spożywania wody w poszczególnych strefach zaopatrzenia. Co istotne mieszkańcy województwa śląskiego w zdecydowanej większości korzystają z wody do spożycia o jakości spełniającej stawiane jej wymagania.

Ponadto pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej wydali 5 decyzji administracyjnych w sprawie wprowadzenia nowych technologii uzdatniania wody, 43 decyzje dopuszczające materiały do uzdatniania wody oraz w 158 przypadkach dokonano weryfikacji materiałów do dystrybucji wody.

2.1 Badania wody

Laboratoria Państwowej Inspekcji Sanitarnej w województwie śląskim prowadzą stałą kontrolę jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, wody na pływalniach, wody z kąpielisk i miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli, wody z ujęć oraz wód mineralnych, źródłanych i wód stołowych. Zakres badań wody, jak również częstotliwość ich wykonywania na dany rok kalendarzowy określa właściwy terenowo Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny zgodnie z obowiązującymi wymaganiami.

W 2022 roku w 10 laboratoriach przebadano łącznie 10 142 próbki. Wykonano 67 446 oznaczeń fizykochemicznych, 22 224 oznaczenia mikrobiologiczne i 6 528 oznaczeń sensorycznych.

Wykres. Liczba oznaczeń wykonanych w próbkach wody w województwie śląskim w roku 2022⁷

Interdyscyplinarnym wyzwaniem dla Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa śląskiego w 2022 roku była katastrofa ekologiczna na rzece Odrze. Zgodnie z informacjami uzyskanymi od ppis

⁷ opracowanie własne na podstawie danych z laboratoriów PSSE.

województwa śląskiego na nadzorowanym terenie nie stwierdzono przypadków potencjalnego zagrożenia bezpieczeństwa zdrowotnego ujęć wody. W ramach akcji związanej z zanieczyszczeniem rzeki Odry w sierpniu i wrześniu 2022 roku laboratoria WSSE w Katowicach i PSSE w Gliwicach prowadziły, oprócz badań w ramach rutynowego nadzoru, badania dodatkowych próbek wody z ujęć wody pitnej oraz kąpielisk i miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli z powiatów: wodzisławskiego, raciborskiego i gliwickiego. W 140 próbkach wody wykonano 3 697 oznaczeń parametrów fizykochemicznych. Badania prowadzono wszędzie tam, gdzie potencjalnie mogło zaistnieć zagrożenie bezpieczeństwa wody. W przeprowadzonych badaniach nie stwierdzono przekroczeń parametrów fizykochemicznych, które były niezgodne ze specyfiką składu wody z danego ujęcia.

Zawsze aktualne informacje o jakości wody w województwie śląskim dostępne są na portalu internetowym www.gov.pl/.wsse-katowice.

3. Jakość wody wykorzystywanej do kąpieli

Kontrola jakości wody w kąpieliskach i miejscach okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli w sezonie letnim 2022 r. była prowadzona w oparciu o ustawę z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne.⁸

Zgodnie z ustawą Prawo Wodne, sezon kąpielowy trwa od 1 czerwca do 30 września. Do prowadzenia kontroli jakości wody zobligowano zarówno organy PIS, jak i właścicieli/administratorów obiektów. Państwowy powiatowy lub państwowy graniczny inspektor sanitarny jest obowiązany do nieodpłatnego, niezwłocznego przekazywania wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta informacji dotyczących oceny jakości wody w kąpielisku i miejscu okazjonalnie wykorzystywanym do kąpieli, klasyfikacji wody w kąpielisku oraz zakazu kąpieli. Wójt, burmistrz lub prezydent miasta zamieszcza te informacje odpowiednio w ewidencji kąpielisk lub w ewidencji miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli. Państwowy powiatowy lub państwowy graniczny inspektor sanitarny jest obowiązany do nieodpłatnego, niezwłocznego przekazywania organizatorowi pochodzących, z kontroli urzędowej, informacji dotyczących ocen jakości wody w kąpielisku i miejscu okazjonalnie wykorzystywanym do kąpieli oraz klasyfikacji wody w kąpielisku.

W województwie śląskim zgłoszono do organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej 20 obiektów, którym nadano status kąpieliska. Były to odpowiednio kąpieliska będące pod nadzorem PPIS:

- | w Bielsku Białej - „Kąpielisko Ośrodka Rekreacji i Sportów Wodnych w Kaniowie”;
- | w Częstochowie - kąpielisko „Bałtyk-Adriatyk” w Częstochowie;
- | w Dąbrowie Górniczej - „Pogoria I” i „Pogoria III” w Dąbrowie Górniczej;
- | w Gliwicach - „Czechowice” w Gliwicach oraz „Słoneczna Plaża Pławniowice”;
- | w Jaworznie - kąpielisko „Plaża nad Sosiną 2”;
- | w Katowicach kąpielisko - „Hubertus” oraz kąpielisko „Park Słupna”;
- | w Kłobucku - zalew „Zakrzew” w Kłobucku;
- | w Raciborzu - kąpielisko Gminne „Wodnik”;
- | w Rybniku - kąpielisko „Pniowiec”, „Śmieszek” oraz „Kamień”;
- | w Sosnowcu - „Stawiki”;
- | w Tychach - „Ośrodek Wypoczynkowy Paprocany - Jezioro „Paprocany”, Ośrodek Sportów Wodnych Kąpielisko „Łąka” oraz Kąpielisko „Łysina”;

⁸ Dz. U. z 2022 r. poz. 2625 z późn. zm.

| w Wodzisławiu Śląskim - kąpielisko „Olza” oraz „Balaton”.

Poza kąpieliskami mogą funkcjonować wyłącznie miejsca okazjonalnie wykorzystywane do kąpeli na utworzenie których, rada gminy, w drodze uchwały, wyraziła zgodę (po złożeniu odpowiedniego wniosku przez organizatora tego miejsca). Miejsca okazjonalnie wykorzystywane do kąpeli mogą funkcjonować przez okres nie dłuższy niż 30 dni w roku kalendarzowym. Wprowadzenie pojęcia miejsca okazjonalnie wykorzystywanego do kąpeli ma na celu likwidację miejsc wykorzystywanych do kąpeli, z jednoczesnym zabezpieczeniem wyjątkowych sytuacji, w których konieczne będzie zorganizowanie formy rekreacji związanej z kąpielą. Wyjątkowość sytuacji może być związana z koniecznością, np. zorganizowania zawodów, obozu czy też wydarzeń kulturalnych połączonych z wypoczynkiem (kąpielą), czy też prowadzeniem agroturystyki. Obejmują one sytuacje, których nie dało się przewidzieć w terminach wcześniejszych i nie mogły one podlegać długotrwałej procedurze związanej z tworzeniem kąpieliska.

W sezonie letnim 2022 r. do Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa śląskiego, zgłoszono poniżej przedstawione miejsca okazjonalnie wykorzystywane do kąpeli, tj.:

- | pod nadzorem PPIS w Bytomiu - „Pole Biwakowe numer 1” w Nakle Chechle, „Pole Biwakowe numer 2” w Nakle Chechle, „Chechło numer 1” w Nakle Chechle, „Chechło numer 2” w Nakle Chechle;
- | pod nadzorem PPIS w Częstochowie „Plaża nr 1” oraz „Plaża nr 2” w Koniecpolu;
- | pod nadzorem PPIS w Dąbrowie Górniczej - „Rogoźnik I”;
- | pod nadzorem PPIS w Katowicach „Dolina Trzech Stawów” - plaża północna w Katowicach, Staw "Morawa" w Katowicach;
- | pod nadzorem PPIS w Rybniku „Pniowiec” i „Kamień”;
- | pod nadzorem PPIS w Wodzisławiu Śląskim „Macarena” w Olzie oraz „Magiczna Plaża” w miejscowości Buków;
- | pod nadzorem PPIS w Zawierciu „Zalew Pilica I” oraz „Zalew Pilica II”.

Rys. Kąpieliska pod nadzorem PPIS województwa śląskiego w 2022 roku

1. w Bielsku Białej - „Kąpielisko Ośrodka Rekreacji i Sportów Wodnych w Kaniowie”;
2. w Częstochowie - kąpielisko „Bałtyk-Adriatyk” w Częstochowie;
3. w Dąbrowie Górniczej - „Pogoria I” i „Pogoria III” w Dąbrowie Górniczej;
4. w Gliwicach - „Czechowice” w Gliwicach oraz „Słoneczna Plaża Pławniowice”;
5. w Jaworznie - kąpielisko „Plaża nad Sosiną 2”;
6. w Katowicach kąpielisko - „Hubertus” oraz kąpielisko „Park Słupna”;
7. w Kłobucku - zalew „Zakrzew” w Kłobucku;
8. w Raciborzu - kąpielisko Gminne „Wodnik”;
9. w Rybniku - kąpielisko „Pniowiec”, „Śmieszek” oraz „Kamień”;
10. w Sosnowcu - „Stawiki”;
11. w Tychach - „Ośrodek Wypoczynkowy Paprocany - Jezioro „Paprocany”, Ośrodek Sportów Wodnych Kąpielisko „Łąka” oraz Kąpielisko „Łysina”;
12. w Wodzisławiu Śląskim - kąpielisko „Olza” oraz „Balaton”.

1. w Bytomiu - „Pole Biwakowe numer 1” w Nakle Chechle, „Pole Biwakowe numer 2” w Nakle Chechle, „Chechło numer 1” w Nakle Chechle, „Chechło numer 2” w Nakle Chechle;
2. w Częstochowie „Plaża nr 1” oraz „Plaża nr 2” w Koniecpolu;
3. w Dąbrowie Górniczej - „Rogożnik I”;
4. w Katowicach „Dolina Trzech Stawów” - plaża północna w Katowicach, Staw "Morawa" w Katowicach;
5. w Rybniku „Pniowiec” i „Kamień”;
6. pod nadzorem PPIS w Wodzisławiu Śląskim „Macarena” w Olzie oraz „Magiczna Plaża” w miejscowości Buków;
7. w Zawierciu „Zalew Pilica I” oraz „Zalew Pilica II”.

Podsumowując, bieżąca ocena jakości wody w kąpieliskach oraz miejscach okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli na terenie województwa śląskiego wydawana przez organy PIS pozwalała na bezpieczne korzystanie z kąpieli. W przypadku powiadomienia przez właścicieli/organizatorów obiektów o pogorszeniu jakości wody, lub stwierdzonych zanieczyszczeniach wody, ppis województwa śląskiego dokonywali urzędowej kontroli jakości wody, celem zapewnienia pełnego bezpieczeństwa kąpiących się.

Informacje o jakości wody w kąpieliskach i miejscach okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli były raportowane Głównemu Inspektorowi Sanitarnemu. Dane na temat jakości wody w kąpieliskach były na bieżąco uaktualniane w serwisie kąpieliskowym (*sk.gis.gov.pl*).

Można stwierdzić, iż „wypoczynek nad wodą” w sezonie letnim 2022 r. był bezpieczny pod kątem jakości wody. Państwowa Inspekcja Sanitarna wykonała zadania urzędowej kontroli jakości wody oraz kontroli podmiotów odpowiedzialnych za realizację kontroli wewnętrznej. Jednocześnie informowano społeczeństwo o jakości wody i bezpiecznym korzystaniu z obiektów poprzez komunikaty, media.

Ponadto w 2022 roku zewidencjonowano 292 obiekty kąpielowo-rekreacyjne, z których zbiorczej rocznej ocenie poddano 260 obiektów (248 pływalni całorocznych i sezonowych oraz 12 parków wodnych). Pozytywną ocenę uzyskało 245 obiektów (94,2%). Zgodnie z zapisami rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach (Dz. U. z 2015 r., poz. 2016 z zm.), obowiązek prowadzenia systematycznych badań jakości wody spoczywa na zarządcy pływalni. Otrzymywane na bieżąco wyniki badań posłużą do dokonania zbiorczej rocznej oceny, czy woda na pływalni odpowiada wymaganiom, określonym w powyższym rozporządzeniu.

Ocena stanu sanitarno- higienicznego obiektów użyteczności publicznej

Dla zapewnienia bezpieczeństwa organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa śląskiego prowadziły działania mające charakter akcyjny jak i sprawowały bieżący nadzór sanitarny, kontrolując przestrzeganie przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne dotyczące: stanu sanitarno-technicznego obiektów i urządzeń użyteczności publicznej, środków transportu, jak również rozpatrując interwencje obywateli.

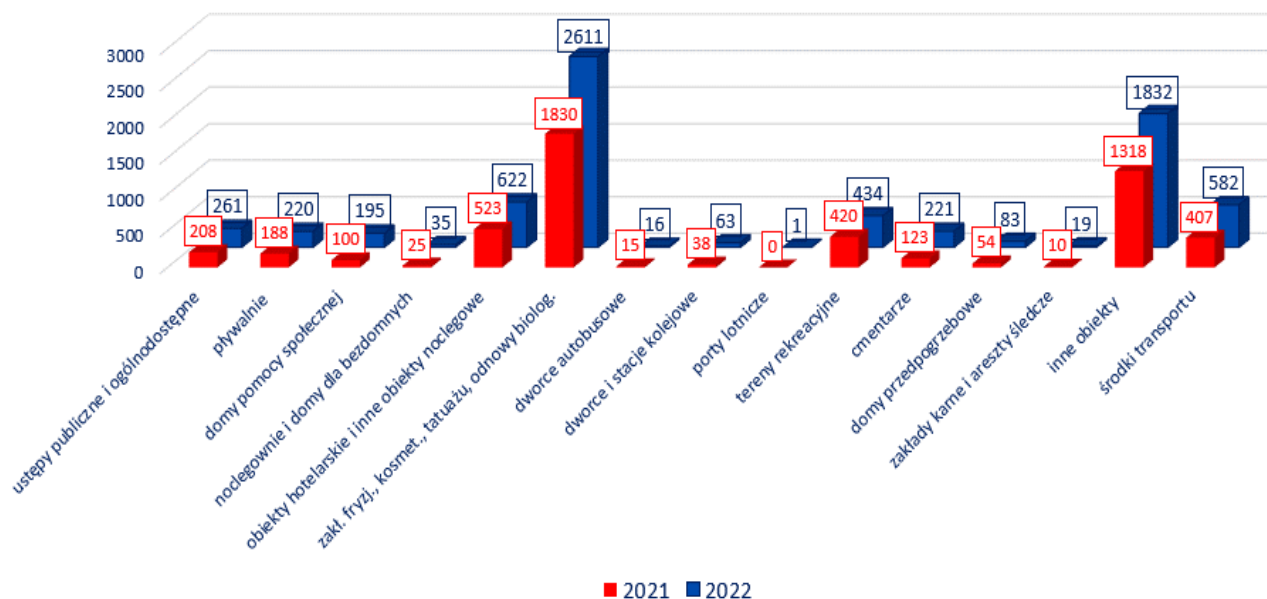
Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni na terenie województwa śląskiego w 2022 roku (stan na 31.12.2022 r.), bieżącym nadzorem sanitarnym w zakresie higieny komunalnej objęli 18 581 komunalnych obiektów użyteczności publicznej, z których jedną z większych grup (3 827) stanowią zakłady fryzjerskie.

Tabela. Obiekty komunalne nadzorowane przez Państwową Inspekcję Sanitarną woj. śląskiego w 2022 roku

Rodzaj obiektu	Liczba obiektów zewidencjonowanych	Rodzaj obiektu	Liczba obiektów zewidencjonowanych
Inne obiekty	5 015	Domy pomocy społecznej	168
Zakłady fryzjerskie	3 827	Inne jednostki organizacyjne pomocy społecznej	101
Zakłady kosmetyczne	2 830	Dworce i stacje kolejowe	95
Tereny rekreacyjne	1 331	Placówki zapewniające całodobową opiekę	82
Inne obiekty, świadczące usługi hotelarskie	1 035	Noclegownie i domy dla bezdomnych	61
Inne zakłady, w których są świadczone więcej niż jedna z usług tj. fryzjerskie, kosmetyczne, odnowy biologicznej, tatuażu	1 028	Dworce autobusowe	23
Cmentarze	882	Zakłady karne i areszty śledcze	19
Zakłady odnowy biologicznej	736	Schroniska młodzieżowe, schroniska, pola biwakowe	16
Ustępy publiczne i ogólnodostępne	359	Pensjonaty	14
Pływalnie - ogółem	284	Kempingi	7
Domy przedpogrzebowe	231	Motele	7
Hotele	229	Domy wycieczkowe	2
Zakłady tatuażu	198	Port lotniczy	1

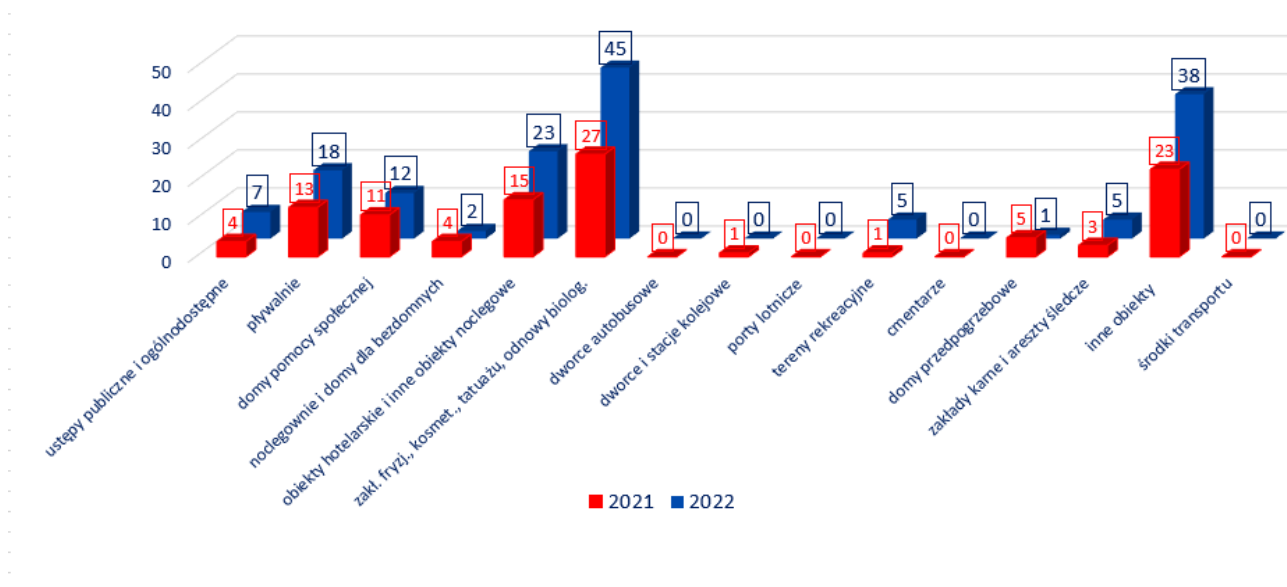
W 2022 roku, spośród wszystkich zewidencjonowanych obiektów użyteczności publicznej (tabela), PPIS województwa śląskiego skontrolowali 6 613 obiektów (35,6%), przeprowadzając 6 770 kontroli sanitarnych oraz 384 wizje. Ponadto, kontrolowano nieobjęte ewidencją, środki transportu (autobusy, tramwaje, wagony w pociągach, itp).

Wykres. Liczba skontrolowanych obiektów użyteczności publicznej w województwie śląskim w 2021 i 2022 roku

Przeprowadzając ocenę stanu sanitarno-higienicznego obiektów użyteczności publicznej w odniesieniu do dwóch ostatnich lat należy zaznaczyć, iż ze względu na trwający na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stan epidemii, organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej ograniczyły swoje działania do zadań niezbędnych do zapewnienia pomocy obywatelom. W wyniku powyższego zostały ograniczone kontrole planowe obiektów, a pracownicy zaangażowani byli głównie do działań mających na celu przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu się wirusa SARS-CoV-2. Zaistniała sytuacja skutkowałą mniejszą ilością skontrolowanych obiektów, a tym samym mniejszą liczbą podjętych działań administracyjnych i represyjnych. Z uwagi na stan epidemii, do końca marca 2022 roku upoważnieni przedstawiciele państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych, samodzielnie lub przy współudziale policji przeprowadzali kontrole sanitarne oraz wizje, podczas których sprawdzano czy ograniczenia, nakazy i zakazy obowiązujące w trakcie trwania epidemii były przestrzegane przez podmioty do tego zobowiązane.

Wykres. Liczba obiektów użyteczności publicznej ocenionych jako złe pod względem sanitarno-technicznym w województwie śląskim 2021 i 2022 roku

W ramach sprawowanego bieżącego nadzoru sanitarnego nad obiektami użyteczności publicznej, kontrolowano m.in. zakłady oferujące usługi „solaryjne” w zakresie realizacji wymogów ustawy z dnia 15 września 2017 r. o ochronie zdrowia przed następstwami korzystania z solarium (Dz. U. z 2017 r., poz. 2111) oraz rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 18 stycznia 2018 r. w sprawie umieszczania informacji o zakazie udostępniania solarium osobom, które nie ukończyły 18 roku życia oraz treści informacji o ryzyku związanym z korzystaniem z solarium (Dz. U. z 2018 r., poz. 275). W ewidencji Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych woj. śląskiego figurowały w: I kwartale – 374 solaria, II kwartale – 377 solariów, III kwartale – 365 solariów, IV kwartale – 344 solaria. Skontrolowane zostały łącznie 194 zakłady, w trakcie 198 kontroli. W 1 obiekcie stwierdzono naruszenie wymogów ustawy z dnia 15 września 2017 r. o ochronie zdrowia przed następstwami korzystania z solarium (Dz. U. z 2017 r., poz. 2111) tj. reklamowano usługi w zakresie udostępniania solarium poprzez umieszczenie plakatu wielkoformatowego, reklamowego na przyczepie samochodowej usytuowanej na chodniku. W związku z powyższym, PPIS wszczął wobec podmiotu postępowanie administracyjne, w wyniku którego nałożył karę pieniężną.

Ponadto, podczas przeprowadzonych w tej grupie obiektów kontroli sanitarnych, stwierdzono nieprawidłowości natury higieniczno-sanitarnej. W związku ze stwierdzonymi uchybieniami wydano 6 decyzji administracyjnych nakazujących usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości. Względem jednego obiektu, nałożono również 2 grzywny w celu przymuszenia, gdyż przeprowadzone kontrole sprawdzające potwierdziły niewykonanie części zarządzeń decyzji wydanej w II kwartale 2022 roku.

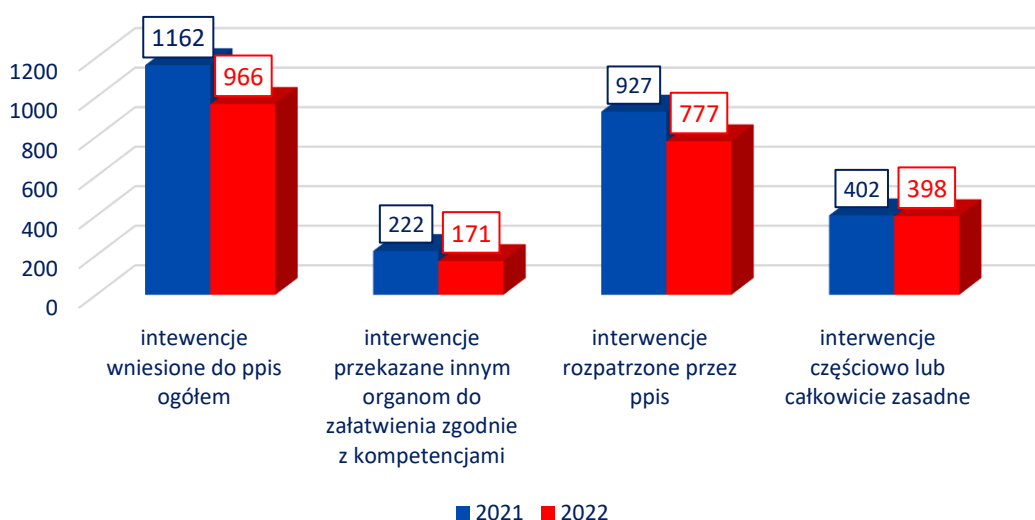
Ogółem, w wyniku przeprowadzonych w obiektach użyteczności publicznej oraz środkach transportu 7 199 kontroli sanitarnych i 393 wizji wydano łącznie 351 decyzji administracyjnych, w tym 16 unieruchamiających obiekty oraz nałożono 95 mandatów karnych, na łączną kwotę 23 550 zł. W minionym roku jako złe oceniono 156 obiektów, z czego najwięcej w grupie zakładów fryzjerskich, kosmetycznych, tatuażu, odnowy biologicznej i świadczących więcej niż jedną z ww. usług, w grupie innych obiektów oraz obiektów hotelarskich i innych obiektów noclegowych. Podobnie jak w latach

ubiegłych, organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa śląskiego nie stwierdziły występowania poważniejszych zagrożeń sanitarno-epidemiologicznych dla osób korzystających z obiektów użyteczności publicznej.

W ramach nadzoru sanitarnego w zakresie higieny komunalnej i środowiska, w roku 2022 organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa śląskiego rozpatrywały zarówno interwencje wnoszone przez mieszkańców, jak też przekazywane przez organy administracji publicznej, samorządowej itp.

W minionym roku do państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych województwa śląskiego wpłynęło łącznie 966 interwencji, z czego w przypadku 171 interwencji stwierdzono, iż dotyczą one spraw pozostających poza kompetencjami organów PIS i w całości lub w części przekazano je do załatwienia innym organom lub urządnom właściwym rzeczowo i terenowo. Dwie interwencje zostały wycofane przez wnoszących, 12 pozostawiono bez rozpatrzenia ze względu na braki formalne, natomiast w przypadku 4 interwencji odpowiadało wnoszącemu o braku kompetencji Państwowej Inspekcji Sanitarnej do rozpatrzenia wniosku.

W związku z 777 interwencjami rozpatrywanymi w zakresie własnych kompetencji upoważnieni przedstawiciele ppis ogółem przeprowadzili 655 sanitarnych kontroli interwencyjnych oraz 132 wizje. Interwencje tylko w niewielkim procencie dotyczyły obiektów będących pod stałym, bieżącym nadzorem sanitarnym. Przedmiotem rozpatrzonych interwencji w szczególności były: uciążliwości powodowane przez hałas, niewłaściwy stan sanitarny mieszkań i innych pomieszczeń przeznaczonych na pobyt ludzi oraz związane z tym uciążliwości, nieprawidłowa gospodarka odpadami komunalnymi oraz nieprzestrzeganie przepisów przeciwepidemicznych. W wyniku przeprowadzonych działań, wydano 54 decyzje nakazujące usunięcie stwierdzonych w trakcie kontroli sanitarnej nieprawidłowości, 1 decyzję unieruchamiającą obiekt oraz nałożono 1 karę pieniężną. Ukarano strony 49 mandatami karnymi na łączną kwotę 11 250 zł (w 2021 roku wydano 20 mandatów karnych na łączną kwotę 13 050 zł).

Wykres. Liczba interwencji w ramach nadzoru higieny komunalnej i środowiska w województwie śląskim w 2021 i 2022 roku

Poza działaniami wyżej opisanymi, w roku ubiegłym na wniosek Dyrektora Zespołu ds. Wykonywania Kar Biura Rzecznika Praw Obywatelskich, zostały przeprowadzone wnikliwe kontrole sanitarne zakładów karnych i aresztów śledczych, pod kątem oceny stanu sanitarnego oraz obecności insektów w pomieszczeniach przeznaczonych na pobyt ludzi. W terminie od 29.06.2022 r. do dnia 29.07.2022 r. państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni woj. śląskiego skontrolowali wszystkie zakłady karne i areszty śledcze będące pod ich nadzorem, przeprowadzając łącznie 22 kontrole sanitarne. W związku ze stwierdzonymi podczas kontroli nieprawidłowościami ppis woj. śląskiego wydali 2 decyzje administracyjne nakazujące usunięcie stwierdzonych uchybień, ponadto w 3 obiektach zostało wszczęte postępowanie administracyjne celem wydania decyzji administracyjnych. Jeden zakład karny oceniono jako zły pod względem technicznym.

Ocena stanu sanitarnego obiektów nauczania i wychowania dzieci i młodzieży

W 2022 roku na terenie województwa śląskiego w ewidencji znajdowały się 8 264 placówki dla dzieci i młodzieży, z których 5 138 stanowiły placówki stałe, natomiast 3 126 to obiekty sezonowe.

Tabela. Placówki stałe objęte nadzorem sanitarnym przez pion higieny dzieci i młodzieży

Placówki stałe objęte nadzorem sanitarnym	Liczba obiektów
Żłobki i kluby dziecięce	532
Przedszkola i inne formy wychowania przedszkolnego	1 504
Szkoły podstawowe	940
Licea Ogólnokształcące	145
Technika	16
Szkoły branżowe I i II stopnia	11
Szkoły Specjalne	48
Szkoły Policealne	86
Zespoły Szkół	655
Placówki kształcenia ustawicznego	76
Szkoły Wyższe Publiczne	22
Szkoły Wyższe Niepubliczne	27
Placówki z pobytem całodobowym	233
Placówki wsparcia dziennego	267
Placówki wychowania pozaszkolnego	359
Placówki rekreacyjne	74
Inne	143
Ogółem	5 138

Przeprowadzono łącznie 4 198 kontroli sanitarnych w placówkach, w tym:

- | 3 480 w placówkach szkolno–wychowawczych;
- | 718 w placówkach sezonowych.

Placówki objęte stałym nadzorem to przede wszystkim szkoły wszystkich typów i stopni, w tym szkoły wyższe, a także żłobki, przedszkola, placówki pracy pozaszkolnej, domy dziecka, warsztaty szkolne i inne zakłady. Wszystkie stałe obiekty nadzorowane przez pracowników pionu higieny dzieci i młodzieży przedstawiono w tabeli.

Bieżący nadzór nad placówkami oświatowo–wychowawczymi prowadzony był ze zwróceniem szczególnej uwagi na sposób zapewnienia higienicznych warunków do nauki i wypoczynku oraz bezpieczeństwa przebywania na ich terenie.

Przedmiotem czynności kontrolnych prowadzonych w placówkach nauczania i wychowania był:

- | nadzór nad warunkami do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego w szkołach, nad stanem technicznym boisk szkolnych oraz placów zabaw w przedszkolach;
- | ocena warunków do utrzymania higieny osobistej przez dzieci i młodzież;

- | nadzór nad przechowywaniem i stosowaniem niebezpiecznych substancji chemicznych i ich mieszanin w placówkach;
- | ocena dostosowania mebli edukacyjnych do zasad ergonomii;
- | ocena sytuacji w zakresie posiadania przez placówki certyfikatów zgodności z Polską Normą na meble edukacyjne i sprzęt sportowy;
- | ocena procesu nauczania-uczenia się w szkołach podstawowych;
- | ocena organizacji i przebiegu akcji wypoczynku zimowego i letniego dzieci i młodzieży.

Żłobki i kluby dziecięce

Na terenie województwa śląskiego funkcjonowały 532 żłobki i kluby dziecięce, z których 307 skontrolowano, gdzie zapewniono opiekę dla 11 477 dzieci.

Wszystkie skontrolowane placówki funkcjonowały w budynkach przystosowanych do tego celu, budynki utrzymane były w dobrym stanie technicznym. Warunki do utrzymania higieny w skontrolowanych żłobkach i klubach dziecięcych oceniono jako prawidłowe, wszystkie placówki posiadały dostęp do bieżącej ciepłej wody, oraz były wyposażone w środki higieny osobistej.

Przedszkola

W roku sprawozdawczym skontrolowano 879 z 1 530 placówek przedszkolnych funkcjonujących na terenie województwa śląskiego. Właściwe warunki do utrzymania higieny osobistej zapewniono dzieciom w 98% skontrolowanych placówek przedszkolnych. Pomieszczenia sanitarne wyposażone były w środki higieny osobistej (mydło, papier, ręczniki), dostęp do bieżącej ciepłej i zimnej wody przy wszystkich umywalkach, oraz właściwy stan techniczny urządzeń sanitarnych. W skontrolowanych przedszkolach stwierdzono zachowane standardy dostępności do urządzeń sanitarnych. W jedynie 3 przypadkach stwierdzono brak bieżącej ciepłej wody przy umywalkach. W ramach sprawowanego nadzoru sanitarnego w 2022 roku w wybranych placówkach dokonano oceny dostosowania mebli przedszkolnych do wzrostu dzieci. Pomiar przeprowadzono w 91 przedszkolach (w 202 oddziałach), gdzie zmierzono 3 154 stanowiska pracy dziecka, z których 58 w 4 placówkach (6 oddziałach), tj. 1,8% było zestawionych z mebli niedostosowanych do wzrostu korzystających z nich dzieci. W większości placówek meble oznakowane były kolorami lub numerami, zgodnie z obowiązującymi normami w tym zakresie. Placówki, w których stwierdzono nieprawidłowości zobowiązano do dostosowania mebli przedszkolnych do wymagań ergonomii.

Szkoły

W 2022 roku na ogólną liczbę 1 767 szkół funkcjonujących w województwie śląskim skontrolowano 1 025 (tj. 58%). W placówkach tych opiekę oraz naukę otrzymało 340 666 dzieci i młodzieży. Zły stan higieniczno-sanitarny oraz techniczny stwierdzono w 11 placówkach tj. 1%, niewłaściwy stan higieniczno-sanitarny odnotowano w 7 placówkach (tj. 0,7%), natomiast zły stan techniczny w 25 placówkach, (tj. 2,4%) skontrolowanych szkół. W zdecydowanej większości skontrolowanych placówek (97%) zapewnione były prawidłowe warunki do utrzymania higieny osobistej uczniów tj. ciepła bieżąca woda, mydło w płynie w dozownikach, środki do dezynfekcji, ręczniki papierowe, papier toaletowy.

Spośród skontrolowanych szkół 432 posiadało substancje chemiczne i ich mieszaniny. W 4 przypadkach szkoły nie posiadały aktualnych spisów substancji chemicznych i ich mieszanin, w 1 przypadku nie było wymaganych kart charakterystyki, brak prawidłowego oznakowania

stwierdzono w 3 przypadkach, niewłaściwe przechowywanie substancji chemicznych i ich mieszanin stwierdzono w 3 placówkach. W trzech przypadkach wydano decyzje administracyjne, nie nałożono mandatów karnych. W wyniku systematycznych działań poprawie uległa sytuacja w zakresie gospodarki tymi substancjami. Zdecydowanie też zmniejszyła się ilość posiadanych przez szkoły substancji chemicznych, co wynikało przede wszystkim z rezygnacji z posiadania substancji i preparatów chemicznych w pracowniach szkolnych na rzecz wizualnych form nauczania (programy multimedialne).

Z roku na rok na terenie województwa śląskiego zwiększa się baza sportowa w szkołach. Regularnie do użytku oddaje się nowoczesne hale sportowe z zapleczem sanitarnym oraz urządzenia kultury fizycznej i boiska wielofunkcyjne. W 2022 roku było to 15 nowych obiektów. W 28 placówkach infrastruktura sportowa została generalnie zmodernizowana.

W trakcie kontroli bloków sportowych szczególną uwagę zwrócono na problem niewykorzystywania umywalni i natrysków po planowych zajęciach wychowania fizycznego. Mimo, iż warunki do utrzymania higieny osobistej z roku na rok są coraz lepsze, dzieci i młodzież szkolna nadal nie korzystają z nich systematycznie. Podczas sprawowanego nadzoru sanitarnego stwierdzono, iż w 470 placówkach natryski były czynne, do dyspozycji uczniów, aż w 113 placówkach urządzenia natryskowe były nieczynne.

Szkoły, które nie posiadają wystarczającej infrastruktury do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego organizują zajęcia w obiektach sportowych poza placówką, takich jak hala sportowa, basen czy boiska miejscowych klubów sportowych. Z hali sportowej poza placówką skorzystały 72 placówki, z basenu 225 szkół, a z siłowni lub klubu fitness 13 szkół, z boisk sportowych/stadionów skorzystało 58 szkół.

Ergonomia w szkole

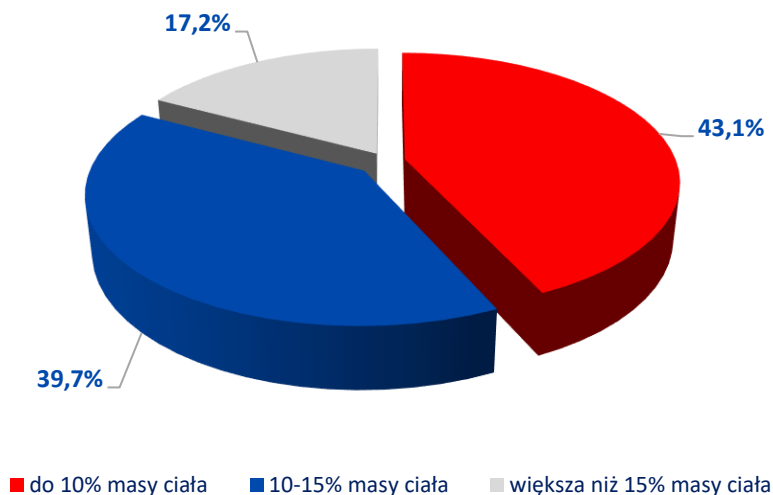
W roku 2022 dokonano oceny dostosowania mebli do wzrostu uczniów. Skontrolowano łącznie 123 szkoły (535 oddziałów), gdzie zmierzono 8 872 uczniów, z których 480 (tj. 5%), korzystało z niedostosowanych do ich wzrostu stanowisk pracy. Dyrektorzy coraz większą uwagę przywiązują do prawidłowych stanowisk pracy swoich uczniów. W tym celu nauczyciele dokonują pomiarów wysokości stołów, krzeseł i samych uczniów i na tej podstawie organizują ich stanowiska nauki. Odmiennie ma się sytuacja przestrzegania zasad ergonomii na stanowiskach pracy uczniów starszych klas szkół podstawowych. Tutaj najczęściej obowiązuje system klasopracowni. Wiąże się to z przemieszczaniem uczniów z jednych zajęć na kolejne do różnych sal lekcyjnych, skutkiem czego znacznie utrudnione jest dostosowanie stanowiska pracy do wszystkich różnicowanych wzrostem uczniów poszczególnych oddziałów.

Ocena obciążenia uczniów ciężarem tornistrów szkolnych

W 2022 roku pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa śląskiego przeprowadzili ocenę obciążenia uczniów ciężarem tornistrów szkolnych w 422 oddziałach 44 placówek szkolnych, w których badaniom poddano 5 217 uczniów.

Zgodnie z arkuszem badań w tym zakresie stwierdzono, że :

- | wagę tornistra szkolnego do 10% masy ciała ucznia stwierdzono u 2 249 uczniów (43%);
- | wagę tornistra szkolnego w zakresie 10-15% masy ciała ucznia stwierdzono u 2 071 uczniów (39%);
- | wagę tornistra szkolnego w zakresie większym niż 15% masy ciała ucznia stwierdzono u 897 uczniów (17%).

Wykres. Ocena obciążenia uczniów ciężarem tornistrów szkolnych w województwie śląskim w 2022 roku

W wyniku stwierdzonych uchybień w powyższym zakresie dyrektorów placówek zobowiązano do wdrożenia działań naprawczych, w tym przeprowadzenia działań edukacyjnych skierowanych do uczniów i rodziców dzieci nt. problemu ciężkich tornistrów/plecaków.

Analiza tygodniowych rozkładów zajęć lekcyjnych w szkołach

Jednym z zadań dotyczących nadzoru nad warunkami higieny procesów nauczania i wychowania jest prawidłowe planowanie nauki i odpoczynku. W 2022 roku tygodniowe rozkłady zajęć lekcyjnych oceniono w 8 655 oddziałach 640 szkół, z których 138 rozkładów w 19 szkołach (co stanowi 1,6%), było niezgodnych z zasadami pracy umysłowej ucznia (w 2021 roku 0,2% rozkładów było niezgodnych z zasadami pracy umysłowej ucznia).

Nieprawidłowości stwierdzone podczas przeprowadzonych czynności kontrolnych dotyczyły najczęściej:

- | przekroczenia dopuszczalnej maksymalnej liczby godzin;
- | zdwojenia godzin danego przedmiotu więcej niż 1 raz w tygodniu;
- | nieuwzględnienia w każdym dniu zajęć z elementami ruchu, przerw międzylekcyjnych 5-minutowych.

Wynikały one z powodu realizacji rozszerzonych treści programowych, ograniczonej dyspozycyjności nauczycieli zatrudnionych w niepełnym wymiarze czasu pracy, łączenia przez nauczycieli etatu w różnych szkołach, a także uwzględniania prośb rodziców obawiających się o bezpieczeństwo dzieci powracających ze szkoły w godzinach popołudniowych.

Profilaktyczna opieka zdrowotna w szkołach

Analogicznie do lat ubiegłych, w roku 2022 pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej dokonali oceny warunków sprawowania opieki zdrowotnej nad uczniami w szkołach różnego typu. Na 1 047 skontrolowanych szkół 944 posiadało gabinety profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej do własnej dyspozycji lub wspólnie z inną szkołą w tym samym obiekcie. W pozostałych placówkach profilaktyczną opiekę zdrowotną zapewniono w pomieszczeniach zastępczych szkoły lub poza jej

terenem. Podczas kontroli w gabinetach profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej zwrócono szczególną uwagę na to, czy gabinet spełniał wymogi dotyczące: wymaganej powierzchni, zapewnienia dostępu do ciepłej i zimnej wody oraz mydła w płynie, ręczników papierowych i środków do dezynfekcji rąk, zabezpieczenia przed zawilgoceniem ścian przy umywalkach, stosowanych materiałów wykończeniowych ścian i podłóg pomieszczeń (umożliwiających mycie i dezynfekcję powierzchni).

W trakcie sprawowanego nadzoru bieżącego nad gabinetami opieki zdrowotnej stwierdzono, iż wszystkie gabinety funkcjonowały zgodnie z wymogami technicznymi, gabinety utrzymane były w dobrym stanie sanitarno–technicznym i wyposażone w niezbędny sprzęt medyczny. Nie stwierdzono niewłaściwego stanu sanitarnego w żadnym z kontrolowanych gabinetów.

Wszystkie skontrolowane w 2022 roku gabinety wyposażone były w meble: szafkę na leki i materiał opatrunkowy, kozetkę, parawan i sprzęt oraz pomoce do wykonywania testów przesiewowych: wagę lekarską, tablice do badania ostrości wzroku, aparat do mierzenia ciśnienia, siatki centylowe. Opiekę stomatologiczną zapewniono na terenie 3 szkół podstawowych.

Podczas przeprowadzanych kontroli dyrektorzy szkół sygnalizowali, że opieka medyczna w placówkach jest niewystarczająca i zgłaszali potrzebę zapewnienia pomocy medycznej przez cały tydzień.

Warunki wypoczynku dzieci i młodzieży

W 2022 roku na obszarze województwa śląskiego zorganizowano ogółem 3 126 turnusów (2 296 w trakcie wypoczynku letniego oraz 830 w trakcie wypoczynku zimowego).

Podczas wypoczynku zimowego i letniego przeprowadzono 765 kontroli, w tym:

- | 224 w okresie ferii zimowych;
- | 541 w okresie wakacji letnich.

W skontrolowanych placówkach wypoczynku na terenie województwa śląskiego wypoczywało łącznie 29 439 uczestników (22 085 podczas wypoczynku letniego i 7 354 zimowego).

Podczas kontroli szczególną uwagę zwracano na:

- | stan sanitarno–techniczny budynków i pomieszczeń;
- | liczbę i stan techniczny urządzeń sanitarnych;
- | stan sanitarny pomieszczeń przeznaczonych do użytkowania przez uczestników wypoczynku;
- | zagęszczenie w pokojach mieszkalnych dzieci i młodzieży oraz wietrzenie tych pomieszczeń.

W roku 2022 nie wydano decyzji o zamknięciu całości lub części obiektu, w którym odbywał się wypoczynek dzieci i młodzieży.

Wypoczynek w miejscu zamieszkania wzorem lat ubiegłych zorganizowany był w formie tzw. „otwartych drzwi” lub „otwartych sal gimnastycznych” przez placówki pracy pozaszkolnej (domy kultury, kluby osiedlowe, świetlice środowiskowe) oraz szkoły. Jednak z uwagi na stan epidemii ilość turnusów tej formy wypoczynku była ograniczona. Dla dzieci i młodzieży organizowano zajęcia w formie gier, zabaw, konkursów, turniejów, warsztatów, pokazów i wycieczek wyjazdowych poza miasto. Nadzór nad wypoczynkiem ponownie został wzmocniony działaniami edukacyjno-informacyjnymi na temat bezpiecznych ferii i wakacji, zapobiegania grypie i WZW typu A oraz substancji psychoaktywnych.

Szkoły wyższe

Na terenie województwa śląskiego funkcjonowało 49 uczelni wyższych, w tym 22 publiczne i 27 niepublicznych, zlokalizowanych ogółem w 120 obiektach. W 2022 roku oceniono stan sanitarny 42 obiektów należących do 18 uczelni. Stan techniczny budynków nie budził zastrzeżeń, nie stwierdzono uchybień higieniczno-sanitarnych. Wszystkie placówki posiadały dostęp do bieżącej ciepłej wody w pomieszczeniach sanitarnych oraz wyposażone były w środki higieny osobistej i środki do dezynfekcji rąk.

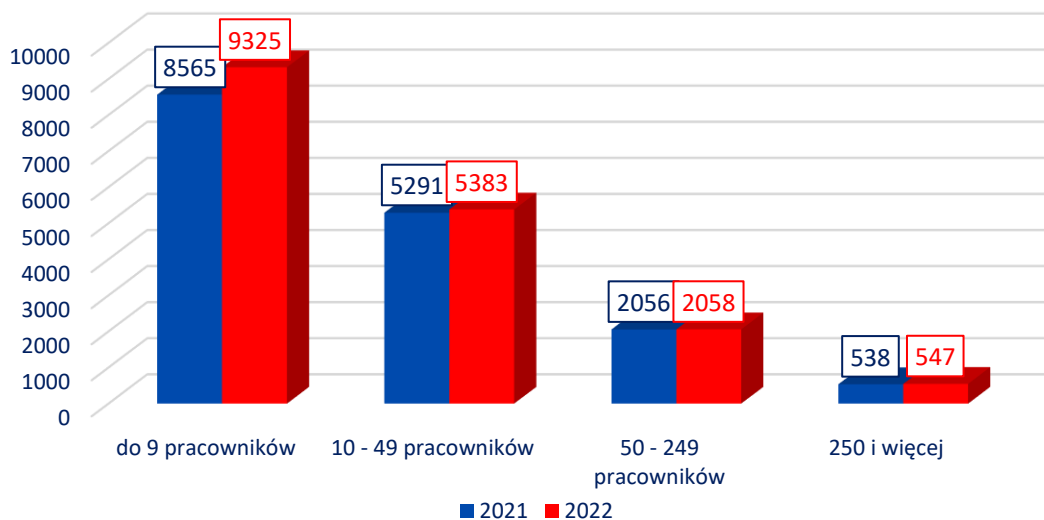

Ocena stanu sanitarnego w zakładach pracy

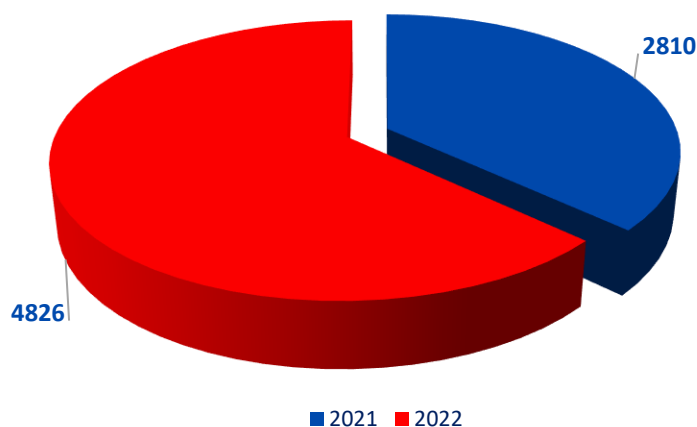
1. Kontrola warunków higieny pracy

W 2022 roku na terenie województwa śląskiego ewidencja obejmowała 17 313 zakładów pracy, które zatrudniały 766 746 pracowników.

Wykres. Struktura zakładów pracy województwa śląskiego wg liczby zatrudnionych pracowników w 2021 i 2022 roku

W 2022 roku, kontroli warunków higieny pracy poddano 3 955 zakładów pracy, przeprowadzając 4 826 kontroli sanitarnych. W skontrolowanych podmiotach gospodarczych zatrudnionych było 234 280 pracowników. W porównaniu do roku poprzedniego liczba kontroli zwiększyła się o 58%.

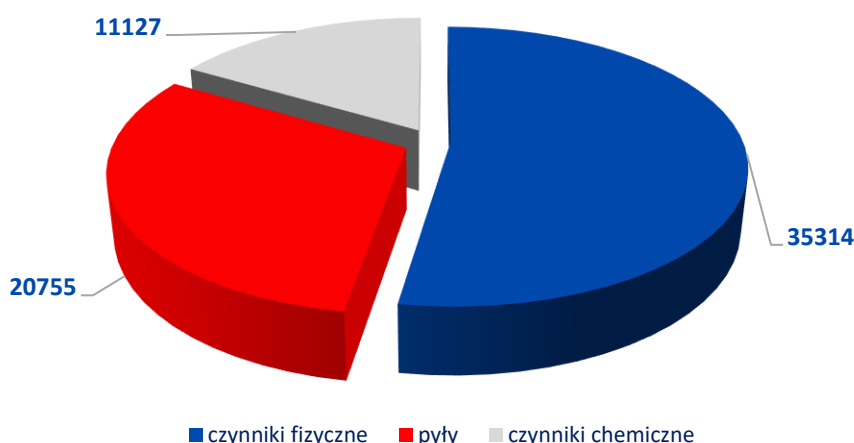
Wykres. Liczba kontroli warunków higieny pracy w województwie śląskim w 2021 i 2022 roku

Tabela. Liczba zakładów pracy w województwie śląskim wg stwierdzonych nieprawidłowości w 2022 roku

Nieprawidłowości	Liczba zakładów
niewłaściwy stan higieniczno-sanitarny pomieszczeń	930
brak pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia	411
przekroczenia najwyższych dopuszczalnych stężeń (NDS) i najwyższych dopuszczalnych natężeń (NDN)	249
nieprawidłowości w zakresie substancji chemicznych i mieszanin	193
brak oceny ryzyka zawodowego lub nieprawidłowa ocena	180
nieprawidłowości w zakresie czynników rakotwórczych i mutagennych	123
nieprawidłowości w zakresie szkodliwych czynników biologicznych	64
nieprawidłowości w zakresie produktów biobójczych	54
nieaktualne badania lekarskie	33

W celu wyeliminowania stwierdzonych w czasie kontroli nieprawidłowości higieniczno-sanitarnych wydanych zostało 1 345 decyzji administracyjnych zawierających 6 363 zarządzenia. W porównaniu do roku poprzedniego liczba decyzji zwiększyła się o 73%. W trakcie kontroli zakładów pracy zwracano szczególną uwagę na przestrzeganie wymagań przeciwepidemicznych w środowisku pracy.

Prowadzono działania edukacyjno-informacyjne mające na celu uświadomienie pracodawców jak istotne jest przeprowadzenie badań profilaktycznych pracowników, wyposażanie ich w odzież, obuwie robocze i ochronne, w środki ochrony indywidualnej oraz zapewnienie właściwych warunków higieniczno-sanitarnych na stanowiskach pracy. Podkreślano, że zapewnienie właściwych warunków pracy ma ścisły związek z zachorowaniem na choroby zawodowe takie jak: pylice, uszkodzenie narządu słuchu, alergie i choroby nowotworowe. W 2022 roku stwierdzono przekroczenia najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń (NDS i NDN) czynników szkodliwych dla zdrowia w 875 zakładach pracy, w których 44 551 pracowników pracowało w ekspozycji na jeden lub więcej z w/w czynników.

Wykres. Liczba pracowników narażonych pracujących w warunkach przekroczenia NDS i NDN

W porównaniu z rokiem ubiegłym liczba pracowników narażonych na ponadnormatywne stężenia i natężenia czynników szkodliwych dla zdrowia występujących w środowisku pracy zmniejszyła się o 1%.

Poprawę warunków pracy starano się uzyskać poprzez:

- | zainstalowanie wentylacji i klimatyzacji na stanowiskach pracy;

- | zmiany organizacyjne i rotację pracowników na stanowiskach pracy;
- | modernizację istniejących zakładów pracy i uruchamianie nowych zakładów pracy;
- | wymianę parku maszynowego oraz wdrażanie nowoczesnych technologii i procesów produkcyjnych;
- | egzekwowanie częstotliwości badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia i wdrożenia instrukcji bezpieczeństwa i higieny pracy;
- | egzekwowanie utrzymania odpowiedniego stanu sanitarnego pomieszczeń produkcyjnych i pomieszczeń higieniczno-sanitarnych.

W 2022 roku na terenie województwa śląskiego nadzorem bieżącym objętych było 1 472 zakładów pracy, w których w środowisku pracy występowały substancje, ich mieszaniny, czynniki lub procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym tj. o 15% więcej niż w roku poprzednim. W bieżącym roku skontrolowano 365 zakładów pracy, przeprowadzając 409 kontroli podczas, których stwierdzono narażenie 24 173 pracowników, w tym 3 604 kobiet na czynniki kancerogenne. Szczególną uwagę zwracano na przedsiębiorstwa, w których występuje ekspozycja na czynniki rakotwórcze - wolną krystaliczną krzemionkę oraz pyły drewna.

W trakcie przeprowadzanych kontroli najczęściej stwierdzano:

- | brak rejestrów prac, których wykonywanie powoduje konieczność pozostawania w kontakcie z substancjami, ich mieszaninami, czynnikami lub procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym lub mutagennym;
- | brak rejestrów pracowników narażonych na działanie substancji, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym;
- | brak przekazywania informacji o substancjach, ich mieszaninach, czynnikach lub procesach rakotwórczych lub mutagennych.

W Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Katowicach w elektronicznej bazie gromadzone są „*Informacje o substancjach, preparatach, czynnikach lub procesach technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym*”, które są przekazywane do Centralnego Rejestru Danych o narażeniu na substancje chemiczne, ich mieszaniny, czynniki lub procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym prowadzonego w Instytucie Medycyny Pracy w Łodzi.

Z analizy danych wprowadzanych do rejestru wynika, że na terenie województwa śląskiego najczęściej zgłaszane jest narażenie na czynniki takie jak: wolna krystaliczna krzemionka, benzen, tlenek chromu VI, składniki wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych WWA, promieniowanie jonizujące oraz pył drewna. Większość pracodawców zgłaszających narażenie mężczyzn stanowią koksownie, zakłady ogólnobudowlane, stolarnie, kopalnie. Kobiety najczęściej pracowały w ekspozycji zawodowej na dichromian potasu, chromian potasu, benzen, formaldehyd, tlenek etylenu, akrylamid oraz promieniowanie jonizujące. Najwięcej zgłoszeń narażenia kobiet odnotowano w zakładach należących do sektora ochrony zdrowia oraz laboratoriów. Informacje te są podstawą do objęcia właściwą opieką zdrowotną pracowników zawodowo narażonych na czynniki rakotwórcze i podjęcia szeroko rozumianych działań profilaktycznych.

O szkodliwości dla zdrowia i negatywnych skutkach zdrowotnych świadczą stwierdzone w województwie śląskim choroby zawodowe wywołane przez ekspozycję zawodową na kancerogeny występujące w środowisku pracy.

Pomimo, iż poprawa warunków środowiska pracy przyczyniła się do obniżenia stężeń i natężeń wielu czynników kancerogennych, szczegółowa analiza narażenia zawodowego pracowników wykazała, iż głównymi czynnikami powodującymi nowotwory w ostatnich latach były: azbest,

krystaliczna krzemionka oraz WWA. Wynika to z długiego okresu (20-40 lat) jaki upływa od pierwszej ekspozycji na czynnik kancerogeny do rozwoju i ujawnienia się choroby nowotworowej.

Podobna sytuacja miała miejsce w 2022 roku, kiedy stwierdzono 5 przypadków nowotworów wywołanych ekspozycją pracownika na czynniki rakotwórcze w środowisku pracy.

Tabela. Zapadalność na choroby zawodowe - choroby nowotworowe w roku 2022

Nazwa choroby zawodowej - nowotworu	Liczba stwierdzonych przypadków	Czynniki kancerogenne	Stanowisko pracy	Okres narażenia
Rak płuca, rak oskrzela	1	krystaliczna krzemionka	Sztygar zmianowy p.z.	26 lat
Rak płuca	2	krystaliczna krzemionka	Konserwator maszyn i urządzeń przeróbki mechanicznej węgla na powierzchni	4 lata i 2 m-ce
		krystaliczna krzemionka	Sztygar zmianowy p.z.	26 lat
Międzybłoniak opłucnej	2	włókna azbestu	Krojczy, monter	5 lat i 4 m-ce
			Tokarz, suwnicowy, ślusarz remontowy, operator stacji centralnego smarowania	39 lat

W związku z faktem, iż największe ryzyko wchłaniania włókien azbestowych występuje podczas pracy z minerałami azbestowymi oraz podczas kruszenia i obróbki produktów azbestowo-cementowych nadzorowano również prace związane z usuwaniem azbestu. W tym zakresie przeprowadzono 42 kontrole. Przy pracach związanych z usuwaniem, transportem i zabezpieczaniem wyrobów zawierających azbestu zatrudnionych było 1 933 pracowników.

W 2022 roku wydane zostały 2 decyzje administracyjne w związku ze stwierdzonymi podczas kontroli nieprawidłowościami w zakresie:

- | braku rejestrów prac, których wykonywanie powoduje konieczność pozostawiania w kontakcie z substancjami, ich mieszaninami, czynnikami lub procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym lub mutagennym;
- | braku rejestrów pracowników narażonych na działanie substancji, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym;
- | braku przekazywania informacji o substancjach, ich mieszaninach, czynnikach lub procesach rakotwórczych lub mutagennych do Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego;
- | braku lub posiadaniu nieaktualnej oceny ryzyka zawodowego;
- | braku zezwolenia na gospodarowanie odpadami niebezpiecznymi;
- | braku oznakowania stref, w których prowadzone są prace związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest.

Bardzo ważnym elementem nadzoru Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa śląskiego jest nadzór nad chemikaliami. Przeprowadzono 2 082 kontrole w tym u: 22 producentów, 12 importerów, 55 dalszych użytkowników-formulatorów, 723 dystrybutorów oraz 1 270 stosujących,

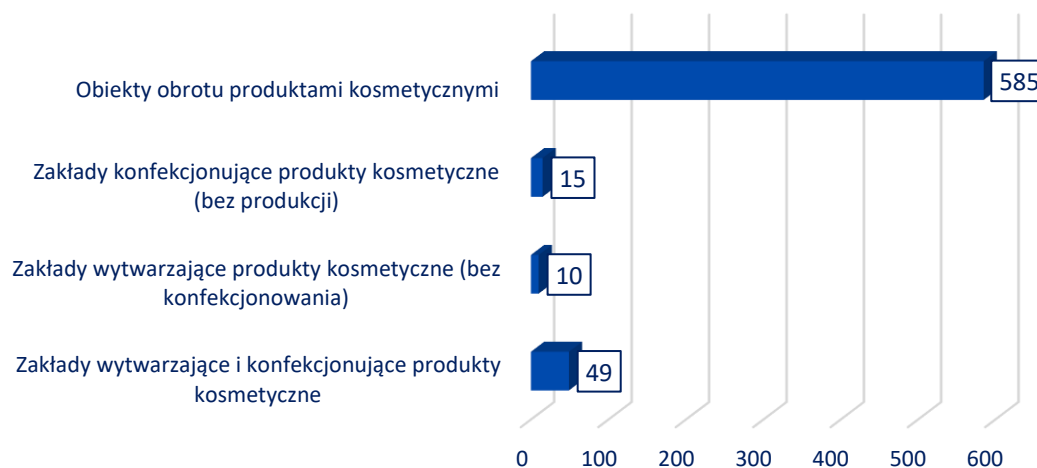
kwestionując m.in. karty charakterystyki dla 78 produktów, w których najczęściej stwierdzano niepełne lub niezgodne z polskimi przepisami informacje dotyczące środków ochrony indywidualnej oraz postępowania z substancją bądź mieszaniną i ich magazynowaniem. Do częstych nieprawidłowości stwierdzanych podczas prowadzonych kontroli należał brak zgodności pomiędzy zapisami poszczególnych punktów karty charakterystyki lub rozbieżności pomiędzy zapisami karty charakterystyki, a oznakowaniem opakowania niebezpiecznych substancji i mieszanin. Stosujący substancje i mieszaniny wskazują również na niewłaściwy przepływ informacji w łańcuchu dostaw związany między innymi z opieszałością dystrybutorów w dostarczaniu dokumentów. Nagminnie dostarczane karty charakterystyki były nieaktualne. W celu wyeliminowania nieprawidłowości wydano 176 decyzji administracyjnych.

W ramach realizacji projektu wspólnotowego REF-EN-FORCE 10 dotyczącego zintegrowanej kontroli produktów chemicznych skontrolowano 18 podmiotów wprowadzających do obrotu i stosujących w/w produkty. W trakcie kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości.

W związku z realizacją nadzoru nad wprowadzaniem do obrotu i stosowaniem produktów biobójczych przeprowadzono 763 kontrole podczas, których w 49 podmiotach stwierdzono, że 65 skontrolowanych produktów nie posiada pozwolenia na obrót. Pozostałe nieprawidłowości to: zawartość w składzie niedozwolonych substancji czynnych, brak wymaganego opakowania oraz niewłaściwie oznakowanych opakowań. W celu wyeliminowania uchybień wydano 49 decyzji administracyjnych dotyczących produktów biobójczych.

W ramach realizacji zharmonizowanego wspólnotowego projektu BEF 2 dotyczącego kontroli produktów biobójczych pod kątem obecności zatwierdzonych / niezatwierdzonych substancji czynnych skontrolowano 16 podmiotów wprowadzających do obrotu i stosujących w/w produkty. W trakcie kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości.

W 2022 roku nadzorem bieżącym objętych było 659 podmiotów zajmujących się wytwarzaniem, konfekcjonowaniem i obrotem produktami kosmetycznymi.

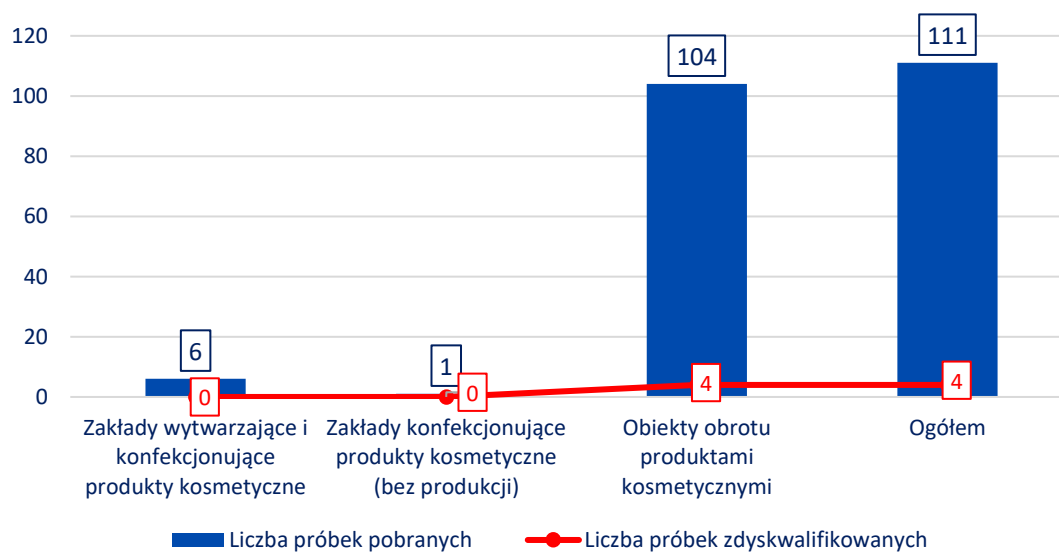
Wykres. Struktura zakładów kosmetycznych wg prowadzonej działalności w województwie śląskim w 2022 roku

W ramach prowadzonego nadzoru skontrolowano 245 obiektów przeprowadzając 292 kontrole podczas, których stwierdzono niezgodne z wymaganiami warunki wytwarzania (1), nieprawidłowości w dokumentacji (11) oraz niewłaściwe oznakowanie produktów (118).

Wykres. Nieprawidłowości w produktach kosmetycznych wg prowadzonej działalności w województwie śląskim w 2022 roku

Do badań pobrano 111 próbek produktów kosmetycznych, z których 4 kwestionowano.

Wykres. Analiza pobranych próbek produktów kosmetycznych wg prowadzonej działalności w województwie śląskim w 2022 roku

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami wydanych zostało 26 decyzji administracyjnych, w tym 2 dotyczące ograniczenia prowadzenia działalności.

W ewidencji województwa śląskiego znajduje się 4 857 zakładów pracy, w których występują szkodliwe czynniki biologiczne dla zdrowia. W roku 2022 skontrolowano 677 zakładów pracy, w których 46 175 osób narażonych było na szkodliwe czynniki biologiczne w tym: 46 157 pracowników narażonych było na 2 grupę zagrożenia oraz 22 147 pracowników narażonych było na 3 grupę zagrożenia. Przeprowadzono 708 kontroli i wydano 59 decyzji administracyjnych. Najczęściej stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły: braku oceny ryzyka zawodowego uwzględniającego narażenie na szkodliwe czynniki biologiczne dla zdrowia w środowisku pracy, braku szkoleń w zakresie

bhp pracowników zatrudnionych w narażeniu na szkodliwe czynniki biologiczne dla zdrowia, braku rejestru prac i pracowników zatrudnionych w narażeniu na 3 grupę zagrożenia na szkodliwe czynniki biologiczne na zdrowie, braku opracowanych procedur i instrukcji dotyczących narażenia na szkodliwe czynniki biologiczne dla zdrowia w środowisku pracy.

W roku 2022 w województwie śląskim stwierdzono 383 przypadki chorób zawodowych, to jest aż o 24 mniej niż w roku poprzednim. W związku z ekspozycją zawodową związaną z narażeniem na SARS-CoV-2 personelu medycznego w roku 2022 wydano 44 decyzje stwierdzające chorobę zawodową COVID-19 (poz. 26 wykazu chorób zawodowych) tj. o 5 mniej niż w ubiegłym roku.

Tabela. Analiza zapadalności na choroby zawodowe w woj. śląskim w latach 2018-2022

Jednostka chorobowa	2018	2019	2020	2021	2022
Zatrucie ostre i przewlekłe	1	0	0	1	0
Gorączka metaliczna	0	0	0	0	0
Pylica płuc	201	189	255	209	231
Choroby opłucnej lub osierdzia wywołane pyłem azbestowym	2	1	0	1	2
Przewlekłe obturacyjne zapalenie oskrzeli	2	0	0	1	0
Astma oskrzelowa	2	1	2	0	0
Zewnątrzpochodne alergiczne zapalenie pęcherzyków płucnych	0	1	0	0	0
Choroby płuc wywołane pyłem metali twardych	0	0	0	0	0
Alergiczny nieżyt nosa	1	1	0	0	0
Przedziurawienie przegrody nosa wywołane substancjami o działaniu żrącym lub drażniącym	0	0	0	0	0
Przewlekłe choroby narządu głosu spowodowane nadmiernym wysiłkiem głosowym, trwającym co najmniej 15 lat	28	21	10	18	18
Nowotwory złośliwe powstałe w następstwie działania czynników występujących w środowisku pracy, uznanych za rakotwórcze u ludzi	10	2	5	7	5
Choroby skóry	4	3	2	3	3
Przewlekłe choroby narządu ruchu wywołane sposobem wykonywania pracy	21	11	23	17	17
Przewlekłe choroby układu nerwowego wywołane sposobem wykonywania pracy	50	21	33	63	34
Obustronny trwały odbiorczy ubytek słuchu	23	11	20	18	13
Zespół wibracyjny	2	1	6	0	1
Choroby układu wzrokowego wywołane czynnikami fizycznymi, chemicznymi lub biologicznymi	0	1	0	1	0
Choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstwa	29	17	15	68	59
Choroby wywołane działaniem promieniowania jonizującego	0	1	0	0	0
Ogółem:	376	282	371	407	383

Nie ulega żadnej wątpliwości, że najistotniejsze znaczenie w zapobieganiu chorobom zawodowym ma zespół działań i środków zmierzających do zapewnienia pracownikowi bezpiecznych i higienicznych warunków pracy poprzez coraz doskonalsze metody zraszania, ograniczające ilość pyłu,

a także bardziej skuteczne środki ochrony pracowników w szczególności maski, a także poprzez uświadomienie pracownika o istniejących zagrożeniach, kontrolę stanu jego zdrowia oraz działania zapobiegające rozwojowi choroby. W procesie tym nie można pominąć roli pracownika, który przez odpowiednie zachowanie w miejscu pracy, a w szczególności przez przestrzeganie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy oraz prowadzenie higienicznego życia może ograniczyć skutki narażenia zawodowego, co z całą pewnością minimalizuje ryzyko wystąpienia chorób zawodowych.

2. Zatrucia metanolem

W marcu 2022 roku, Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny otrzymał informację, że w województwie śląskim doszło do licznych zatruc po spożyciu denaturatu lub prawdopodobnie denaturatu. W całym województwie podjęto natychmiastowe działania. Liczba obiektów w województwie śląskim, w których stwierdzono w obrocie preparaty typu denaturat wynosiła 973. Liczba zabezpieczonych przez Państwową Inspekcję Sanitarną przed wprowadzeniem do obrotu opakowań preparatów typu denaturat w skontrolowanych obiektach – 24 338. Liczba pobranych przez ppis województwa śląskiego prób do badań zawartości metanolu w Pracowni Chromatografii Gazowej Działu Laboratoryjnego WSSE w Katowicach to 1 266. Wszystkie próby przebadano pod kątem zawartości metanolu. W 12 próbkach, pochodzących z 2 partii produkcyjnych tego samego producenta oznaczono zawartość metanolu na poziomie przekraczającym 60%. Wszystkie wyniki badań kwestionowanych były przekazywane na bieżąco do właściwych ppis oraz Głównego Inspektoratu Sanitarnego.

Po analizie wszystkich otrzymanych informacji, mimo podjętych działań, w okresie od 22 marca do 22 kwietnia 2022 roku w województwie śląskim doszło do 27 zatruc po spożyciu denaturatu/prawdopodobnie denaturatu, w tym 1 osoba zatręła się dwukrotnie. Stwierdzono 18 zgonów, 7 osób wyzdrowiało, a 2 były w stanie skrajnie ciężkim. Przeważali mężczyźni, a wiek zatrutych wahał się w granicach 22 do 62 lat. W 6 przypadkach nie ustalano wieku pacjentów.

3. Nadzór nad środkami zastępczymi

Obserwujemy znaczny spadek aktywności podmiotów wprowadzających do obrotu środki zastępcze. Intensyfikacja działań Państwowej Inspekcji Sanitarnej w poprzednich latach spowodowała, że sprzedaż środków zastępczych odbywa się głównie przez Internet. Na bieżąco prowadzone są działania edukacyjno-informacyjne mające na celu przeciwdziałanie zażywaniu substancji psychoaktywnych. W roku 2022 przeprowadzono 46 kontroli/wizytacji w sklepach, podczas których nie stwierdzono wprowadzania do obrotu środków zastępczych na terenie województwa śląskiego.

UWAGA! METANOL ZABIJA!

WYPICIE
ALKOHOLU NIEWIADOMEGO POCHODZENIA
ORAZ ŚRODKÓW NIEPRZEZNACZONYCH
DO SPOŻYCIA MOŻE SPOWODOWAĆ
ŚLEPOTĘ A NAWET ŚMIERĆ!

Ministerstwo
Zdrowia

Nadzór w obszarze higieny radiacyjnej

1. Promieniowanie jonizujące

Promieniowanie jonizujące jest szczególnym rodzajem energii wysyłanej przez substancje promieniotwórcze, np. radioaktywne izotopy lub w postaci fali elektromagnetycznej wytwarzanej przez urządzenia, np. aparaty rentgenowskie. Nie działa ono bezpośrednio na nasze zmysły i nie może być odczuwane za ich pomocą, ale przenikając przez organizm powoduje powstawanie w nim ładunków elektrycznych czyli jonizację, mogącą prowadzić do wystąpienia negatywnych skutków zdrowotnych. Promieniowanie mające zdolność jonizacji ośrodka, przez który przechodzi od zawsze występuje w przyrodzie jako promieniowanie kosmiczne lub emitowane przez naturalne radionuklidy znajdujące się w skorupie ziemskiej i atmosferze, wskutek czego człowiek stale podlega ekspozycji na stałym, charakterystycznym dla danego terenu poziomie – wówczas mówimy o tzw. promieniowaniu tła. Od dziesięcioleci promieniowanie jonizujące jest również powszechnie wykorzystywane w różnych dziedzinach ludzkiej działalności, m. in. w energetyce, przemyśle czy medycynie. W tym przypadku mówimy o promieniowaniu wytwarzanym sztucznie, w aparatach rentgenowskich, w akceleratorach czy reaktorach jądrowych. Pracownicy obsługujący takie urządzenia, osoby z ogółu ludności znajdujące się w ich otoczeniu, a także pacjenci poddawani ekspozycji medycznej w celu leczenia lub diagnostyki medycznej mogą być narażeni na dawki promieniowania znacznie przekraczające poziom naturalnego tła, w związku z czym warunki ich ekspozycji powinny być kontrolowane. Polski system organizacyjny ochrony radiologicznej jako organ właściwy do sprawowania kontroli nad warunkami higieny radiacyjnej w przypadku medycznych zastosowań promieniowania jonizującego wskazuje organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

Na terenie województwa śląskiego pierwszoinstancyjny nadzór nad przestrzeganiem zasad bezpieczeństwa jądrowego pracowników i osób z ogółu ludności oraz ochrony radiologicznej pacjentów, którzy poddawani są leczeniu i diagnostyce z wykorzystaniem promieniowania jonizującego w celach medycznych wykonywany jest przez pracowników komórki organizacyjnej Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Katowicach – Oddziału Higieny Radiacyjnej w pionie Działu Nadzoru Sanitarnego.

System ochrony radiologicznej regulowany jest poprzez zapisy ustawy Prawo atomowe, rozporządzenia wykonawcze do ww. ustawy, inne akty prawne, normy oraz zasady dobrej praktyki medycznej w zakresie optymalizacji ochrony przed promieniowaniem jonizującym. Powyższe dokumenty w sposób szczegółowy określają również obszar działania oraz sposób sprawowania kontroli i nadzoru nad warunkami pracy z promieniowaniem.

Zgodnie z art. 4 ustawy Prawo atomowe, wykonywanie działalności związanej z narażeniem polegającej na uruchamianiu lub stosowaniu urządzeń wytwarzających promieniowanie jonizujące oraz uruchamianiu medycznych pracowni rentgenowskich wymaga zezwolenia w zakresie bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej. Zezwolenie na uruchamianie lub stosowanie aparatów rentgenowskich do celów rentgenodiagnostyki, radiologii zabiegowej, radioterapii powierzchniowej lub radioterapii schorzeń nienowotworowych w medycznej pracowni rentgenowskiej oraz uruchamianie medycznych pracowni rentgenowskich wydaje właściwy terenowo państwowy wojewódzki inspektor sanitarny. Wydanie zezwolenia następuje po stwierdzeniu, że warunki wykonywania działalności związanej z narażeniem na promieniowanie jonizujące zostały spełnione, na podstawie wniosku jednostki wraz z dołączoną dokumentacją wymaganą przepisami prawa obowiązującymi w tym zakresie. Na każdym etapie postępowania administracyjnego, organ wydający zezwolenie mając na względzie konieczność zapewnienia bezpieczeństwa jądrowego i ochrony

radiologicznej może przeprowadzić kontrolę spełniania powyższych warunków u wnioskodawcy lub zażądać wykonania dodatkowych badań czy przedstawienia informacji wykazujących ich spełnienie.

W 2022 roku złożono 295 wniosków o wydanie zezwolenia, na podstawie których Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny wydał łącznie 616 decyzji zezwalających na uruchomienie 264 pracowni rtg oraz na uruchomienie i stosowanie 355 aparatów rtg. Biorąc jako kryterium typu urządzenia, najwięcej zezwoleń wydano na uruchomienie i stosowanie stomatologicznych aparatów rtg do zdjęć punktowych. W omawianym okresie sprawozdawczym wydano zezwolenia na uruchomienie i stosowanie:

- | 140 stomatologicznych aparatów rtg do zdjęć punktowych;
- | 105 stomatologicznych aparatów rtg do zdjęć pantomograficznych, w tym również stomatologicznych tomografów komputerowych;
- | 50 diagnostycznych aparatów rtg do zdjęć;
- | 3 aparatów rtg do zdjęć i prześwietleń;
- | 4 mammografów;
- | 21 tomografów komputerowych;
- | 18 aparatów stosowanych w radiologii zabiegowej;
- | aparat stosowany w diagnostyce bez radiologii zabiegowej;
- | 8 aparatów stosowanych w radiologii zabiegowej naczyniowej;
- | 5 densytometrów.

Odpowiednio, wydano zezwolenia na uruchomienie:

- | 58 pracowni rentgenodiagnostyki ogólnej, 90 pracowni stomatologicznych i 6 pracowni radiologii zabiegowej;
- | 77 gabinetów stomatologicznych;
- | 2 ambulansów rtg.

Zgodnie z art. 33q ustawy Prawo atomowe, właściwy państwowy wojewódzki inspektor sanitarny jest również organem właściwym do wydawania zgody na prowadzenie działalności związanej z narażeniem w celach medycznych, polegającej na udzielaniu świadczeń zdrowotnych z zakresu rentgenodiagnostyki, radiologii zabiegowej lub diagnostyki związanej z podawaniem pacjentom produktów radiofarmaceutycznych. Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w omawianym okresie sprawozdawczym wydał łącznie 103 zgody, w tym 90 zgód na udzielanie świadczeń zdrowotnych z zakresu rentgenodiagnostyki, 8 zgód na udzielanie świadczeń zdrowotnych z zakresu radiologii zabiegowej, 5 zgód z zakresu diagnostyki związanej z podawaniem pacjentom produktów radiofarmaceutycznych.

Odkąd obowiązek uzyskania powyższego dokumentu dotyczy jednostek, w których stosowane są stomatologiczne aparaty rentgenowskie, z wyłączeniem stomatologicznych aparatów do zdjęć wewnątrzustnych, systematycznie wzrasta liczba wniosków. W 2022 roku wpłynęło ich 276. Po otrzymaniu wniosku oraz wymaganej dokumentacji, organ każdorazowo występuje o jej zaopiniowanie do właściwego miejscowo konsultanta wojewódzkiego w dziedzinie radiologii i diagnostyki obrazowej albo konsultanta wojewódzkiego w dziedzinie medycyny nuklearnej, w zależności od obszaru, którego dotyczy wniosek. Jednym z elementów wymaganych do wydania zgody, poza spełnieniem przez jednostkę warunków określonych w art. 7 ustawy Prawo atomowe, jest uzyskanie pozytywnej opinii właściwego konsultanta. W 2022 roku, Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny wystosował 259 wniosków do Wojewódzkiego Konsultanta ds. Radiologii

i Diagnostyki Obrazowej i 4 wnioski do Wojewódzkiego Konsultanta w Dziedzinie Medycyny Nuklearnej.

Ponadto, 3 jednostki zwróciły się do Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego z wnioskiem o wydanie opinii dotyczącej zgody na udzielanie świadczeń zdrowotnych z zakresu radioterapii onkologicznej, w tym leczenia chorób nowotworowych przy użyciu produktów radiofarmaceutycznych. Na tej podstawie oraz po przeprowadzonych kontrolach sanitarnych w jednostkach, wydano pozytywne opinie.

Nadzór zapobiegawczy nad warunkami ochrony radiologicznej jest realizowany także poprzez opiniowanie i zatwierdzanie dokumentacji projektowej pracowni rentgenowskiej wraz z projektem i opisem osłon stałych oraz wentylacji przed uruchomieniem aparatu rentgenowskiego. Jest to jeden z elementów dokumentacji jednostki niezbędnych do stwierdzenia, że pomieszczenie, w którym zainstalowane i stosowane jest urządzenie wytwarzające promieniowanie jonizujące spełnia wymagania ochrony radiologicznej określone dla pracowników oraz osób z ogółu ludności. Projekt sporządza się zgodnie z wytycznymi w zakresie lokalizacji, powierzchni, wyposażenia, a także obliczeń grubości osłon przed promieniowaniem, co sprawdzane jest przez pracowników Oddziału Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego pod kątem rozwiązań budowlanych oraz rozwiązań projektowych dotyczących wentylacji, a także przez pracowników Oddziału Higieny Radiacyjnej pod kątem poprawności obliczeń i zgodności z przepisami ochrony radiologicznej. W omawianym okresie sprawozdawczym zarejestrowano 252 wnioski o zaopiniowanie dokumentacji projektowej osłon stałych, na podstawie których Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny wydał 266 pozytywnych opinii sanitarnych. Znaczna część wniosków dotyczyła nowo uruchamianych bądź modernizowanych gabinetów stomatologicznych rtg lub pracowni stomatologicznych.

Potwierdzeniem, że ściany, stropy, okna i drzwi pracowni rtg zapewniają wystarczającą osłonność są pomiary rozkładu mocy dawki promieniowania X wokół zainstalowanego urządzenia rentgenowskiego oraz w pomieszczeniach otaczających. Tego typu pomiary dozymetryczne przeprowadza, m. in., Oddział Badań Higieny Radiacyjnej Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Katowicach. W 2022 roku wykonano pomiary dozymetryczne wokół 59 urządzeń rentgenowskich.

W ramach bieżącego nadzoru sanitarnego w zakresie przestrzegania wymagań ochrony radiologicznej przeprowadzane były kontrole sanitarne w podmiotach, zgodnie z realizowanym planem kontroli. W ramach sprawowanego nadzoru oceniany jest przede wszystkim stan urządzeń radiologicznych i urządzeń pomocniczych, stan i oznakowanie pomieszczeń pracowni rentgenowskiej, a także dokumentacja dotycząca przedmiotu kontroli i jej zgodność z aktualnymi wymaganiami prawnymi związanymi z prowadzeniem działalności wykorzystującej promieniowanie jonizujące w celach medycznych. Przepisy prawne ustalają, w jakich warunkach mogą być stosowane urządzenia wytwarzające promieniowanie jonizujące w celach medycznych, tak by pracownicy, osoby z ogółu ludności przebywający w ich otoczeniu oraz pacjenci poddawani ekspozycji medycznej byli jak najmniej narażeni. Podczas kontroli pracownicy Oddziału Higieny Radiacyjnej szczególną uwagę zwracają na realizację obowiązków kierownika jednostki organizacyjnej w stosunku do pracowników zatrudnionych w warunkach narażenia oraz oceniają spełniane przez osoby wykonujące i nadzorujące wykonywanie badań wymagań ochrony radiologicznej pacjenta – podejmowane czynności i ograniczenia zmierzające do zminimalizowania narażenia. W analizowanym okresie przeprowadzono 346 kontroli sanitarnych w zakresie ochrony radiologicznej. Dla 5 jednostek wydano decyzje administracyjne nakazujące usunięcie stwierdzonych uchybień; pozostałe jednostki, w których podczas kontroli stwierdzano nieprawidłowości, usunęły je niezwłocznie po jej przeprowadzeniu. Ponadto,

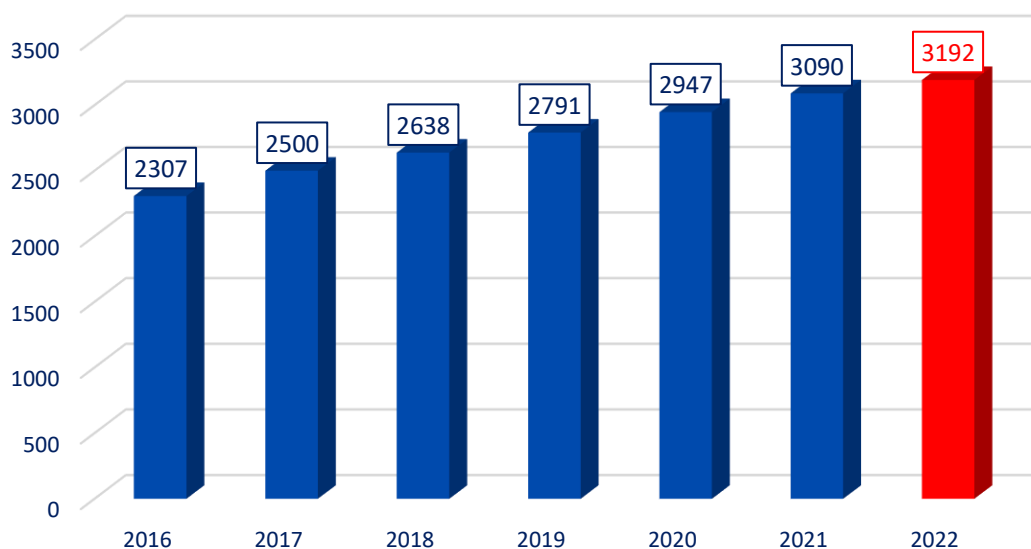

przeprowadzono 9 kontroli sanitarnych, podczas których stwierdzono, że kierownik jednostki organizacyjnej bez wymaganego zezwolenia lub wbrew jego warunkom wykonuje działalność związaną z narażeniem, co skutkowało wymierzeniem kary pieniężnej zgodnie z art. 123 ustawy Prawo atomowe.

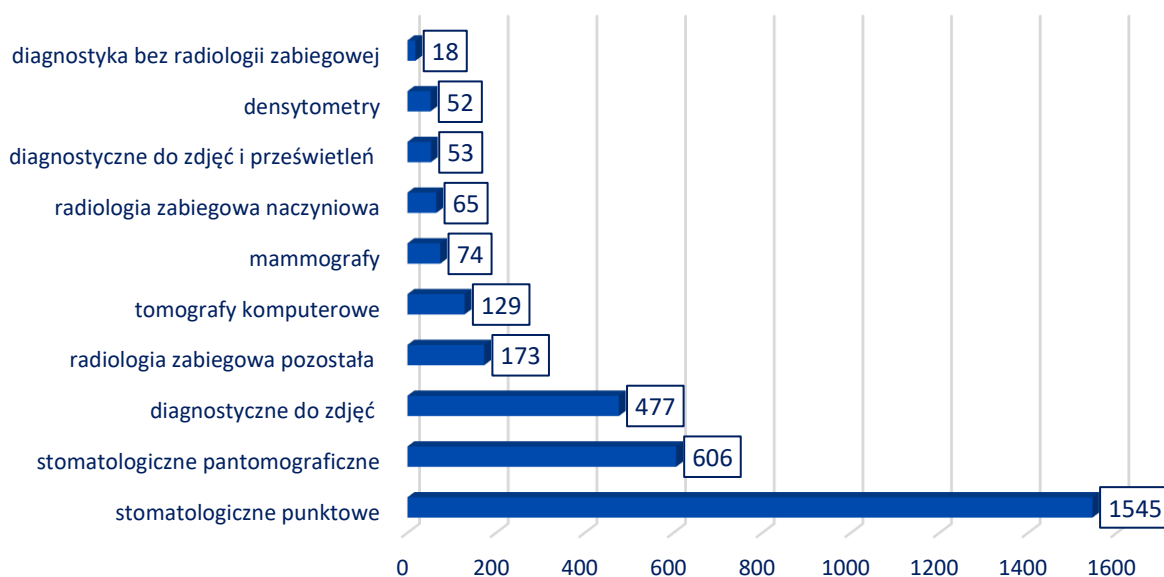
W ramach prowadzonego nadzoru bieżącego organ ma również prawo przeprowadzać, w zależności od potrzeb, niezależne pomiary w zakresie wewnętrznych testów kontroli parametrów fizycznych urządzeń radiologicznych. W związku z powyższym, Oddział Higieny Radiacyjnej zlecił wykonanie przez Oddział Badań Higieny Radiacyjnej testów kontroli fizycznych parametrów urządzeń radiologicznych (testów specjalistycznych) w 21 jednostkach stosujących aparaty rtg oraz wykonanie pomiarów rozkładu mocy dawki promieniowania X w pomieszczeniach otaczających gabinet rtg w 5 jednostkach.

Ocena stanu urządzeń radiologicznych prowadzona zarówno w ramach bieżącego jak i zapobiegawczego nadzoru sanitarnego prowadzona jest i dokumentowana w sposób umożliwiający pracownikom Oddziału Higieny Radiacyjnej aktualizację danych zawartych w Krajowej Bazie Urządzeń Radiologicznych.

Pod nadzorem Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego, w omawianym okresie sprawozdawczym pozostawało 3 192 aparaty rentgenowskie, co oznacza wzrost liczby urządzeń o 102 w stosunku do poprzedniego roku.

Wykres. Liczba aparatów rentgenowskich pozostających pod nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa śląskiego w latach 2016–2022

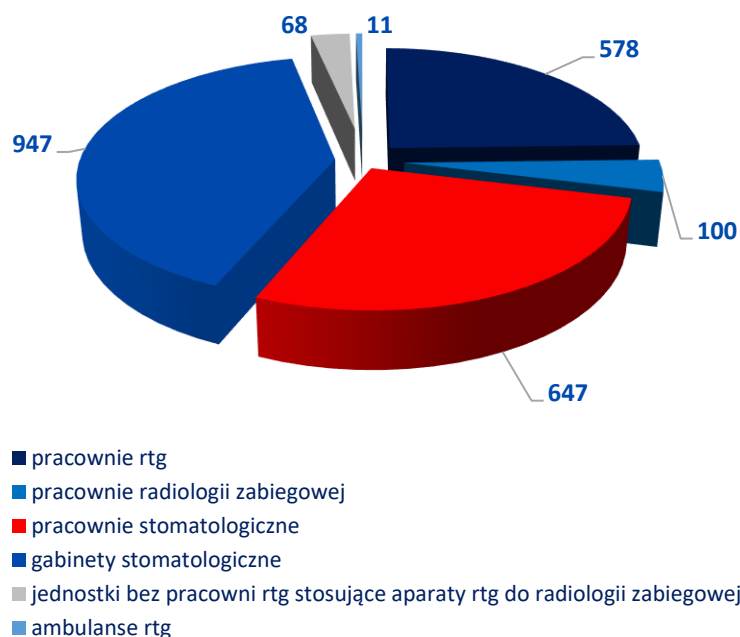

Wykres. Typy aparatów rtg eksploatowanych w województwie śląskim w 2022 roku

Diagnostyka medyczna z zastosowaniem promieniowania jonizującego jest nieinwazyjną metodą obrazowania wewnętrznych narządów człowieka. Obraz może być otrzymywany na błonach rentgenowskich (odczyt analogowy) lub w postaci cyfrowej, umożliwiającej obróbkę, przesyłanie i prezentację na dedykowanym, również spełniającym odpowiednie wymagania monitorze służącym do prezentacji obrazów medycznych.

Aparaty rtg w przeważającej części posiadają cyfrowy system obrazowania, co wyklucza kłopotliwą metodę wywoływania zdjęć rentgenowskich w ciemni i wpływa na redukcję dawki otrzymywanej przez pacjenta i personel medyczny przy jednoczesnym zachowaniu wysokiej jakości uzyskanego obrazu. W omawianym okresie sprawozdawczym 2 736 urządzeń pracowało w systemie radiografii bezpośredniej DR, a 266 radiografii pośredniej CR; jedynie 200 aparatów rtg to urządzenia analogowe. Ponadto, istniejące pracownie rentgenowskie są sukcesywnie modernizowane, a zainstalowane w nich urządzenia wymieniane na nowe.

Aparaty rentgenowskie zainstalowane są w 1 325 pracowniach rentgenowskich, spośród których 647 to pracownie stomatologiczne, a 100 – pracownie radiologii zabiegowej. Ponadto, pod nadzorem pozostaje 1 037 jednostek organizacyjnych stosujących aparaty rtg bez uruchamiania pracowni rtg, w tym 947 gabinetów stomatologicznych wyposażonych w stomatologiczne aparaty rentgenowskie do zdjęć wewnątrzustnych. Oprócz aparatów stacjonarnych, na terenie województwa śląskiego działało 11 ambulansów rentgenowskich.

Wykres. Rodzaj prowadzonej działalności związanej z narażeniem na promieniowanie jonizujące w celach medycznych w 2022 roku

Narażeniu na działanie promieniowania jonizującego podlegają osoby bezpośrednio wykonujące badania lub leczenie, nadzorujące wykonywanie badań lub leczenia oraz te, które z racji swoich obowiązków zawodowych znajdują się w trakcie pracy w otoczeniu źródła promieniowania jonizującego, zakwalifikowane przez kierownika jednostki organizacyjnej do odpowiedniej kategorii w zależności od jego spodziewanego poziomu. W zależności od wielkości narażenia osoby te powinny zostać objęte kontrolnymi pomiarami dawek indywidualnych – obowiązkową dla pracowników zaliczonych do kategorii A bądź dozymetrią środowiskową. W 2022 roku do kategorii narażenia A zaliczonych było 56 pracowników, zatrudnionych głównie w zakładach medycyny nuklearnej bądź wykonujących procedury z zakresu radioterapii onkologicznej, a do kategorii B – 7 578 pracowników.

Tabela. Liczba skontrolowanych aparatów rtg i wydanych zezwoleń w województwie śląskim w 2022 roku

Rodzaj aparatów rtg	według ewidencji	skontrolowanych	wydanych zezwoleń
Stosowane w radiologii zabiegowej naczyniowej	65	24	8
Stosowane w radiologii zabiegowej pozostałej	173	49	18
Stosowane w diagnostyce bez radiologii zabiegowej	18	2	1
Tylko do zdjęć	477	125	50
Do zdjęć i prześwietleń	53	12	3
Mammografy	74	13	4
Stomatologiczne wewnątrzustne	1545	291	140
Stomatologiczne panoramiczne	606	102	105
Densytometry	52	13	5
Tomografy komputerowe	129	32	21

Tabela. Liczba przeprowadzonych kontroli sanitarnych oraz wydanych decyzji zezwalających na uruchomienie pracowni rtg i stwierdzonych podczas kontroli nieprawidłowości w województwie śląskim w 2022 roku

Rodzaj działalności z wykorzystaniem promieniowania	według ewidencji	skontrolowanych	wydanych zezwoleń na pracowni rtg	wydanych decyzji nakazujących	osób objętych kontrolą dawek
Pracownie diagnostyczne – ogółem	1 325	257	154	3	3 924
Pracownie radiologii zabiegowej	100	25	6	-	401
Pracownie stomatologiczne	647	99	90	3	568
Jednostki bez pracowni rtg stosujące aparaty rtg – ogółem	1 037	255	110	1	3 710
Jednostki bez pracowni rtg stosujące aparaty rtg do radiologii zabiegowej	68	20	17	-	2 367
Gabinety stomatologiczne rtg	949	227	77	1	1 194
Ambulanse	11	-	2	-	11

Obszarem, w którym uczestniczą pracownicy Oddziału Higieny Radiacyjnej jest współpraca z Wojewodą podczas zdarzeń radiacyjnych, a także podejmowanie działań interwencyjnych określonych w wojewódzkim „Planie postępowania awaryjnego województwa śląskiego w przypadku zdarzeń radiacyjnych”. W 2022 roku do Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego wpłynęły trzy powiadomienia o wystąpieniu zdarzenia radiacyjnego. Z uwagi na charakter zdarzeń, w dwóch przypadkach pracownicy Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Katowicach udali się na miejsce w celu zbadania okoliczności zdarzenia oraz przeprowadzenia pomiarów. W jednym przypadku nie było to konieczne ze względu na znikomą szkodliwość znalezionej źródła promieniotwórczego.

2. Narażenie na radon w miejscu pracy

W 2022 roku podejmowano działania mające na celu wypracowywanie sposobu kontroli oraz prowadzenia szczegółowego nadzoru w obszarze sprawowania nadzoru nad warunkami higieny radiacyjnej w przypadku narażenia na radon w miejscach pracy. Powiatowe stacje sanitarno-epidemiologiczne województwa śląskiego prowadzą i okresowo przekazują do Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego ewidencję podmiotów, w których zgodnie z ustawą Prawo atomowe oraz Krajowym planem działania w przypadku długoterminowych zagrożeń wynikających z narażenia na radon w budynkach przeznaczonych na pobyt ludzi oraz w miejscach pracy, należy przeprowadzić pomiary średniorocznego stężenia radonu lub stężenia energii potencjalnej alfa krótkożyciowych produktów rozpadu radonu. Jeśli jest to zasadne, podejmują oni w wymienionych podmiotach działania kontrolne. Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej na bieżąco realizują działania informacyjne w zakresie narażenia na radon, związanych z nim zagrożeń dla zdrowia, znaczenia prowadzenia pomiarów oraz dostępnych środków technicznych służących ograniczeniu występujących stężeń radonu.

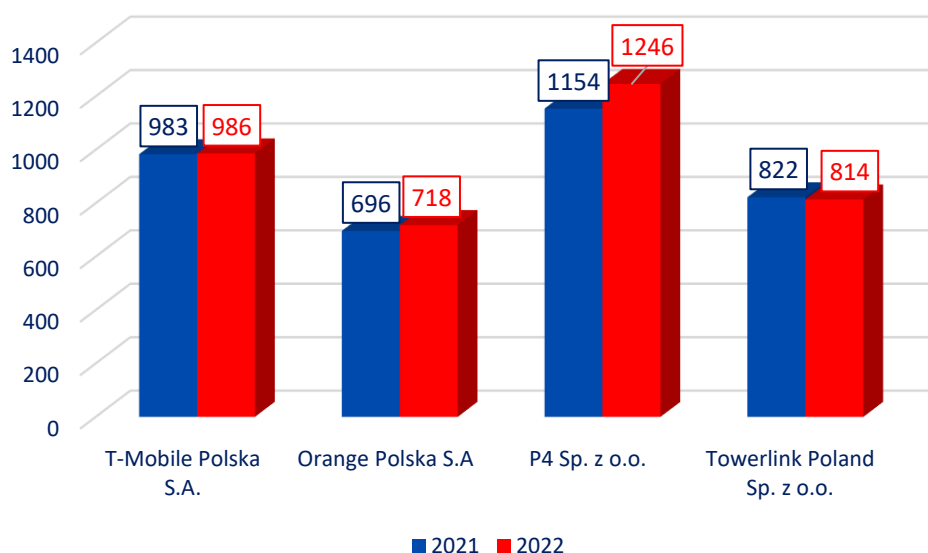
3. Ochrona przed promieniowaniem niejonizującym

W oparciu o art. 1 oraz art. 4 ust. 1 pkt 1 i pkt 5 ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej realizowano działania w zakresie prowadzenia nadzoru sanitarnego w celu ochrony zdrowia ludzkiego przed niekorzystnym wpływem szkodliwości i uciążliwości środowiskowych, zapobiegania powstawaniu chorób, w tym chorób zakaźnych i zawodowych. W ramach prowadzonego nadzoru nad przestrzeganiem dotrzymania poziomów pól elektromagnetycznych w miejscach dostępnych dla ludności analizowano dokumentację przekazywaną, zgodnie z obowiązującymi przepisami, przez prowadzących instalacje oraz organy ochrony środowiska. Analizę prowadzono pod względem spełnienia wymagań rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 17 grudnia 2019 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. z 2019 r., poz. 2448).

Podczas prowadzonych analiz korzystano z dostępu do Systemu Informacyjnego o Instalacjach wytwarzających Promieniowanie Elektromagnetyczne „SI2PEM” w celu sprawdzenia poziomu promieniowania elektromagnetycznego w dowolnej lokalizacji na obszarze województwa. Baza danych zawiera wprowadzane przez przedsiębiorców telekomunikacyjnych, akredytowane laboratoria pomiarowe lub organy ochrony środowiska informacje dotyczące:

- | lokalizacji instalacji radiokomunikacyjnych wykorzystywanych na cele ruchomych publicznych sieci telekomunikacyjnych;
- | rozkładu natężeń pola elektromagnetycznego pochodzącego z instalacji radiokomunikacyjnych;
- | zgłoszeń, o których mowa w art. 152 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2022 r., poz. 2556 z późn. zm.).

Oddział Higieny Radiacyjnej na bieżąco prowadzi ewidencję 3 764 obiektów stacji bazowych telefonii komórkowej zlokalizowanych na terenie województwa śląskiego.

Wykres. Porównanie liczby stacji bazowej telefonii komórkowej (SBTK) w województwie śląskim w latach 2021-2022

Można stwierdzić, że w 2022 roku nastąpił dalszy, niewielki wzrost liczby stacji bazowych telefonii komórkowej. Odnotowano również dużą ilość modernizacji już istniejących systemów antenowych. Z danych zawartych w ewidencji wynika, że w województwie śląskim instalacje SBTK zlokalizowane są w 2 848 lokalizacjach. Instalacje antenowe wszystkich 4 podmiotów prowadzących instalacje znajdują się w 41 miejscach. W 148 zainstalowano urządzenia nadawcze 3 natomiast w 496 miejscach pracują systemy antenowe 2 podmiotów prowadzących instalacje. W 2 146 lokalizacjach pracują anteny zainstalowane wyłącznie przez 1 przedsiębiorcę telekomunikacyjnego.

Na podstawie art. 122a, art. 149 oraz 152 ustawy Prawo ochrony środowiska⁹ operatorzy stacji bazowych telefonii komórkowej i innych instalacji będących źródłami pól elektromagnetycznych oraz właściwe rzeczowo urzędy przedstawiły:

- | 1 226 sprawozdań z pomiarów pola elektromagnetycznego wykonanych dla celów ochrony ludzi i środowiska (w tym 1 187 dotyczących SBTK);
- | 613 formularzy informacji o zmianie parametrów i innych danych instalacji wytwarzających pola elektromagnetyczne, których analiza wykazała, że dokonane modyfikacje w zakresie wielkości i rodzaju emisji przedmiotowych instalacji nie powodują istotnych zmian określonych w art. 3 pkt 7 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2022 r. poz. 2556 z późn. zm.);
- | 80 zgłoszeń instalacji wytwarzających pole elektromagnetyczne, które zostały sprawdzone w zakresie prawidłowości i zgodności danych zawartych w formularzu i porównane z danymi zawartymi w sprawozdaniu z pomiarów;
- | 8 zawiadomień o zakończeniu eksploatacji instalacji wytwarzających pola elektromagnetyczne.

Wszystkie sprawozdania z pomiarów zostały przeanalizowane w zakresie zgodności danych (sprawdzenie lokalizacji stacji bazowych oraz innych instalacji na podstawie map dostępnych na stronach www i w Systemie Informacyjnym o Instalacjach wytwarzających Promieniowanie Elektromagnetyczne „SI2PEM”), prawidłowego ich wykonania przez akredytowane laboratoria badawcze, dotrzymania dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz kompletności. W oparciu o przeprowadzone przez akredytowane laboratoria pomiary w miejscach dostępnych dla ludności, do których uzyskano dostęp stwierdzono, że poziomy pól elektromagnetycznych w środowisku są dotrzymane.

Po przeprowadzonej analizie, wszystkie sprawozdania dotyczące stacji bazowych telefonii komórkowej a także innych instalacji, zostały wprowadzone do rejestru instalacji wytwarzających promieniowanie elektromagnetyczne prowadzonego w WSSE w Katowicach. Ponadto Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny skierował do operatorów i organów ochrony środowiska 15 pism o ich korektę lub uzupełnienie.

W oparciu o wytyczne Głównego Inspektora Sanitarnego, określające zasady postępowania WSSE z wynikami pomiarów poziomów pól-EM w środowisku prowadzono także ocenę ryzyka przekroczenia dopuszczalnych wartości pola elektromagnetycznego uwzględniając następujące parametry:

- | bliskość obiektów użyteczności publicznej (szkoły, przedszkola, placówki ochrony zdrowia);
- | zmierzoną wartość natężenia pola elektromagnetycznego oraz ewentualne przekroczenia dopuszczalnych poziomów;
- | zagęszczenie zabudowy mieszkalnej;
- | wysokość budynków mieszkalnych znajdujących się w sąsiedztwie stacji bazowej w odniesieniu do wysokości zawieszenia jej systemów antenowych;

⁹ Dz.U. z 2022 r. poz. 2556 z późn. zm.

| liczba operatorów zlokalizowanych w jednym miejscu.

Zebrane informacje pozwalają na określenie miejsc, w których może występować wysokie i średnie ryzyko przekroczenia dopuszczalnych wartości pola elektromagnetycznego. Stwierdzono, że może ono występować w 2 782 lokalizacjach.

W 2022 roku wydano 46 opinii dotyczących dopuszczenia do użytkowania źródeł pola-EM oraz 12 opinii dotyczących uwarunkowań środowiskowych dla nowoprojektowanych lub modernizowanych instalacji pól elektromagnetycznych.

Rys. Wieża kratowa z zainstalowanymi systemami antenowymi (zdjęcie własne)

W 2022 roku, rozpatrzono 9 interwencji zgłoszonych przez mieszkańców województwa śląskiego. Podobnie jak w latach ubiegłych dotyczyły one potencjalnego, negatywnego oddziaływania nowo instalowanych oraz istniejących i modernizowanych instalacji - źródeł pól elektromagnetycznych. W większości zgłoszenia dotyczyły stacji bazowych telefonii komórkowej. Postępowanie wyjaśniające zostało przeprowadzone we wszystkich przypadkach. W ramach prowadzonych czynności wykonano pomiary w otoczeniu 9 instalacji, które jednak nie wykazały przekroczeń dopuszczalnych poziomów pól-EM w miejscach dostępnych dla ludności.

W ramach nadzoru sanitarnego, prowadzona jest działalność kontrolna w zakresie przestrzegania przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne w szczególności dotyczące warunków zdrowotnych środowiska pracy w podmiotach leczniczych, zakładach przemysłowych, placówkach naukowo-badawczych oraz innych jednostkach stosujących źródła pól elektromagnetycznych o częstotliwościach od 0 Hz do 300 GHz.

Na jej podstawie prowadzony jest rejestr źródeł pól-EM.

W rejestrze znajdują się 662 jednostki stosujące urządzenia wytwarzające pola elektromagnetyczne o częstotliwościach od 0 Hz do 300 GHz w tym:

- | jednostki ochrony zdrowia – 348;
- | zakłady przemysłowe – 68;
- | zakłady wykorzystujące źródła pól-EM do radiokomunikacji i radiołączności – 238;

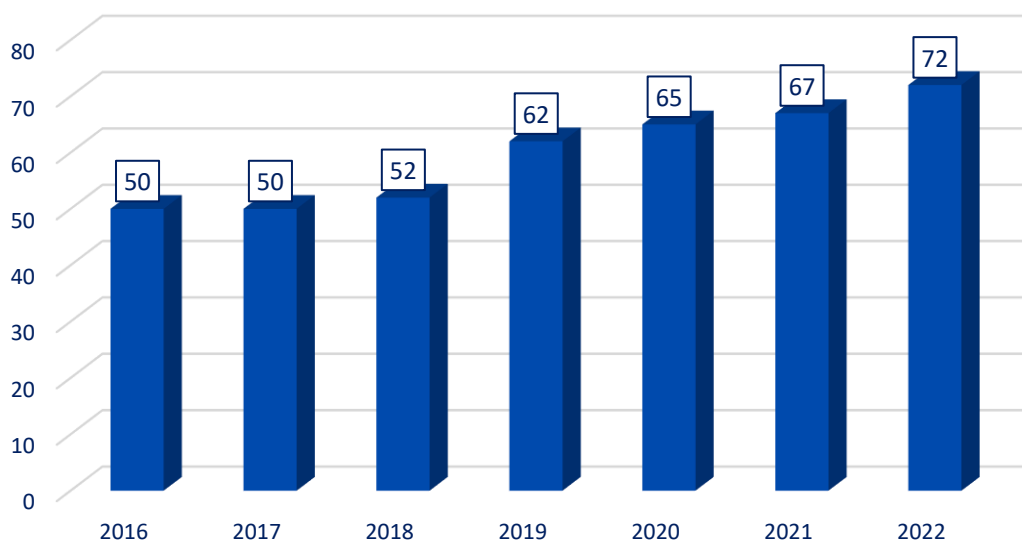
1 jednostki naukowe - 8.

Na terenie województwa w zakładach przemysłowych, naukowo-badawczych, telekomunikacyjnych i ochrony zdrowia według danych znajdujących się w ewidencji WSSE w Katowicach eksploatowanych jest 4 916 źródeł pola elektromagnetycznego.

Tabela. Źródła pola elektromagnetycznego w województwie śląskim w 2022 roku

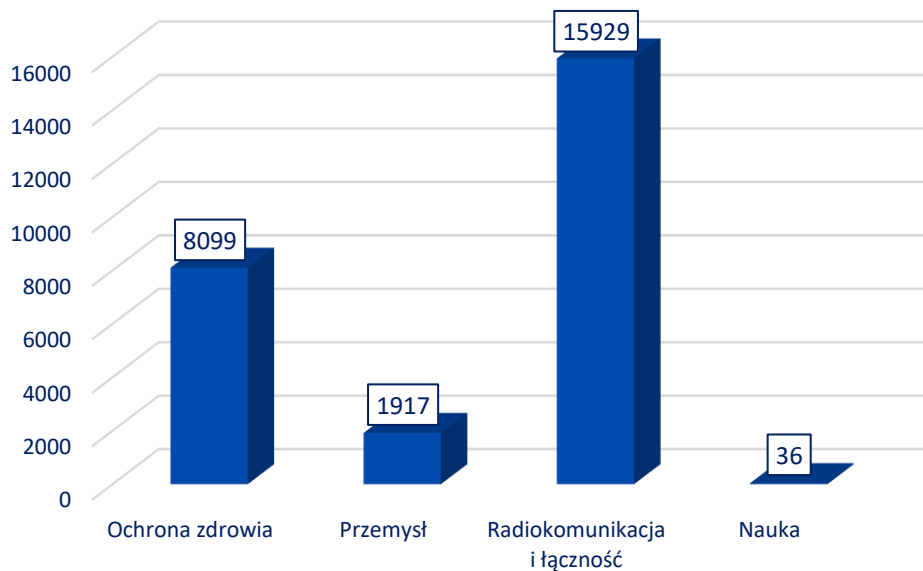
Rodzaj urządzenia	Liczba urządzeń
Skanery magnetycznego rezonansu jądrowego	72
Aparaty do elektrochirurgii	903
Diatermie terapeutyczne	79
Inne medyczne (do terapii polem magnetycznym)	269
Przemysłowe urządzenia indukcyjne	191
Zgrzewarki	217
Inne urządzenia stosowane w przemyśle	143
Urządzenia radiofoniczne, telewizyjne i inne	2 992
Spektrometry i inne urządzenia stosowane do celów naukowo-badawczych	35

W województwie śląskim obserwuje się dalszą tendencję wzrostową liczby zainstalowanych aparatów do diagnostyki obrazowej metodą rezonansu jądrowego, co powoduje większą dostępność oraz skrócenie czasu oczekiwania na badanie. Skaner magnetycznego rezonansu jądrowego to urządzenie, w którym do diagnozy narządów ludzkiego ciała wykorzystywane jest silne pole magnetyczne. W związku z tym wszystkie tego rodzaju urządzenia podlegają nadzorowi Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego. Poniżej prezentowany wykres przedstawia wzrost liczby skanerów na terenie województwa w okresie ostatnich 10 lat. Dane uzyskano na podstawie prowadzonego nadzoru.

Wykres. Liczba skanerów MRI w latach 2016-2022

W otoczeniu źródeł pola-EM eksploatowanych w jednostkach zlokalizowanych na terenie województwa śląskiego zatrudnionych jest 25 981 osób, które w przestrzeni pracy mają dostęp do pól-EM o wartościach natężenia odpowiadających strefom ochronnym.

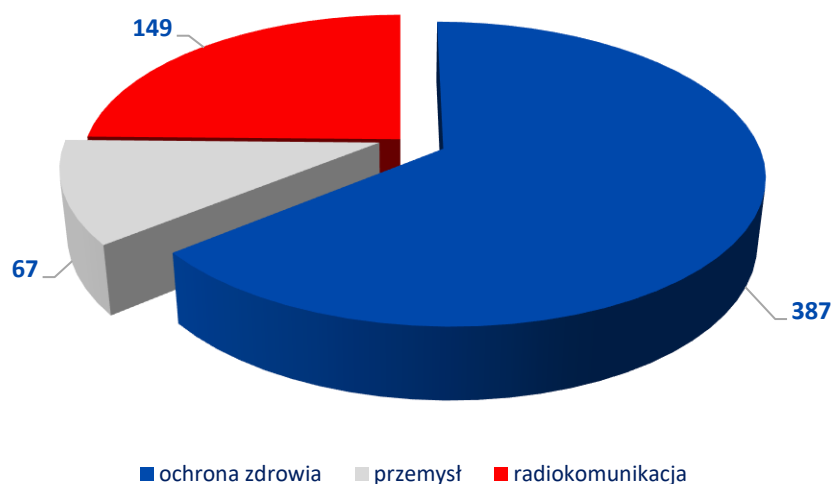

Wykres. Liczba zatrudnionych pracowników mających dostęp do pól EM z podziałem na profil jednostki w województwie śląskim w 2022 roku

W 2022 roku w ramach realizacji zadań z zakresu sprawowania nadzoru nad warunkami higieny radiacyjnej w zakładach pracy przeprowadzono 80 kontroli sanitarnych w 61 jednostkach ochrony zdrowia, 7 zakładach przemysłowych, 12 zakładach stosujących urządzenia do radiokomunikacji.

W trakcie prowadzenia czynności kontrolnych sprawdzano przestrzeganie przez pracodawców i użytkowników źródeł pola-EM przepisów i norm dotyczących zapewnienia bezpiecznych warunków ich eksploatacji oraz sposób dostosowania warunków pracy przy źródłach pola-EM do wymagań rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 czerwca 2016 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy pracach związanych z narażeniem na pole elektromagnetyczne (Dz.U. z 2018 r., poz. 331).

W jednostkach poddanych kontroli eksploatowane były 603 źródła pola elektromagnetycznego.

Wykres. Liczba skontrolowanych źródeł pola-EM z podziałem na rodzaj stosowania w województwie śląskim w 2022 roku

Stwierdzone w wyniku przeprowadzonych kontroli nieprawidłowości dotyczyły braku aktualnych sprawozdań z pomiarów pola-EM oraz braku aktualnych orzeczeń lekarskich dla osób prowadzących na własny rachunek działalność gospodarczą, wykonujących prace przy użytkowaniu źródeł pola-EM oraz osób potencjalnie narażonych. Prawie we wszystkich przypadkach nieprawidłowości zostały usunięte w terminie do 7 dni od daty kontroli. W jednym przypadku zostało wszczęte postępowanie administracyjne zakończone wydaniem decyzji nakazującej usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości. Zalecenia zostały zrealizowane w terminie podanym w decyzji.

Zapobiegawczy nadzór sanitarny

1. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko

Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w roku 2022, na podstawie ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, wydał 179 opinii dotyczących dokumentów sporządzonych w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Wśród opiniowanych dokumentów znajdowały się następujące projekty:

- | Program ograniczenia niskiej emisji na terenie gminy;
- | Program rewitalizacji gminy;
- | Plan urządzania lasu dla nadleśnictwa;
- | Program ochrony środowiska dla gminy;
- | Program usuwania azbestu z terenu gminy;
- | Strategia elektromobilności dla gminy;
- | Plan gospodarki odpadami dla gminy;
- | Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną oraz paliwa gazowe dla gminy;
- | Program ochrony środowiska przed hałasem gminy;
- | Program regionalnej polityki województwa śląskiego;
- | Miejskie plany adaptacji do zmian klimatu;
- | Strategie rozwoju gmin i powiatów;
- | Programy rozwoju tras rowerowych na obszarze powiatu;
- | Regionalny program polityki miejskiej województwa śląskiego.

Przy opiniowaniu wyżej wymienionych dokumentów zwracano uwagę na czynniki środowiskowe, a zwłaszcza jakość powietrza, dostępność i jakość wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi oraz klimat akustyczny, które są istotnymi determinantami stanu zdrowia ludzi. Przedkładane programy ochrony środowiska, programy ograniczenia niskiej emisji, plany zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, usuwania azbestu, ochrony przed hałasem, rewitalizacji, zawierały szereg planowanych zamierzeń w celu poprawy stanu środowiska, takich jak m.in.:

- | poprawa efektywności energetycznej oraz ograniczenie niskiej emisji;
- | rekultywacja terenów zdegradowanych;
- | budowa kanalizacji sanitarnej i deszczowej na terenach nieskanalizowanych;
- | przygotowanie projektów inwestycyjnych pod kątem współfinansowania ze źródeł zewnętrznych, zwłaszcza z funduszy Unii Europejskiej;
- | edukacja społeczeństwa oraz propagowanie zachowań motywujących ludność do racjonalnego gospodarowania surowcami i energią, jak również budowanie wiedzy i kształtowanie poglądów oraz postaw mieszkańców w zakresie aktywnego uczestnictwa w realizacji zadań ujętych w Programach, która ma na celu podniesienie świadomości ekologicznej i zwiększenie poczucia odpowiedzialności za otoczenie.

Istotnym problemem jest zanieczyszczenie powietrza nasilające się szczególnie w okresie zimy poprzez spalanie w kotłach indywidualnych przez mieszkańców paliw niskiej jakości, a czasem nawet różnego rodzaju odpadów. Z dostarczanych do opiniowania Państwowej Inspekcji Sanitarnej dokumentacji wynika, że miasta i gminy podejmują szereg działań w zakresie poprawy stanu powietrza atmosferycznego m.in. dotyczących:

- | termomodernizacji budynków; budowa budynków energooszczędnych oraz pasywnych, a także podłączenie do sieci ciepłowniczej użytkowników budynków mieszkalnych posiadających ogrzewanie piecowe;
- | ograniczenia zużycia energii poprzez modernizację oświetlenia (inteligentne systemy sterowania);
- | modernizacji i budowy dróg oraz budowa centrów przesiadkowych;
- | modernizacji i rozbudowy infrastruktury ciepłowniczej;
- | budowy tras i ścieżek rowerowych;
- | promocji oraz wspierania transportu publicznego;
- | hermetyzowania obiektów oczyszczalni ścieków;
- | wymiany przestarzałych, wysokoemisyjnych źródeł ciepła na energooszczędne i ekologiczne, w tym pochodzące z odnawialnych źródeł energii.

Na terenie województwa śląskiego istotny problem nadal stanowi niska emisja, związana przede wszystkim z zanieczyszczeniem powietrza pochodzącym ze spalania paliw stałych w wyeksploatowanych piecach, a także ze spalania paliwa w silnikach samochodowych. Stąd w opiniowanych programach zwracano uwagę w szczególności na działania skierowane na wymianę starych kotłów na paliwo stałe, poprawę funkcjonalności i parametrów technicznych dróg, a także na konieczność wyprowadzenia ruchu tranzytowego z centrów miast poprzez budowę obwodnic, instalowanie ekranów akustycznych chroniących istniejącą zabudowę mieszkaniową. Obserwuje się również powstawanie centrów przesiadkowych, które mają dwa główne cele. Pierwszy z nich to ograniczenie wjazdu samochodów osobowych do centrów miast, które są obecnie zatłoczone. Drugim celem jest ułatwienie dojazdu do centrum miasta za pomocą sprawnie działającej komunikacji miejskiej.

Plany remediacji

Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny brał udział w opiniowaniu projektów planów remediacji oraz warunków przeprowadzania działań naprawczych w środowisku. Remediacja miała na celu rekultywację terenów zdegradowanych i działania naprawcze dotyczące usuwania toksycznych substancji ze środowiska (ziemi, gleby, wód gruntowych). W 2022 roku, Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny zaopiniował 20 projektów w/w planów.

Planowanie przestrzenne

Ważnym czynnikiem mającym wpływ na jakość życia mieszkańców województwa śląskiego jest właściwe planowanie przestrzenne. Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny na podstawie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym zaopiniował 262 projekty planów zagospodarowania przestrzennego miast, gmin i powiatów oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Ponadto, państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni, na podstawie ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, wydali łącznie 537 stanowisk dotyczących projektów planów zagospodarowania przestrzennego miast, gmin i powiatów oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Przy opiniowaniu tych dokumentów zwracano szczególną uwagę na lokalizowanie terenów pod działalność o charakterze uciążliwym (obiekty przemysłowe, centra logistyczne, obiekty gospodarki odpadami i gospodarki ściekowej), w odpowiedniej izolacji, z dala od

terenów chronionych (terenów zabudowy mieszkaniowej, oświaty, usług zdrowia, rekreacyjno-sportowych). Istotny problem stanowiły projekty planów zagospodarowania, w których obszary produkcyjne sąsiadowały bezpośrednio z terenami mieszkaniowymi. Dotyczyły one najczęściej terenów z istniejącą zabudową. W takich przypadkach Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny występował o zmiany w zapisach projektów planów w celu ograniczenia negatywnego oddziaływania na zdrowie i życie ludzi poprzez wprowadzenie np. stref buforowych pomiędzy terenami o potencjalnie uciążliwym oddziaływaniu a terenami „chronionymi”. Pozytywnie oceniane były projekty planów, w zapisach których przewidziano oddzielenie terenów o różnym przeznaczeniu i o różnych wymaganiach sanitarnohigienicznych poprzez zastosowanie odpowiednich rozwiązań np. usytuowanie usług nieuciążliwych czy też terenów zielonych pomiędzy obszarami o różnym przeznaczeniu. Ponadto z przeprowadzonej analizy przedkładanych do zaopiniowania planów zagospodarowania przestrzennego wynika, iż obecnie obserwuje się tendencję przekształcania terenów rolnych na tereny zabudowy mieszkaniowej, zabudowy usługowo-mieszkaniowej czy też na tereny produkcyjno-usługowe. Powyższe związane jest z zaprzestaniem działalności rolniczej. Często przedmiotem zmiany miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego było dopuszczenie na tych terenach farm fotowoltaicznych, jako źródeł energii odnawialnej, co stanowi wypełnienie zadań przewidzianych w dokumentach przedkładanych do zaopiniowania w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Należy zaznaczyć, iż Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w swoich stanowiskach wskazywał na konieczność przeciwdziałania presji zabudowywania terenów zalesionych lub też wskazywał na możliwość zabudowy jedynie fragmentów działek z obowiązkiem zachowania jak największych powierzchni biologicznie czynnych.

Uwarunkowania środowiskowe dla przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko

W województwie śląskim organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej wydały 736 stanowisk co do potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, a w przypadku stwierdzenia takiej potrzeby - co do zakresu raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko, a także 110 opinii, w sprawie uzgodnienia warunków realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Przy uzgadnianiu przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w opiniach określano warunki w zakresie zagwarantowania prawidłowego rozwiązania gospodarki wodno-kanalizacyjnej, gospodarki odpadami, zapewnienia bezpiecznych wartości poziomu zanieczyszczeń i hałasu dla terenów chronionych znajdujących się w sąsiedztwie inwestycji, tj. m.in. mieszkaniowych, zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży, szpitali, rekreacyjnych. Dotyczyły one m.in. realizacji urządzeń ochronnych tj. ekranów akustycznych, pasów zieleni izolacyjnej, urządzeń ograniczających emisję zanieczyszczeń do środowiska. Przedsięwzięciami uzgadnianymi w 2022 roku na terenie województwa śląskiego były m.in.: budowa, przebudowa i modernizacja linii średniego i wysokiego napięcia, budowa farm fotowoltaicznych, budowa hal produkcyjnych i produkcyjno-magazynowych (głównie na terenach stref ekonomicznych), budowa instalacji przetwarzania odpadów, budowa i modernizacja sieci wodociągowych i kanalizacji, budowa oczyszczalni ścieków, budowa, przebudowa i modernizacja dróg, budowa stacji paliw płynnych. Wiele przedsięwzięć dotyczyło modernizacji istniejących, wyeksploatowanych obiektów tj. oczyszczalni ścieków czy też obiektów gospodarki odpadami. Inwestycje obejmowały m.in. hermetyzację procesów dla ograniczenia uciążliwości zapachowych i poprawy komfortu życia mieszkańców.

Dokumentacje projektowe

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej biorą również udział w procesie budowlanym związanym z opiniowaniem dokumentacji projektowej i odbiorem obiektów budowlanych powstających w oparciu o tą dokumentację. Działania w tym zakresie polegały na ocenie pod względem wymagań higieniczno-sanitarnych rozwiązań projektowych przyjętych przez projektantów, w aspekcie m.in. zagwarantowania odpowiednich warunków sanitarno-higienicznych w zakładach pracy, w budynkach i pomieszczeniach przeznaczonych na pobyt ludzi. Zwracano uwagę, w szczególności na zastosowanie prawidłowego układu funkcjonalnego oraz warunków techniczno-użytkowych pomieszczeń, właściwych pod względem zdrowotnym materiałów budowlanych, prawidłowej wentylacji w projektowanych pomieszczeniach, odpowiednich rozwiązań dotyczących instalacji wodnej i kanalizacyjnej, centralnego ogrzewania, właściwego oświetlenia, zabezpieczenia ludzi przed narażeniem na ponadnormatywny poziom czynników chemicznych, fizycznych i biologicznych. Państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni z terenu województwa śląskiego wydali 320 opinii dotyczących dokumentacji projektowych. Większość jednak dokumentacji projektowych opiniowana była rzeczoznawców do spraw sanitarnohigienicznych uprawnionych do uzgadniania w imieniu państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych dokumentacji projektowej pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych. Rzeczoznawcy z naszego województwa zaopiniowali łącznie 3622 projektów. Problemy jakie napotymano podczas opiniowania dokumentacji projektowej to m. in.: brak wyczerpującego opisu technicznego i technologicznego do proponowanych rozwiązań, nie uwzględniano prawidłowej funkcji pomieszczeń, czy też wystarczających ilości punktów wodnych. Częstym problemem były również nieprawidłowe rozwiązania w zakresie wentylacji pomieszczeń, bądź też w ogóle wentylacja w pomieszczeniach nie była uwzględniana, głównie w projektach zmiany sposobu użytkowania. Wiele adaptowanych pomieszczeń w istniejących budynkach nie spełniało przepisów techniczno-budowlanych. Dokumentacje projektowe były opiniowane pozytywnie w przypadku uzupełnienia dokumentacji i usunięcia nieprawidłowości. Znaczną grupę dokumentów uzgadnianych w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych stanowiły dokumentacje projektowe obiektów przeznaczonych dla osób starszych w zakresie opieki dziennej i całodobowej, a także dokumentacje projektowe budowy i przebudowy, a także zmiany sposobu użytkowania istniejących obiektów ochrony zdrowia (szpitale, ambulatoria, zakłady rehabilitacji, apteki). Ponadto podobnie jak w latach ubiegłych przedkładano do uzgodnienia projekty obiektów usługowo-handlowych, biurowych, przemysłowych, gastronomicznych, obiektów związanych z produkcją i obrotem artykułami spożywczymi, obiektów oświatowych, żłobków oraz zakładów fryzjerskich i kosmetycznych.

Odstępstwa od przepisów techniczno-budowlanych

Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w 2022 roku wydał 400 stanowisk dotyczących odstępstw od wymagań przepisów techniczno-budowlanych w zakresie wysokości, oświetlenia światłem dziennym oraz lokalizacji pomieszczeń poniżej poziomu terenu. Przy wydawaniu zgód na odstępstwa od w/w przepisów zwracano szczególną uwagę na konieczność zaprojektowania we wnioskowanych pomieszczeniach skutecznej wentylacji zapewniającej wymianę powietrza wynikającą z potrzeb użytkowych i funkcji tych pomieszczeń, bilansu ciepła i wilgotności, oraz zanieczyszczeń stałych i gazowych, zapewnienia oświetlenia światłem sztucznym zgodnym z wymogami Polskich Norm, a także odpowiedniego zabezpieczenia ścian i podłóg pomieszczeń przed przenikaniem wilgoci. Ponadto, organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej zajmowały stanowiska dotyczące możliwości zastosowania recyrkulacji powietrza w zakładach opieki zdrowotnej, usytuowania terenowych wyrzutni powietrza instalacji wentylacyjnych i klimatyzacyjnych oraz

możliwości zmniejszenia odległości zbiorników na nieczystości ciekłe. Istotnym problemem na terenie województwa śląskiego była lokalizacja miejsc do gromadzenia odpadów stałych na terenach należących do powstałych wspólnot mieszkaniowych. Problem ten najczęściej wynika z ograniczonej powierzchni działek wspólnot oraz braku możliwości posadowienia śmietników zgodnie z obowiązującymi przepisami w tym zakresie. W związku z powyższym, do Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego zwracano się o udzielenie zgody na zmniejszenie odległości usytuowania miejsc do gromadzenia odpadów stałych od okien i drzwi do budynków z pomieszczeniami przeznaczonymi na pobyt ludzi. Zgodę na zmniejszenie odległości śmietnika od okien i drzwi do pomieszczeń przeznaczonych na pobyt ludzi wydawano tylko w przypadku, gdy brak było możliwości zachowania odległości określonej w przepisach. Analizowano wtenczas możliwość realizacji kiosków wrzutowych, w których komora do gromadzenia odpadów znajduje się w części podziemnej, eliminując nadmierne nagrzewanie się odpadów w okresach letnich powodujące szybsze zagniwanie odpadów. W przypadku braku takiej możliwości nakładano w opiniach sanitarnych warunki minimalizujące uciążliwości związane z eksploatacją wiat śmietnikowych.

Dopuszczenie do użytkowania obiektów budowlanych

W 2022 roku, pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej przeprowadzili 1 193 kontrole, w związku z dopuszczeniem do użytkowania obiektów budowlanych na podstawie art. 56 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo Budowlane i art. 3 pkt 3 ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej. W ramach tych czynności dokonywano szczegółowego przeglądu zrealizowanych obiektów i ich otoczenia, pod kątem zgodności z uzgodnioną w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych dokumentacją projektową. Pojawiające się problemy w sprawowaniu zapobiegawczego nadzoru sanitarnego dotyczą uruchamianych zakładów kosmetycznych, salonów tatuażu, w których niejednokrotnie dokonuje się usługi z naruszeniem ciągłości tkanek (mezoterapia, botox, wampirizy lifting, tatuaż), bez powiadomienia organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Istnieją trudności w egzekwowaniu odpowiednich wymagań sanitarnych dla tych zakładów, gdyż brak jest przepisów określających wymagania dla tego typu działalności i nakładających obowiązek jej zgłoszenia. Obserwuje się również nieprawidłowości w zakresie rozwiązań instalacji sanitarnych. Dotyczy to obiektów, dla których dokumentacja projektowa nie obejmowała instalacji sanitarnych, bądź instalacje te nie były uzgodnione w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych. Jak wynika z praktyki przyjętej przez projektantów, do uzgodnienia w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych niejednokrotnie przedkładane są projekty w części dotyczącej zagospodarowania terenu i architektury, bez instalacji sanitarnych. Projekty instalacji w przypadkach adaptacji pomieszczeń niejednokrotnie nie są sporządzane lub są ujmowane w projektach technicznych, które nie są uzgadniane w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych, gdyż nie ma obligatoryjnego wymogu przepisów. Powyższe stanowi utrudnienie przy kontroli obiektów przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w związku z ich przekazywaniem do użytkowania. Zdarzają się przypadki błędnych rozwiązań projektowych w opracowywanych dokumentacjach branżowych, które nie były uzgadniane w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych. Podczas czynności kontrolnych w obiektach bardzo trudno jest prawnie wyegzekwować dokonanie zmian w niewłaściwie wykonanych instalacjach, zrealizowanych na podstawie w/w dokumentacji, gdyż zgodnie z art. 56 ustawy Prawo budowlane organy zajmują stanowisko w sprawie zgodności wykonania obiektu budowlanego z projektem budowlanym. Tymczasem błędy te mają istotny wpływ na warunki sanitarne w pomieszczeniach, a także na instalacje w budynku (instalacje wod-kan. i wentylacji). Wśród nich wymienić należy m.in.:

- | brak rozwiązań chroniących instalacje sanitarne przed rozwojem bakterii *Legionella*;

- | łączenie w instalacjach wentylacji ze sobą przewodów z pomieszczeń o różnych wymaganiach użytkowych i sanitarno-higienicznych;
- | niewłaściwą lokalizację czerpni i wyrzutni powietrza;
- | zastosowanie niewłaściwego urządzenia do odzysku ciepła (szczególnie dotyczy to obiektów działalności leczniczej);
- | niezastosowanie odpowiedniego układu ciśnień tak, aby powietrze nie przenikało z pomieszczeń o niższych wymaganiach sanitarnych do pomieszczeń o wyższych wymaganiach;
- | brak zastosowania instalacji kanalizacji technologicznej (separatory tłuszczu, substancji ropopochodnych) przed odprowadzeniem ścieków do kanalizacji właściwej;
- | brak odpowiedniego zabezpieczenia antyśrodkowego dla ochrony sieci wodociągowej.

Podczas odbiorów obserwowano również niewłaściwe przygotowanie toalet – w szczególności dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych (brak poręczy i pochwyty, drzwi wejściowe o niewłaściwej szerokości, brak miejsca z boku miski ustępowej do przesiadania się z wózka), braki formalne w dokumentacji (np. brak zgód/odstępstw wymaganych przepisami prawa). Pracownicy zapobiegawczego nadzoru sanitarnego WSSE uczestniczyli również w działaniach z zakresu higieny radiacyjnej, m. in. dopuszczano do użytkowania stacje bazowe telefonii komórkowej. Zwracano wtenczas uwagę na dotrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych w miejscach dostępnych dla ludzi w otoczeniu w/w stacji na podstawie stosownych sprawozdań z pomiarów.

Reasumując, Państwowa Inspekcja Sanitarna na terenie województwa śląskiego realizowała ustawowe obowiązki i zadania w zakresie ochrony zdrowia publicznego, w szczególności poprzez prowadzenie działań profilaktycznych zmierzających do zapobiegania możliwości powstania zagrożeń dla bezpieczeństwa sanitarnego i zdrowia ludzi na różnych etapach procesu inwestycyjnego, w tym na etapie planowania, projektowania, realizacji i dopuszczenia do użytkowania obiektów budowlanych. W ramach tych zadań dokonywano sprawdzenia poprawności przyjętych rozwiązań w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych w różnych dokumentacjach projektowych, począwszy od dokumentów tworzonych w ramach procedur planistycznych, dokumentów w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, poprzez raporty oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, skończywszy na uzgadnianiu dokumentacji projektowych. Efektem tych działań była realizacja różnych zamierzeń inwestycyjnych, które były przedmiotem dopuszczenia do użytkowania. Stanowiska zajmowane były wyłącznie na wniosek zainteresowanych podmiotów oraz w związku z wystąpieniami organów prowadzących postępowanie administracyjne. Analiza opiniowanych i uzgadnianych dokumentów skupiała się w szczególności na ocenie ryzyka narażenia ludności na czynniki fizyczne, chemiczne i biologiczne, uciążliwe lub szkodliwe dla zdrowia człowieka w miejscu jego zamieszkania i przebywania oraz w miejscu pracy. W 2022 roku ogólna liczba stanowisk zajętych w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego wynosiła 6 888. Ponadto, rzeczoznawcy do spraw sanitarnohigienicznych z terenu województwa śląskiego, działający w imieniu państwowych inspektorów sanitarnych uzgodnili 3 622 dokumentacje projektowe. Pracownicy pionu zapobiegawczego nadzoru sanitarnego przeprowadzili 1 193 kontrole i wizje lokalne związane z dopuszczeniem obiektów do użytkowania oraz realizacją innych zadań statutowych. Szereg inwestycji dopuszczonych do użytkowania wskazuje na realizację zadań zaplanowanych w dokumentach opracowywanych w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, ocenianych przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Realizacja tych zadań przyczyniła się do poprawy bezpieczeństwa sanitarnego oraz do polepszenia warunków życia i zdrowia ludności w województwie śląskim. Należały do nich m.in.: zastosowanie energooszczędnych i ekologicznych źródeł ciepła, w tym pochodzących z odnawialnych źródeł energii, budowa kanalizacji sanitarnej na

terenach nieskanalizowanych, wyprowadzenie ruchu tranzytowego z centrów miast poprzez budowę obwodnic, realizacja centrów przesiadkowych, instalowanie ekranów akustycznych chroniących istniejącą zabudowę mieszkaniową, hermetyzacja obiektów emitujących zanieczyszczenia i uciążliwe zapachy.

Nadal problemy w sprawowaniu zapobiegawczego nadzoru sanitarnego dotyczą uruchamianych lokali usługowych świadczących usługi z zakresu medycyny estetycznej i szeroko rozumianej kosmetyki, w których niejednokrotnie wykonuje się zabiegi z naruszeniem ciągłości tkanek (mezoterapia, botox, wampirzy lifting, tatuaż), bez powiadomienia organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Istnieją trudności w egzekwowaniu odpowiednich wymagań sanitarnych dla tych zakładów, gdyż brak jest przepisów określających wymagania dla tego typu działalności i nakładających obowiązek jej zgłoszenia. Kontynuowano działania w zakresie współpracy z organami administracji architektoniczno-budowlanej i nadzoru budowlanego polegające na wzajemnym informowaniu się w przypadku występowania problemów w procesie inwestycyjnym. Współpraca odbywała się również z Głównym Inspektorem Sanitarnym, Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska, Marszałkiem Województwa Śląskiego, w ramach postępowania w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Na bieżąco realizowana była również współpraca z Okręgowym Inspektorem Pracy w zakresie odstępstw od przepisów techniczno-budowlanych.

Działalność w zakresie promocji zdrowia i komunikacji społecznej

Działania realizowane przez Państwową Inspekcję Sanitarną woj. śląskiego w zakresie promocji zdrowia i komunikacji społecznej mają na celu przede wszystkim przedłużyć lata przeżyte w zdrowiu i ograniczyć narażenie na czynniki ryzyka chorób cywilizacyjnych. W 2022 roku pracownicy uczestniczyli w wielu imprezach organizowanych w miastach woj. śląskiego, byli organizatorami, ale także współorganizatorami wielu projektów w zakresie szeroko pojętego zdrowia publicznego i dotarli z informacją i edukacją do blisko 6 mln odbiorców.

Projekt „Zdrowe dziecko-zdrowy dorosły-zdrowa rodzina” realizowany z ramienia Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego obejmował w 2022 roku 10 programów edukacyjnych oraz 31 przedsięwzięć kampanijnych i akcyjnych.

1. Profilaktyka używania środków psychoaktywnych

Profilaktyka uzależnień, mająca na celu zminimalizowanie używania środków psychoaktywnych, jest jednym z działań systematycznie realizowanych na terenie województwa śląskiego. Prowadzone interwencje dotyczą głównie tematu nowych narkotyków, ale także palenia tytoniu i skierowane są do wszystkich grup społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem młodzieży w wieku 13-19 lat. W 2022 roku w placówkach oświatowych na terenie woj. śląskiego realizowano kolejne edycje następujących programów edukacyjnych:

- | w przedszkolach „Czyste powietrze wokół nas”;
- | w szkołach podstawowych „Smak życia czyli debata o dopalaczach” oraz „Bieg po zdrowie”;
- | w szkołach ponadpodstawowych „ARS, czyli jak dbać o miłość?”.

Ponadto działania skierowane do ogółu społeczeństwa, nie tylko środowiska szkolnego, realizowane są od 2010 roku pod hasłem: Dopalacze Wypalacze „groźne narkotyki”.

Ogólnopolski program edukacyjny „ARS, czyli jak dbać o miłość?”

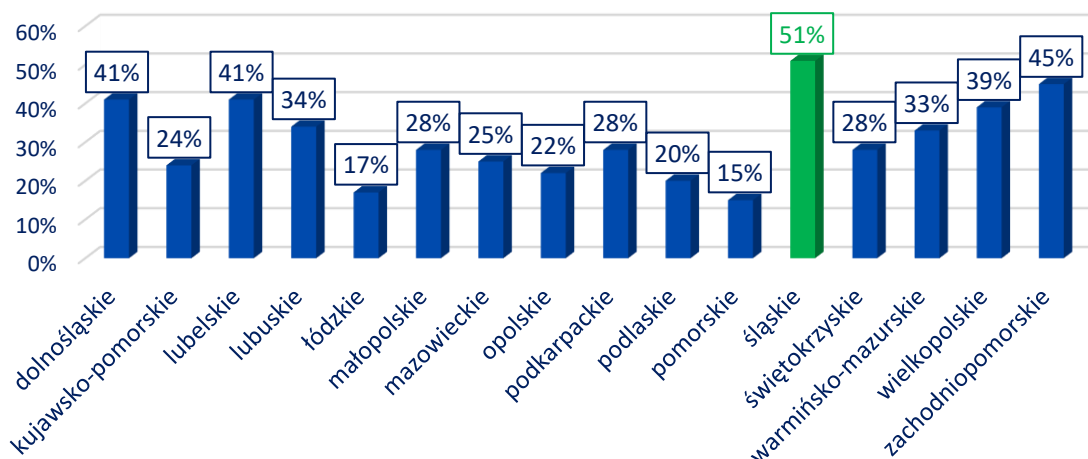
Program realizowany jest na terenie woj. śląskiego od 2013 roku. Celem programu jest ograniczenie niekorzystnych następstw zdrowotnych, prokreacyjnych i społecznych związanych z używaniem i nadużywaniem substancji psychoaktywnych przez młodzież wchodzącą w dorosłe życie. W 2018 r. program został wpisany do Bazy Programów Rekomendowanych.

Zasięg dla województwa śląskiego 51%

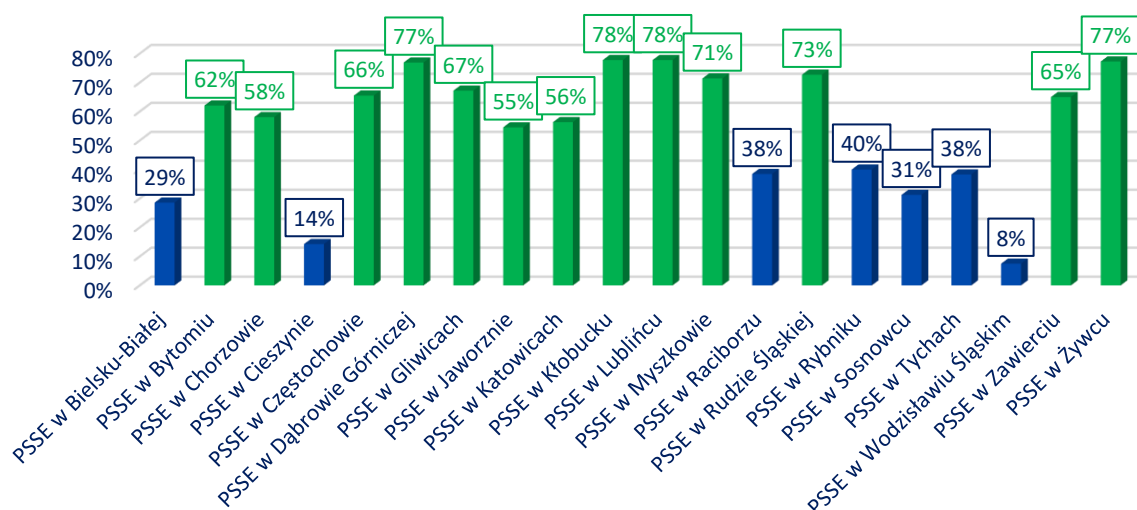
W roku szkolnym 2021/2022 na terenie woj. śląskiego zakończyła się IX edycja programu „ARS, czyli jak dbać o miłość?“, która swoim zasięgiem objęła 51% szkół ponadpodstawowych z terenu województwa śląskiego. Na podstawie danych Głównego Inspektoratu Sanitarnego otrzymany wynik był najlepszy w kraju.

Wykres. Odsetek szkół ponadpodstawowych realizujących IX edycję programu „ARS, czyli jak dbać o miłość?“ w poszczególnych województwach (dane: Główny Inspektorat Sanitarny)

W województwie śląskim, IX edycja programu realizowana była w:

- | 286 szkołach ponadpodstawowych (w tym w: 101 liceach, 66 zasadniczych szkołach zawodowych, 111 technikach, a także 8 innych szkołach);
- | Edukacją objęto 22 675 uczniów oraz 6 802 rodziców/opiekunów;
- | Ofertę programową skierowano do 541 szkół.

Wykres. Odsetek szkół ponadpodstawowych realizujących IX edycję programu „ARS, czyli jak dbać o miłość?“ na terenie nadzorowanym przez PPIS woj. śląskiego

Program profilaktyki uniwersalnej „Smak życia czyli debata o dopalaczach”

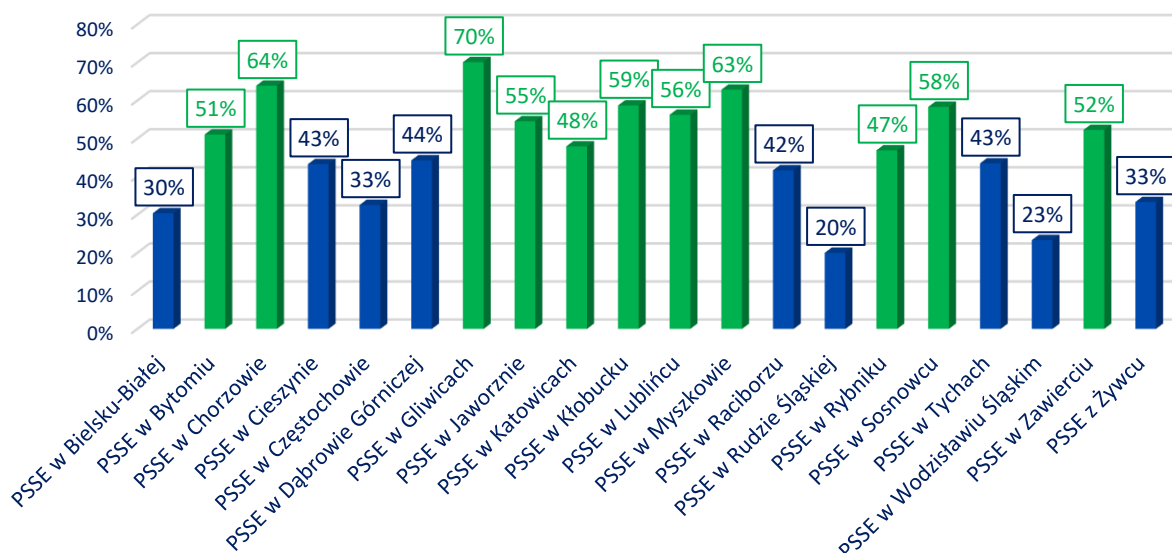

Zasięg dla województwa śląskiego 46%

Głównym celem programu jest dostarczenie młodym ludziom podstawowych informacji na temat substancji psychoaktywnych i zagrożeń wynikających z ich używania, a w konsekwencji zwiększenia ostrożności i zmniejszenia otwartości na kontakty z tymi produktami.

W roku szkolnym 2021/2022 na terenie woj. śląskiego zakończyła się VII edycja programu, która swoim zasięgiem objęła:

- | 586 szkół podstawowych (tj. 46% wszystkich szkół tego typu w woj. śląskim);
- | prawie 46 tys. uczniów (tj. 28% uczniów ze szkół podstawowych /klasy VII i VIII/ woj. śląskiego);
- | ponad 16 tys. rodziców.

Wykres. Odsetek szkół podstawowych realizujących VII edycję programu „Smak życia czyli debata o dopalaczach” na terenie nadzorowanym przez PPIS woj. śląskiego

Program został pozytywnie przyjęty i wysoko oceniony przez szkolnych koordynatorów, uczniów i ich rodziców/opiekunów. Z przekazanych danych sprawozdawczych wynika, że zaangażowanie uczniów podczas realizacji programu zostało ocenione wysoko, a treści merytoryczne - bardzo dobrze. We

wszystkich szkołach realizujących program profilaktyki uniwersalnej pt. „Smak życia czyli debata o dopalaczach”, w miarę możliwości podejmowano dodatkowe działania wspólne z profilaktyką uzależnień, tak aby wzmocnić efekt edukacji i profilaktyki używania środków psychoaktywnych.

---

*Łącznie podczas VII edycji programu odbyło się prawie 3 tys. dodatkowych działań,
dla prawie 85 tys. odbiorców*

Program antytytoniowej edukacji zdrowotnej „Bieg po zdrowie”

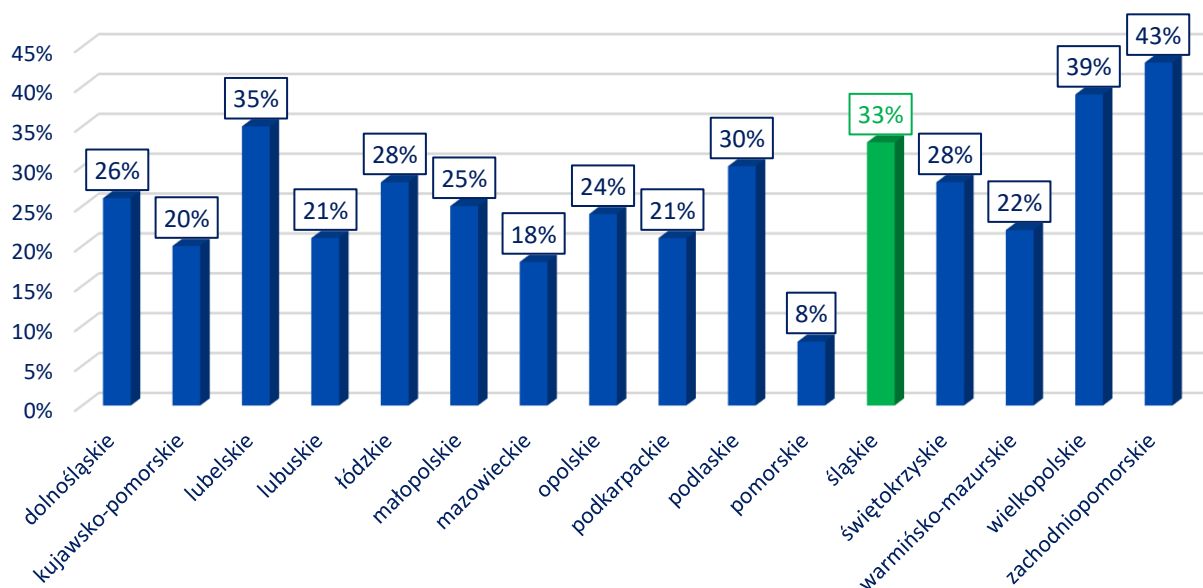
Program antytytoniowej edukacji zdrowotnej „Bieg po zdrowie” w woj. śląskim w roku szkolnym 2021/2022 został zrealizowany przez 420 szkół podstawowych (32%), co stanowi 4. miejsce pod względem zasięgu na tle innych województw w Polsce. Edukacją objęto prawie 14 tys. uczniów klas IV szkół podstawowych, do których adresowany jest Program.

Problem inicjacji tytoniowej wśród dzieci oraz palenie przez nich tytoniu i e-papierosów jest wciąż aktualny. Dlatego profilaktyka palenia tytoniu jest nadal istotnym i ważnym zadaniem, które powinno być stale realizowane i wpisane w działania edukacyjno-wychowawcze. Szczególnie ważna jest edukacja dzieci i młodzieży, aby wyeliminować lub opóźnić proces inicjacji tytoniowej. Głównym celem, realizowanego przez Państwową Inspekcję Sanitarną woj. śląskiego Programu, jest zwiększanie wiedzy i umiejętności uczniów na temat zdrowia w kontekście szkodliwości palenia papierosów i e-papierosów. Program zakłada również zaangażowanie rodziców, co zwiększa skuteczność oddziaływań profilaktycznych. W ocenie realizatorów program jest ciekawy, a dzieci chętnie zdobywają nowe wiadomości i umiejętności w zakresie dbania o swoje zdrowie.

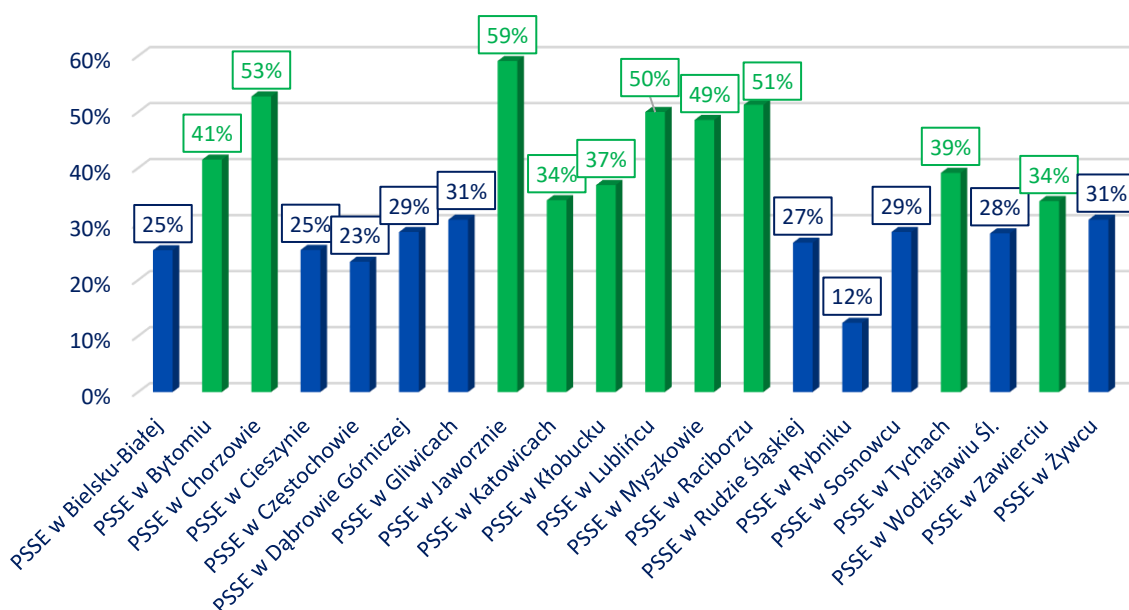

Zasięg dla województwa śląskiego 32%

Wykres. Odsetek szkół podstawowych realizujących VI edycję programu „Bieg po zdrowie” w poszczególnych województwach (dane: Główny Inspektorat Sanitarny)

Wykres Odsetek szkół podstawowych realizujących VI edycję programu „Bieg po zdrowie” na terenie nadzorowanym przez PPIS woj. śląskiego

Program przedszkolnej edukacji antytytoniowej „Czyste powietrze wokół nas”

W roku przedszkolnym 2021/2022 zakończyła się XIV edycja przedszkolnego programu edukacji antytytoniowej pt. „Czyste powietrze wokół nas”. Program realizowany jest od 2008 roku i jest dostosowany do dzieci w wieku 5-6 lat. Głównym celem programu jest zwiększenie wiedzy rodziców w zakresie ochrony dzieci przed narażeniem na działanie dymu tytoniowego oraz kształtowanie świadomych, asertywnych postaw wśród dzieci dotyczących ochrony własnego zdrowia, w przypadku bezpośredniego kontaktu z osobami palącymi. W województwie śląskim program realizowało 691 przedszkoli. Edukacją objęto prawie 45 tys. dzieci oraz prawie 31 tys. rodziców i opiekunów.

Kampania wojewódzka Dopalcacze Wypalacze „groźne narkotyki”

Wzmocnieniem działań była coroczna akcja profilaktyczna pod hasłem Dopalcacze Wypalacze „groźne narkotyki”, której celem jest zwrócenie uwagi na problem uzależnienia od nowych narkotyków i przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu psychoaktywnych środków zastępczych w środowisku dzieci i młodzieży. W 2022 roku działania prowadzono w szkołach, podczas realizowanych akcji i eventów, a także w ośrodkach wypoczynku zimowego i letniego. W raportowanym okresie łącznie zrealizowano prawie 1,5 tys. działań, które swoim zasięgiem objęły ponad 160 tys. osób.

Monitoring przestrzegania zakazu palenia tytoniu i e-papierosów

Ustawa o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych jest przestrzegana w 21 951 skontrolowanych obiektach. Kontrole Państwowej Inspekcji Sanitarnej, prowadzone w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego, egzekwowały praktyczną realizację aktu prawnego. Stosowanie postanowień ustawy monitorowano w 21 952 obiektach woj. śląskiego /18% podmioty lecznicze, 18% jednostki organizacyjne systemu oświaty, 2% jednostki organizacyjne pomocy społecznej, 17% zakłady pracy, 0,1% uczelnie wyższe, 4% obiekty kultury i wypoczynku, 15% lokale gastronomiczno-rozrywkowe, 2% obiekty służące obsłudze podróżnych, 1% pomieszczenia obiektów sportowych i 23% inne pomieszczenia użytku publicznego/. „Ustawa o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych” zastosowana w obszarze życia publicznego, pozwoliła na stopniowe wykluczenie praktyki palenia tytoniu i utrwalenia niekorzystnego wizerunku osoby palącej jako potencjalnego zagrożenia własnego zdrowia jak i zdrowia osób przebywających w najbliższym otoczeniu.

Profilaktyka

środków psychoaktywnych

2. Zdrowie środowiskowe i choroby zakaźne

Wojewódzka akcja informacyjno-edukacyjna pt. „Wirusoochrona”

W 2022 roku, z inicjatywy Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego, kontynuowano realizację Wojewódzkiej Akcji informacyjno-edukacyjnej pt. „Wirusoochrona”, której celem jest wzmocnienie działań przeciwepidemicznych w placówkach oświatowo-wychowawczych. Zajęcia, które odbyły się w I i IV kwartale 2022 roku, przypominały najmłodszym uczniom o przestrzeganiu podstawowych zasad higieny poprzez zwrócenie uwagi na znaczącą rolę higieny jako podstawowego środka zapobiegania przenoszenia się wirusów. W trakcie zajęć dzieci mogły pogłębić wiedzę z zakresu zapobiegania chorobom zakaźnym przenoszonym drogą kropelkową. Zajęcia zostały przeprowadzone przez nauczycieli szkół podstawowych klas I-III oraz nauczycieli przedszkolnych. W okresie styczeń-marzec 2022 roku, w klasach I-III szkół podstawowych i w placówkach przedszkolnych odbyła się III edycja Akcji, w której udział wzięło 508 szkół podstawowych z terenu województwa śląskiego oraz prawie 46 tys. uczniów klas I-III, a także 621 przedszkoli, prawie 48 tys. dzieci i ponad 48 tys. rodziców dzieci przedszkolnych. W kolejnej IV edycji, która trwała w okresie od października do grudnia 2022 roku zajęcia w szkołach podstawowych zostały poszerzone o 45 minutowy moduł pt. „Szkoła mycia rąk Elli i Maxa”. Każda szkoła zainteresowana udziałem w Akcji otrzymała pakiet materiałów edukacyjnych. W grudniu 2022 roku na terenie woj. śląskiego zakończyła się IV edycja Wojewódzkiej Akcji „Wirusoochrona” w szkołach podstawowych.

W ramach IV edycji Akcja realizowana była w:

- | 751 szkołach podstawowych, w tym moduł „Szkoła Mycia Rąk Maxa i Elli” w 544 szkołach;
- | Edukacją objęto 74 889 uczniów klas I-III oraz 59 511 rodziców/opiekunów.

Akcja została pozytywnie przyjęta i wysoko oceniona przez szkolnych koordynatorów, uczniów i ich rodziców/opiekunów. Z informacji przekazanych przez koordynatorów wynika, że cele i założenia Akcji zostały osiągnięte.

Konkurs na najlepszy 30-sekundowy spot edukacyjny zachęcający do mycia rąk dla szkół podstawowych

W ramach realizacji IV edycji Wojewódzkiej Akcji „Wirusoochrona” ogłoszono konkurs na najlepszy 30-sekundowy spot edukacyjny, którego celem była promocja podstawowych zasad higieny osobistej wśród uczniów klas III w celu zapobiegania chorobom zakaźnym przenoszonym drogą kropelkową ze szczególnym uwzględnieniem profilaktyki koronawirusa i grypy. Konkurs miał charakter jednoetapowy (powiatowy) i został skierowany do szkół podstawowych, klas III, realizujących Akcje pt. „Wirusoochrona”. Temat spotu miał zachęcać odbiorców do systematycznego mycia rąk, przedstawiać podstawowe zasady higieny rąk rekomendowane przez Państwową Inspekcję Sanitarną. Zwycięska szkoła została wyposażona w profesjonalne zestawy do mycia rąk oraz została Ambasadorem prawidłowego mycia rąk w powiecie. W konkursie udział wzięło 58 szkół podstawowych z terenu 17 Powiatowych Stacji Sanitarno-Epidemiologicznych woj. śląskiego. Ponadto, działania kontynuowane były również w placówkach przedszkolnych. W Akcji udział wzięło 760 przedszkoli, ponad 61 tys. dzieci i 61 tys. rodziców dzieci przedszkolnych. Partnerami przedsięwzięcia byli: Śląski Kurator Oświaty i Polskie Towarzystwo Higieniczne.

WIRUSOOCHRONA

Często myj ręce wodą z mydłem przez min. 30 sekund

Kiedy masz brudne ręce nie dotykaj nimi oczu, nosa i ust

Zachowaj bezpieczną odległość od innych osób, unikaj dużych skupisk ludzkich

Noś maseczkę – pamiętaj o tym, aby zastonić nos i usta

Podczas kichania i kaszlu zakrywaj nos i usta chusteczką lub zgięciem łokcia

Odżywiaj się prawidłowo, jedz regularnie zdrowe posiłki, pij wodę, uprawiaj sport

Noś ubrania dostosowane do warunków pogodowych

PRZESTRZEGANIE PODSTAWOWYCH ZASAD HIGIENY TO NAJLEPSZY SPOŚÓB OCHRONY PRZED WIRUSAMI!

WOJEWÓDZKA STACJA SANITARNO-EPIDEMIOLOGICZNA W KATOWICACH
www.gov.pl/web/wsse-katowice

Wojewódzka Akcja informacyjna „Koronawirus. Przestrzegaj podstawowych zasad bezpieczeństwa i higieny”

W I kwartale 2022 roku, w związku z aktualną sytuacją epidemiologiczną w woj. śląskim, realizowana była wojewódzka Akcja informacyjna „Koronawirus. Przestrzegaj podstawowych zasad bezpieczeństwa i higieny”. Istotne w profilaktyce zakażeń jest przestrzeganie podstawowych zasad bezpieczeństwa i higieny, takich jak:

- | utrzymywanie odpowiedniego dystansu od innych osób;
- | zasłanianie ust i nosa;
- | prawidłowa higiena/dezynfekcja rąk, a tym samym ograniczenie rozprzestrzeniania się zakażeń.

Akcja realizowana była przez Państwową Inspekcję Sanitarną woj. śląskiego podczas lokalnych działań edukacyjnych, połączonych z dystrybucją opracowanej i wydrukowanej ulotki edukacyjnej. Szerokie działania informacyjne prowadzone były również na stronach internetowych oraz w mediach społecznościowych (Facebook, Twitter, Instagram) zarówno WSSE w Katowicach, jak i psse woj. śląskiego, również z wykorzystaniem autorskiej grafiki w formie elektronicznej. Do rozpowszechniania informacji wśród obywateli włączyły się także lokalne instytucje państwowe, zakłady pracy i partnerzy, poprzez elektroniczną dystrybucję ulotki informacyjnej. Od stycznia do marca 2022 r. w woj. śląskim podjęto ponad 700 działań i objęto informacją i edukacją ponad 262 tys. odbiorców.

W okresie styczeń-marzec 2022 roku podjęto ponad 700 działań skierowanych do ponad 262 tys. odbiorców

---

Profilaktyka grypy

Grypa może stanowić poważne zagrożenie dla zdrowia, a nawet życia. Choroba jest szczególnie niebezpieczna dla dzieci i osób z grup podwyższonego ryzyka np. dla osób po transplantacji narządów, z przewlekłymi chorobami np. serca i płuc, a także dla cukrzyków, osób starszych, kobiet w ciąży i dla

pracowników ochrony zdrowia. Trzy pandemiczne lata powinny nauczyć wszystkich najważniejszych metod ochrony przed wirusami również grypy, czyli:

- | Szczepienie się;
- | Zachowywanie higieny, głównie rąk.

Państwowa Inspekcja Sanitarna od wielu lat realizuje działania informacyjno-edukacyjne związane z profilaktyką chorób zakaźnych, w tym grypy, zarówno podczas interwencji ogólnopolskich jak i wojewódzkich, tj.:

- | Zaszczep w sobie chęć szczepienia;
- | Wirusochrona;
- | Klub zdrowego przedszkolaka.

Informacje dotyczące grypy oraz jej profilaktyki znajdują się na stronie internetowej Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Katowicach, która jest aktualizowana na bieżąco, a także w mediach społecznościowych. W okresie wysokiego ryzyka zachorowania na gripę sporządzane są cyklicznie tygodniowe raporty w formie sprawozdań i komunikatów ŚPWIS i umieszczane na stronie internetowej stacji. W 2022 roku Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny uczestniczył w wielu wywiadach medialnych na temat sytuacji związanej z częstymi podejrzeniami zachorowalności na gripę w województwie śląskim.

Łączna liczba odbiorców działań związanych z profilaktyką grypy w roku 2022 to ponad 120 tys. osób.

Profilaktyka HIV/AIDS

Państwowa Inspekcja Sanitarna woj. śląskiego włączyła się w 2022 roku w ogólnopolską Kampanię społeczną Krajowego Centrum ds. AIDS „Jedyny taki test” (#jedynytakitest), której celem jest popularyzacja wczesnej diagnostyki w kierunku HIV. Kampania #jedynytakitest koncentrowała się na budowaniu świadomości, że każde zakażenie HIV wykryte na wczesnym etapie, daje możliwość skutecznego leczenia. Podstawą jest jednak profilaktyka i wykonywanie badań diagnostycznych, tak jak w przypadku innych chorób, np. nowotworów piersi, raka płuc czy marskości wątroby. W każdym województwie działa przynajmniej jeden punkt konsultacyjno-diagnostyczny (PKD), w którym można wykonać test w kierunku HIV bezpłatnie, bez skierowania i anonimowo. W większości tych punktów możliwe jest wykonanie testów w kierunku HCV i kiły. Kampania miała na celu przekonać Polaków, że wiedza na temat własnego statusu serologicznego to wiedza ratująca życie. Wiele osób myśli, że problem zakażeń HIV (i innych przenoszonych drogą płciową) dotyczy jedynie wybranych grup społecznych: osób stosujących narkotyki, świadczących usługi seksualne czy osób homoseksualnych. A to nieprawda! Dotyczy on każdego, kto rozpoczął życie seksualne. Często nie wiemy, jaką przeszłość seksualną miał nasz partner, czy chociaż raz w życiu nie miał kontaktu seksualnego z osobą, która mogła być zakażona HIV. On mógł o tym nie wiedzieć ponieważ nie da się rozpoznać HIV po wyglądzie. Wciąż niewiele osób wie, że test w kierunku HIV można zrobić anonimowo, bezpłatnie i bez skierowania! W okolicach 1 grudnia 2022 r. Państwowa Inspekcja Sanitarna zaangażowała się w obchody Światowego Dnia AIDS. Hasło przyjęte przez Wspólny Program Narodów Zjednoczonych ds. HIV/AIDS brzmiało: Wyrównujmy (ang. Equalize) i było wezwaniem do działania.

Pracownicy inspekcji sanitarnej w woj. śląskim udostępniali poprzez swoje kanały informacyjne hasło i ideę Światowego Dnia AIDS (media społecznościowe, strony internetowe) oraz eksponowali Czerwoną Kokardkę, by przede wszystkim w ten czas solidaryzować się z osobami żyjącymi z HIV, chorymi na AIDS i ich rodzinami. Od września do grudnia 2022 r. Państwowa Inspekcja Sanitarna woj. śląskiego we współpracy z Polskim Towarzystwem Higienicznym, realizowała Projekt „Nie daj się HIV – zapobiegaj zakażeniu”. Głównym celem Projektu było podniesienie poziomu wiedzy nauczycieli i młodzieży ze szkół ponadpodstawowych woj. śląskiego na temat profilaktyki zakażeń wirusem HIV oraz kształtowanie postawy tolerancji wobec osób zakażonych wirusem HIV i chorych na AIDS.

CO MUSISZ WIEDZIEĆ O HIV i AIDS?

HIV (ang. Human Immunodeficiency Virus)
- ludzki wirus nabytego niedoboru (upośledzenia) odporności

AIDS (ang. Acquired Immunodeficiency Syndrome)
- zespół nabytego niedoboru (upośledzenia) odporności. AIDS nie jest pojedynczą chorobą, lecz zespołem różnych chorób, które atakują osoby zakażone HIV.

DROGI ZAKAŻENIA HIV:

- Przez kontakt z krwią osoby zakażonej.
- Podczas kontaktów seksualnych bez zabezpieczenia z osobą zakażoną.
- W czasie ciąży, porodu lub karmienia piersią wirus może przenieść się z zakażonej matki na dziecko.

Ryzykowne są te sytuacje, podczas których została uszkodzona ciągłość skóry i doszło do kontaktu z płynami ustrojowymi przenoszącymi wirusa np. krwią innej osoby.

DLATEGO PAMIĘTAJ:

- Zachowaj ostrożność, gdy ktoś się skaleczy.
- Nie pożyczaj maszynki do golenia, szczoteczki do zębów i innych przyborów kosmetycznych.
- Wykonuj zabiegi kosmetyczne i tatuaż tylko u wykwalifikowanych osób. w sprawdzonych miejscach. Pytaj, czy używane narzędzia są sterylne.

Powszechnie stosowanym testem jest tzw. test przesiewowy, który polega na pobraniu niewielkiej ilości krwi. Jest to badanie na obecność przeciwciał skierowanych przeciwko wirusowi HIV. Test ten nie wykrywa samego wirusa, nie jest też testem na AIDS. Na wynik oczekuje się od jednego do kilku dni.

UJEMNY (NEGATYWNY) wynik testu oznacza, że w badanej krwi nie wykryto przeciwciał anti-HIV.

DODATNI (POZYTYWNY) wynik testu wymaga weryfikacji – wykonania badania innym testem, tzw. testem potwierdzenia.

Aby wynik był wiarygodny musi minąć co najmniej 12 tygodni od ostatniej sytuacji, która wiązała się z ryzykiem zakażenia. Ten okres nazywa się okienkiem serologicznym i oznacza czas od momentu zakażenia do momentu wytworzenia odpowiedniej ilości przeciwciał możliwych do wykrycia testem.

Adresy Punktów Konsultacyjno-Diagnostycznych: www.aids.gov.pl

AIDS≠HIV

AIDS pojawia się zwykle po wielu latach od zakażenia HIV, które nie dowodzi żadnych dolegliwości, objawów.

Zwykłe, codzienne kontakty z osobą zakażoną (w domu, pracy, szkole, sytuacjach towarzyskich) są całkowicie bezpieczne. HIV nie przenosi się przez dźwięk, pocałunek, kichanie, kasłanie. Nie można zakażać się podczas wspólnej kąpielii w basenie, używania sztućców, spożycia posiłków, korzystania z toalety itp. Wirusa nie przenoszą zwierzęta, w tym komary i inne insekty.

CZY BYCIE DAWCĄ KRWI JEST BEZPIECZNE?

TAK – nie można zakażać się HIV oddając krew. W Polsce używa się wyłącznie jednorazowego sprzętu.

CZY ISTNIEJE SZCZEPIONKA CHRONIĄCA PRZED ZAKAŻENIEM HIV?

NIE – wprawdzie badania nad szczepionką profilaktyczną trwają, jednak dotychczasowe próby zakończyły się niepowodzeniem.

ZRÓB TEST NA HIV

Nawet **70%** osób żyjących z HIV w Polsce może nie wiedzieć o swoim zakażeniu.

BADANIE W KIERUNKU HIV JEST BEZPŁATNE I ANONIMOWE

- Wizyta w Punkcie Konsultacyjno-Diagnostycznym
- Rozmowa z doradcą
- Pobranie krwi
- Oczekiwanie na wynik
- Odbiór wyniku i poradnictwo potestowe

LECZENIE

W dobie nowoczesnej medycyny coraz mniej osób choruje na AIDS. W Polsce nie ma problemu z dostępem do leczenia – każdy, kto wymaga terapii antyretrowirusowej, otrzymuje odpowiednie leki, które są finansowane z budżetu Ministra Zdrowia. Wczesne wykrycie zakażenia i codzienne przyjmowanie leków antyretrowirusowych zapobiega wystąpieniu AIDS. Skojarzona terapia antyretrowirusowa musi być kontynuowana do końca życia, gdyż dostępne obecnie leki nie są w stanie usunąć wirusa z organizmu, a tylko zmniejszają jego namnażanie się. Wprowadzenie terapii ARV sprawiło, że zakażenie HIV przestało być wyrokiem śmierci, a stało się zakażeniem przewlekłym.

Czerwona kokardka jest symbolem solidarności z osobami żyjącymi z HIV, chorymi na AIDS oraz ich rodzinami i przyjaciółmi. Znak ten zaprojektowano w latach 80. XX wieku podczas szczytu epidemii w USA. Czerwony kolor symbolizuje krew i miłość, a kształt kokardki – odwrócone „V” (od ang. victory) przypomina, że jeszcze nie pokonano wirusa.

1 GRUDNIA - ŚWIATOWY DZIEŃ AIDS
3. NIEDZIELA MAJA - DZIEŃ PAMIĘCI O ZMAREŁYCH NA AIDS

1 GRUDNIA ŚWIATOWY DZIEŃ AIDS

aids.gov.pl

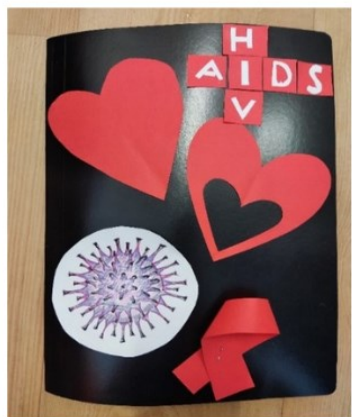

TELEFONY ZAUFANIA HIV/AIDS: 801 888 448 22 692 82 26

PORADNIA INTERNETOWA: www.aids.gov.pl/pi

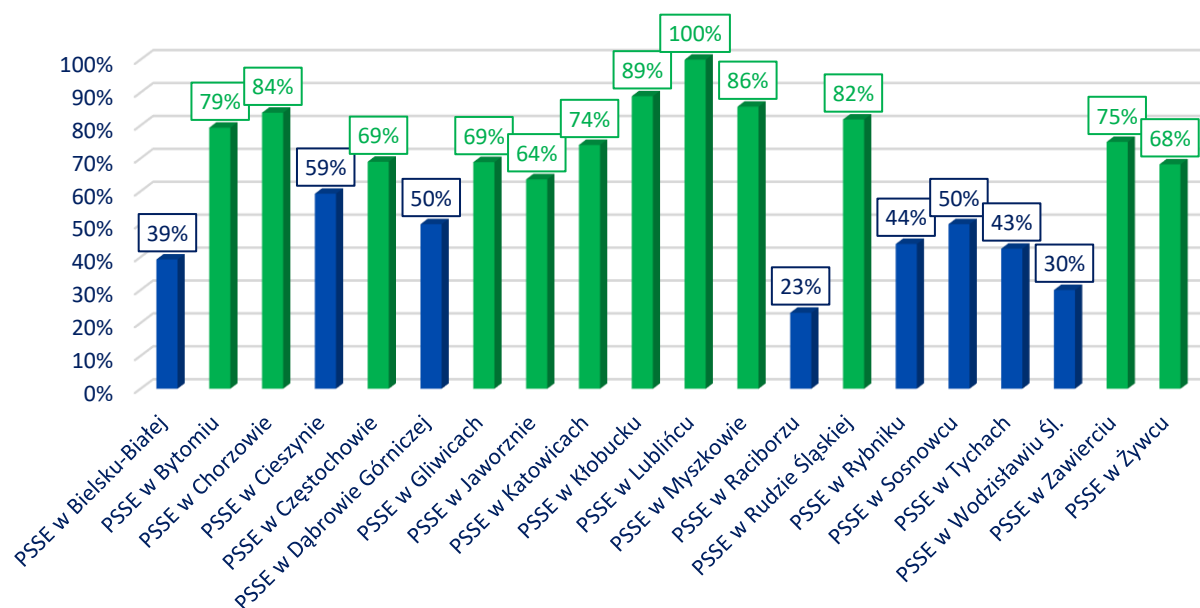
Śląskie: Kampania edukacyjna "Nie daj się HIV – zapobiegaj zakażeniom"

W ubiegłym roku w woj. śląskim nie stwierdzono ani jednego nowego zakażenia wirusem HIV. Nie świadczy to o braku zakażeń, ale o drastycznie zmniejszonej liczbie testów – wskazują organizatorzy rozpoczynającej się w regionie kampanii edukacyjnej "Nie daj się HIV – zapobiegaj zakażeniom".

Podstępne WZW - profilaktyka wirusów: HAV, HBV i HCV

Realizowany od dwunastu lat Program „Podstępne WZW”, w 2022 roku zainaugurowany został wykładem dr hab. n. med. Ewy Janczewskiej pt. „Zapobieganie zakażeniom HBV, HCV”, którego odbiorcami było 259 osób, powiatowych i szkolnych koordynatorów programu. Program zarówno jako źródło wiedzy dotyczące profilaktyki WZW i element wspierający szkolną edukację nt. chorób zakaźnych, a także czynnik kształtujący postawę tolerancji i refleksji nad postawą własną i innych ludzi objął swym zasięgiem, od momentu swego powstania, blisko 300 tysięcy uczniów szkół ponadpodstawowych. W roku 2022 program „Podstępne WZW” był realizowany w 345 szkołach na terenie woj. śląskiego, a wiedzę z zakresu profilaktyki WZW przekazano ponad 44 tys. uczniów szkół ponadpodstawowych. O programie, jego założeniach i profilaktyce zakażeń HAV, HBV i HCV poinformowano ponad 31 tys. rodziców i opiekunów dzieci uczestniczących w jego realizacji. Łącznie Program objął swym zasięgiem 141 574 odbiorców.

Wykres. Odsetek szkół ponadpodstawowych realizujących XI edycję programu „Podstępne WZW” na terenie nadzorowanym przez PPIS woj. śląskiego

Program edukacyjny „Wybierz Życie - Pierwszy Krok” - profilaktyka wirusa HPV i raka szyjki macicy

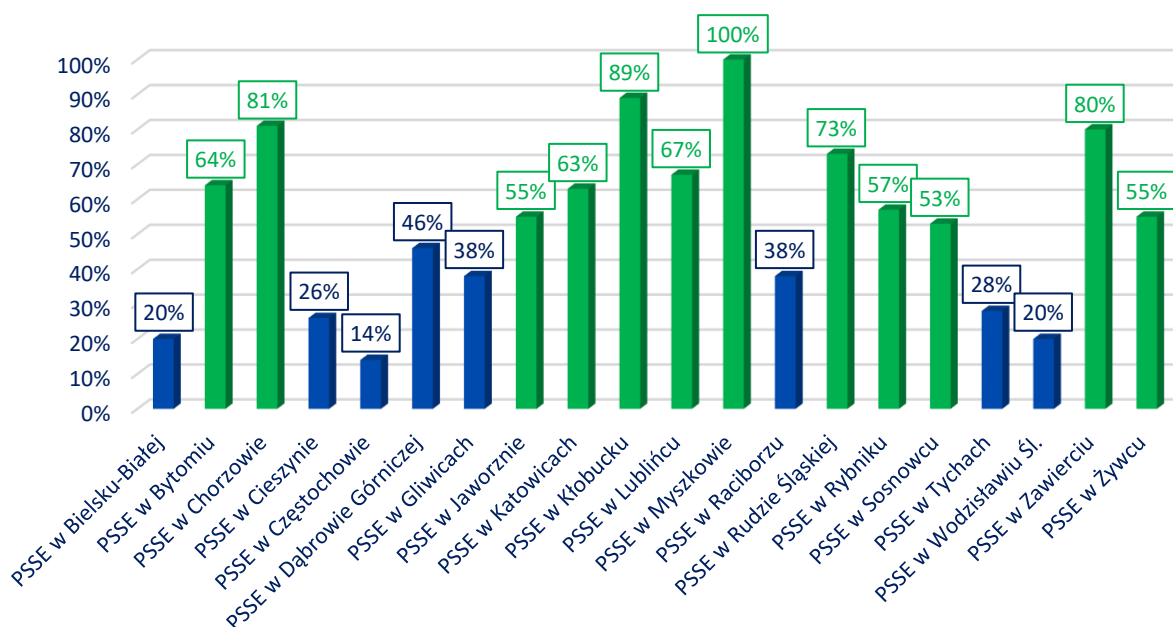
Rak szyjki macicy jest ważną przyczyną zachorowalności i umieralności kobiet na świecie. W 2020 roku na świecie odnotowano ponad 600 tys. nowych przypadków raka szyjki macicy i ponad 340 000 zgonów. Polska ma jeden z najwyższych w Europie wskaźników zachorowalności i umieralności z powodu raka szyjki macicy. W 2020 roku odnotowano około 4 tys. nowych przypadków raka szyjki macicy i ponad 2 tys. zgonów. Codziennie 6 Polek dowiaduje się, że ma raka szyjki macicy, a 4 Polki umierają z powodu tej choroby. Rak szyjki macicy niemal w 100% jest związany z zakażeniem wirusem brodawczaka ludzkiego, czyli HPV (źródło: szczepienia.info). To jedyny nowotwór wywołany przez wirusa, czyli przy odpowiedniej profilaktyce, możemy go uniknąć!

W województwie śląskim od wielu lat realizowane są działania związane z profilaktyką wirusa HPV oraz raka szyjki macicy w ramach edukacyjnego programu pt. „Wybierz życie – Pierwszy krok” wśród młodzieży pierwszych klas szkół ponadpodstawowych. Celem programu jest zwiększenie

świadomości i wiedzy nastolatków na powyższy temat, jak również istoty regularnych badań. W roku szkolnym 2021/2022 zakończono realizację IX edycji programu „Wybierz życie – Pierwszy krok”. W tegorocznej edycji treści programowe trafiły do około 90 tys. odbiorców z 260 placówek biorących udział w programie, co stanowi blisko 50% wszystkich szkół ponadpodstawowych w województwie śląskim. Jak dotychczas jest to najlepszy wynik!

Program został bardzo dobrze przyjęty w szkołach. Większość koordynatorów szkolnych stwierdziła, że jest bardzo potrzebny, gdyż niejednokrotnie młodzież po raz pierwszy spotyka się z przedmiotową tematyką, a dzięki edukacji w zakresie profilaktyki wirusa HPV i raka szyjki macicy zwiększy się odsetek kobiet wykonujących systematycznie badania. Wszyscy koordynatorzy szkolni zgłosili chęć kontynuacji realizacji programu. Kolejna edycja rozpoczęła się w 2022 roku i przystąpiło do niej blisko 60% wszystkich szkół ponadpodstawowych w województwie śląskim. Zainaugurowana została wykładem pt. „Biologia wirusa brodawczaka ludzkiego (HPV)”, podczas szkolenia dla ponad 250 koordynatorów programu.

Wykres. Odsetek szkół ponadpodstawowych realizujących IX edycję programu „Wybierz Życie – Pierwszy Krok” na terenie nadzorowanym przez PPIS woj. śląskiego

PROFILAKTYKA
ZAKAŻEŃ HPV
I RAKA SZYJKI MACICY

wybierz. życie

 | PIERWSZY
KROK

To sprawa,
która dotyczy
**Ciebie i Twoich
bliskich**

Wejdź na pierwszykrok.edu.pl i dowiedz się więcej.

PARTNERZY:

Fundacja MSD
Chrońmy zdrowie

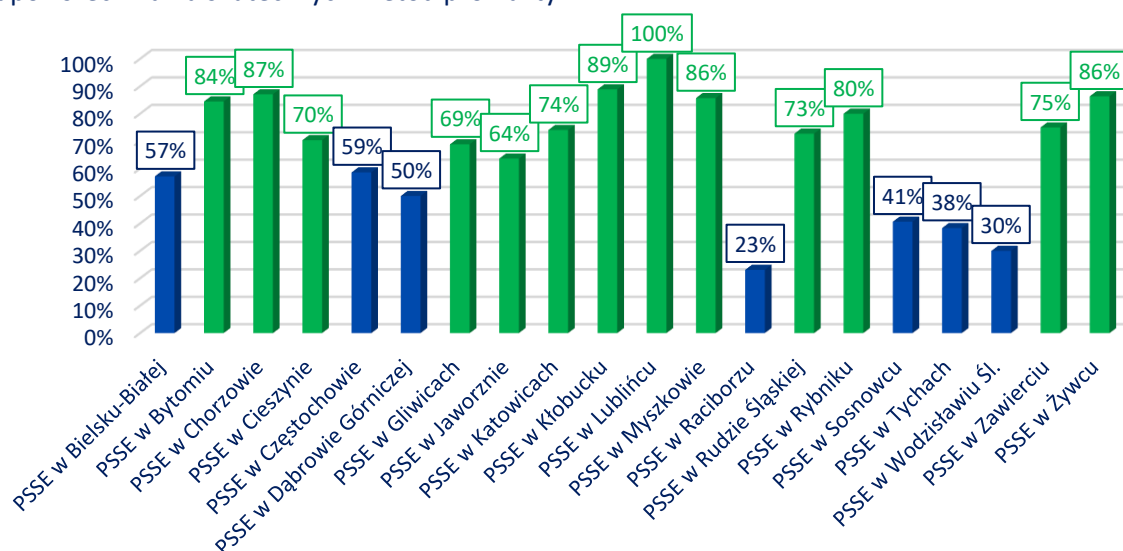

PROGRAM WSPIERAJĄ:

Program edukacyjny „Znamię! Znam je? - czyli co musisz wiedzieć o czerniaku skóry”

Program edukacyjny „Znamię! Znam je? czyli co musisz wiedzieć o czerniaku skóry” w województwie śląskim realizowało 361 szkół ponadpodstawowych. Nauczyciele przeprowadzili lekcje edukacyjne dla ponad 51 tys. uczniów. Wiedza na temat podstawowych zasad profilaktyki czerniaka nie jest wystarczająca ani kompletna, zwłaszcza wśród młodzieży, stąd konieczność nieustannego doksztalcenia i edukowania młodego pokolenia. Materiały edukacyjne dla uczniów i nauczycieli zapewniła Fundacja „Gwiazda Nadziei”. Dodatkowym wsparciem były materiały zamieszczone na stronie Akademii Czerniaka. W niektórych placówkach proponowany scenariusz zajęć został poszerzony o dodatkowe działania takie jak: informacje w mediach społecznościowych/stronach internetowych szkoły, quizy, prezentacje multimedialne, plakaty/prace plastyczne, dodatkowe filmy edukacyjne. Promieniowanie ultrafioletowe (UV) pochodzące z promieni słonecznych oraz solariów niszczy skórę i może prowadzić do rozwoju czerniaka i innych nowotworów skóry. Prostą zasadą profilaktyki jest unikanie słońca, zwłaszcza w okresie letnim oraz odpowiednia ochrona skóry. Ponieważ czerniak zwykle rozpoczyna się na powierzchni skóry, może być wykryty we wczesnym stadium poprzez regularne badanie/samobadanie skóry, zwłaszcza przez osoby, u których występują czynniki ryzyka zachorowania na tę chorobę. Popularyzacja wiedzy o tym nowotworze przyczynia się do upowszechniania skutecznych metod profilaktyki.

Wykres. Odsetek szkół ponadpodstawowych realizujących IX edycję programu „Znamię! Znam je!” na terenie nadzorowanym przez PPIS woj. śląskiego

Akcja informacyjna „Brązowo, ale czy zdrowo?”

Letnią akcją informacyjną „Brązowo, ale czy zdrowo?” woj. śląskim objęto blisko 600 tys. osób, głównie wypoczywających na terenie kąpielisk i basenów, miejsc rekreacyjnych i turystycznych. Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej docierali także do placówek wypoczynku letniego dzieci i młodzieży, by informować o zasadach profilaktyki przed skutkami nadmiernego przebywania na słońcu oraz ryzyku zdrowotnym związanym z nieprzestrzeganiem złotych zasad ochrony skóry przed szkodliwą dawką promieniowania UV. Działania informacyjne, w tym zakresie prowadzone były również poprzez media społecznościowe i strony internetowe inspekcji sanitarnej oraz partnerów.

WOJEWÓDZKA STACJA SANITARNO-EPIDEMIOLOGICZNA W KATOWICACH
www.wsse.katowice.pl

brazowo

ALE CZY ZDROWO?

Promieniowanie słoneczne nie jest obojętne dla skóry człowieka
Bądź ostrożny zachowaj umiar!

Zalecane środki chroniące przed nadmiernym promieniowaniem UV (wg WHO):

- należy ograniczyć czas przebywania w słońcu w godz. 10:00-14:00
- należy robić przerwy w opalaniu się, częściej przebywać w cieniu
- należy nosić ubrania ochronne, bawełniane, nie ekspozować całego ciała
- należy nosić okulary przeciwsłoneczne z panelami bocznymi, które stanowią 99-100% ochrony przed UVA i UVB dla oczu
- należy używać kremów ochronnych o szerokim spektrum ochrony przeciwsłonecznej
- należy unikać korzystania ze sztucznego promieniowania UV w solariach
- należy chronić niemowlęta i dzieci już od najmłodszych lat i uczyć je wraz z wiekiem racjonalnego korzystania ze słońca

Dzieci i młodzież są szczególnie narażone na szkodliwy wpływ promieniowania UV

Nadmierna ekspozycja młodzieży na słońce, szczególnie sztuczne, może przyczynić się do powstania raka skóry w późniejszym wieku, ponieważ skóra jest bardziej podatna na szkodliwe skutki promieniowania UV w okresie rozwojowym.

Pamiętaj!

Nadmierna ekspozycja na promieniowanie UV prowadzi do niekorzystnych konsekwencji zdrowotnych.

Więcej informacji na stronie internetowej WSSE w Katowicach:
www.promocjazdrowia.wsse.katowice.pl

Promocja szczepień ochronnych „Zaszczep w sobie chęć szczepienia”

W 2022 roku Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa śląskiego po raz kolejny realizowała ogólnopolską kampanię społeczną pt. „Zaszczep w sobie chęć szczepienia”. Celem kampanii jest przede wszystkim podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat znaczenia szczepień w profilaktyce chorób zakaźnych w tym znaczenia szczepień w profilaktyce COVID-19, zwiększenie liczby osób poddających się szczepieniom profilaktycznym (obowiązkowym i zalecanym) oraz propagowanie szczepień przeciwko wirusowi grypy, a także chorobom tropikalnym. Grupą docelową kampanii jest ogół społeczeństwa ze szczególnym uwzględnieniem osób z grupy największego ryzyka zachorowań na choroby zakaźne, czyli dzieci, ich rodziców, osób starszych oraz podróżujących. W ramach realizacji kampanii współpracowano z licznymi podmiotami działającymi na rzecz zdrowia publicznego w środowisku lokalnym tj.: podmioty lecznicze, placówki nauczania i wychowania, jednostki samorządu terytorialnego, a także markety, ośrodki kulturalno-naukowe, media lokalne itp. W związku z tendencją do zmniejszania się liczby osób poddających się szczepieniom ochronnym Państwowa Inspekcja Sanitarna woj. śląskiego podejmuje liczne działania informacyjno-edukacyjne mające na celu zwiększenie zaufania do korzyści wynikających z profilaktyki chorób zakaźnych i szczepień. Wyzwania związane z promocją szczepień ochronnych oraz budowaniem długofalowego zaufania do szczepień są jednym z najistotniejszych zagadnień zdrowia publicznego, a ich realizacja leży w szeroko pojętym interesie społecznym. W ramach Europejskiego Tygodnia Szczepień promowano podstawowe przesłanie, iż szczepienia są niezbędne do zapobiegania chorobom oraz do ochrony życia. W 2022 roku obchody kampanii przypadały w dniach 24–30 kwietnia pod hasłem „Długie życie dla wszystkich”. Celem Europejskiego Tygodnia Szczepień było wzmocnienie znaczenia sprawiedliwego i rozszerzonego dostępu do szczepionek, aby przyczynić się do długiego i zdrowego życia dla wszystkich. W 2022 roku w mediach społecznościowych Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa śląskiego zamieszczono ponad 3,5 tys. informacji dla prawie 600 tys. odbiorców oraz przeprowadzono blisko 19 tys. działań informacyjno-edukacyjnych m.in.: szkoleń, pogadanek, prelekcji, wystaw, eventów dla ponad 400 tys. odbiorców.

3. Profilaktyka nadwagi i otyłości

Kampania „Wybieraj bezpieczną żywność” #EUChooseSafeFood

W województwie śląskim zrealizowano II edycję Kampanii „Wybieraj bezpieczną żywność” #EUChooseSafeFood. Kampania została stworzona przez Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności EFSA, a jej celem było zwiększenie wiedzy społeczeństwa na temat roli nauki w zapewnieniu bezpieczeństwa żywności w Unii Europejskiej oraz zachęcenie obywateli do dokonywania świadomych wyborów żywieniowych. Tegorocznymi, promowanymi w kampanii tematami była higiena i znakowanie żywności, ale przede wszystkim suplementy diety.

W województwie śląskim przeprowadzono szereg działań kampanijnych, w których uczestniczyło łącznie ponad 100 tys. osób. Głównie były to przekazy medialne, ale również szkolenia, akcje profilaktyczne, wystawy itp.

SUPLEMENTY

TO
NIE
LEKI

TO
UZUPEŁNIENIE
DIETY

- BĄDŹ ŚWIADOMYM KONSUMENTEM
- WYBIERAJ ROZWAŻNIE
- NIE SPOŻYWAJ NA ZAPAS
- UWAGA NA INTERAKCJE

Kampania informacyjna:
Wybieraj bezpieczną żywność #EUChooseSafeFood

efsa
European Food Safety Authority

Kropla miodu?
To przysmak.

efsa
European Food Safety Authority
Godna zaufania nauka dla
bezpiecznej żywności

Ochrona pszczół?
To już nauka.

Higiena żywności?
To już nauka.

Suplemnetacja potasu?
To „doładowanie”!

efsa
European Food Safety Authority

Godna zaufania nauka dla
bezpiecznej żywności

Sprawdzanie
skuteczności?
To już nauka.

Chleb bezglutenowy?
To jedna z
możliwości!

efsa
European Food Safety Authority

Godna zaufania nauka dla
bezpiecznej żywności

Kontrola obecności
alergenów?
To już nauka.

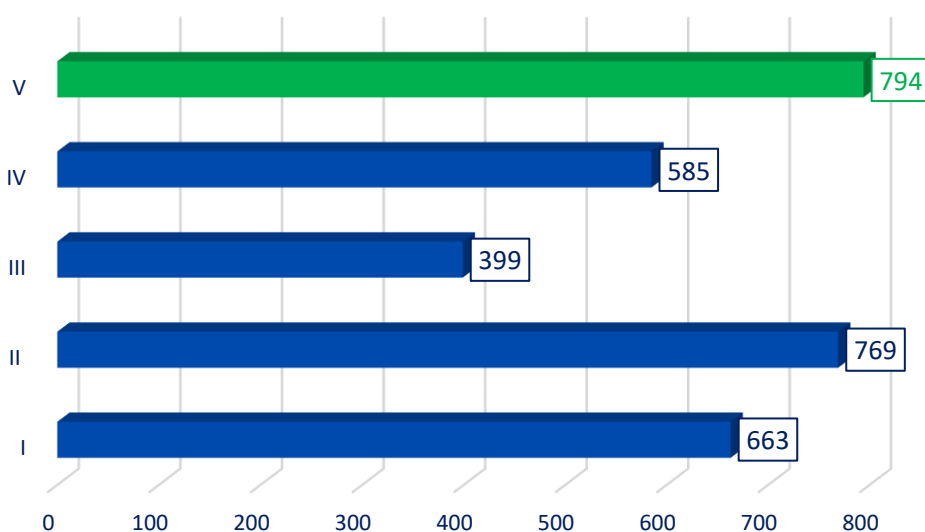
Kampania „Wybieraj bezpieczną żywność”
#EUChooseSafeFood

Klub Zdrowego Przedszkolaka. Promocja zdrowego stylu życia

Zdrowy styl życia powinien być kształtowany już od najmłodszych lat, aby skutecznie kreować zachowania zdrowotne w dorosłym życiu. To czego młody człowiek nauczy się, doświadczy i wykształci w dzieciństwie, decyduje o jego późniejszych nawykach. Tym bardziej jesteśmy przekonani do realizacji działań z zakresu edukacji zdrowotnej właśnie wśród dzieci i młodzieży.

W śląskich przedszkolach, z inicjatywy Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego, realizowany jest projekt pt. „Klub Zdrowego Przedszkolaka”, zawierający zróżnicowaną tematykę odnoszącą się do zagadnień zdrowotnych. Adresatami projektu są dzieci, ich rodzice i opiekunowie oraz przedstawiciele środowiska przedszkolnego. Działania projektowe mają wzbogacić wiedzę najmłodszych i ukształtować w nich właściwe nawyki higieniczno-zdrowotne. Dotychczas w projekcie uczestniczyło 500 tys. odbiorców, a edukacją objęto ponad 3 tys. śląskich placówek przedszkolnych. W każdej edycji średni zasięg udziału przedszkoli sięga około 50% wszystkich przedszkoli w województwie śląskim. W tegorocznym projekcie uczestniczyło ponad 100 tys. osób, w tym głównie przedszkolaki i ich rodzice, w około 800 placówkach przedszkolnych, co stanowi ponad 50% wszystkich śląskich przedszkoli. Jak dotychczas jest to najlepszy wynik!

Wykres. Liczba przedszkoli w woj. śląskim biorących udział w poszczególnych edycjach Projektu „Klub Zdrowego Przedszkolaka”

Projekt jak zwykle cieszył się dużym zainteresowaniem wśród koordynatorów, których większość wyraziła chęć jego realizacji w kolejnych latach.

Ogólnopolski program ekologiczny dla przedszkoli pt. „Skąd się biorą produkty ekologiczne”

W województwie śląskim, w roku przedszkolnym 2021/2022 zakończyła się II edycja programu pt. „Skąd się biorą produkty ekologiczne”. Program przygotowano w porozumieniu pomiędzy Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi, a Głównym Inspektorem Sanitarnym. Celem programu jest zwiększenie świadomości i wiedzy na temat rolnictwa ekologicznego oraz budowanie właściwych nawyków żywieniowych od najmłodszych lat. Program dedykowany jest dzieciom przedszkolnym w wieku 5-6 lat, rodzicom i opiekunom oraz nauczycielom wychowania przedszkolnego. W trakcie realizacji programu dzieci dowiedziały się skąd biorą się produkty ekologiczne, dlaczego warto je wybierać, jakie są zalecenia zdrowego stylu życia oraz jak przestrzegać zasad higieny. W województwie śląskim program zrealizowało 315 przedszkoli. Edukacją objęto prawie 15 tys. dzieci oraz blisko 10 tys. rodziców i opiekunów.

4. Inne działania

Bezpieczne Ferie

Na terenie woj. śląskiego w okresie zimowym realizowano akcję pt. „Bezpieczne Ferie 2022”. Akcja jak co roku kierowana była do dzieci i młodzieży w wieku szkolnym, kadry pedagogicznej, opiekunów półkolonii, rodziców i opiekunów oraz ogółu społeczeństwa. Jej celem było stworzenie bezpiecznych warunków wypoczynku dzieci i młodzieży na terenie woj. śląskiego, w zakresie bezpiecznych zachowań zdrowotnych podczas wypoczynku zimowego oraz zwrócenie szczególnej uwagi m. in. na: profilaktykę uzależnień (tytoń, alkohol, narkotyki w tym dopalacze), podniesieniu poziomu wiedzy społeczeństwa na temat znaczenia szczepień w profilaktyce chorób zakaźnych oraz zwrócenie uwagi społeczeństwa na problemy antybiotykooporności. W tym okresie pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej, prowadzili działania informacyjno-edukacyjne na turnusach wypoczynkowych tj. półkoloniach, zimowiskach, obozach itp. W mediach społecznościowych zamieszczano: banery kampanii, autorskie banery informacyjne, ważne informacje dot. bezpiecznego wypoczynku. W okresie od lutego do marca 2022 roku zrealizowano prawie 1300 działań w tym: akcji, szkoleń, porad, prelekcji, pogadarek, warsztatów, wystaw i ekspozycji, emitowano spoty edukacyjne,

organizowano konkursy, którymi objęto ponad 164 tys. odbiorców. W mediach społecznościowych WSSE w Katowicach i psse woj. śląskiego zamieszczano: banery kampanii, autorskie banery promocyjno-informacyjne oraz ważne informacje dotyczące bezpieczeństwa podczas ferii. Łącznie zamieszczono 247 postów dla ponad 32 tys. odbiorców.

Bezpieczne Wakacje

Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa śląskiego corocznie realizuje akcję pt. „Bezpieczne Wakacje”. Celem akcji jest stworzenie bezpiecznych warunków wypoczynku dzieci i młodzieży na terenie woj. śląskiego, w zakresie bezpiecznych zachowań zdrowotnych podczas wypoczynku letniego oraz podniesienie świadomości w zakresie bezpiecznych zachowań. Akcja jest również kierowana do kadry pedagogicznej, opiekunów kolonii, rodziców i opiekunów oraz ogółu społeczeństwa. W 2022 roku w woj. śląskim w ramach akcji realizowano kampanię informacyjno-edukacyjną pod hasłem „Bądź ostrożny! Nie ryzykuj!”.

Celem kampanii było zwiększenie wiedzy na temat bezpiecznego wypoczynku w tym m.in.: bezpieczeństwa w górach, zasad bezpiecznej kąpieli, bezpiecznego opalania, zachowania bezpieczeństwa podczas upałów, profilaktyki zatruc pokarmowych, profilaktyki boreliozy i odkleszczowego zapalenia mózgu, bezpieczeństwa i higieny w związku z sytuacją epidemiczną, profilaktyki uzależnień, a także zasad bezpiecznego wypoczynku w mieście.

W okresie od czerwca do września 2022 roku zrealizowano prawie 3 tys. działań w tym: akcji, szkoleń, narad, prelekcji, pogadanek, warsztatów, wystaw i ekspozycji, emitowano spoty edukacyjne, organizowano konkursy, którymi objęto ponad 250 tys. odbiorców.

W mediach społecznościowych WSSE w Katowicach i psse woj. śląskiego zamieszczano: banery kampanii, autorskie banery promocyjno-informacyjne oraz ważne informacje dotyczące bezpieczeństwa podczas wakacji. Łącznie zamieszczono 1 148 postów dla prawie 180 tys. odbiorców.

BEZPIECZNE WAKACJE

ZASADY BEZPIECZNEJ KĄPIELI

- Nie kąp się w miejscach niedozwolonych – korzystaj tylko ze strzeżonych kąpielisk
- Nigdy nie skacz do wody
- Nie zanurzaj się gwałtownie w wodzie po długim przebywaniu na słońcu
- Przed wejściem do wody ochlap nią klatkę piersiową, szyję i głowę, aby uniknąć wstrząsu termicznego
- Nie rób hałasu – ratownik może nie usłyszeć czyjegoś wołania o pomoc
- Nie wchodź do wody w czasie burzy, mgły oraz gdy wieje porywisty wiatr
- Zwracaj uwagę na osoby wokół, czy nie potrzebują pomocy

BEZPIECZNE OPALANIE

- Nie przebywaj na słońcu w godzinach od 10:00 do 14:00
- Stosuj kremy z filtrami ochronnymi
- Noś nakrycie głowy i okulary przeciwsłoneczne
- Pamiętaj o piciu wody

WYCIEZKA W GÓRY

- Przed wyjściem w góry sprawdź prognozę pogody
- Zaopatr się w apteczkę
- Zabierz telefon z dobrze naładowaną baterią
- Weź ze sobą ciepłe ubranie, odpowiednie obuwie, jedzenie i napoje
- Nie schodź ze szlaku i nie oddalaj się od grupy
- Uważaj na kleszcze i owady, chroń się przed nimi odpowiednim ubraniem i preparatami odstraszającymi
- Nie zbieraj grzybów, jeśli nie jesteś pewny, czy są jadalne

AKTYWNY WYPOCZYNEK

- Zawsze zakładaj kask, gdy jeździsz na rowerze, rołkach czy deskorolce
- Przestrzegaj przepisów drogowych
- Bądź widoczny na drodze – noś odblaski
- Bądź aktywny fizycznie, ale zachowaj rozsądek – nie uprawiaj sportu w miejscach niedozwolonych

DBAJ O ZDROWIE I HIGIENĘ

- Często myj ręce – minimum 30 sekund, wodą z mydłem
- Stosuj zasady ochrony podczas kichania i kaszlu – zakrywaj usta i nos chusteczką lub zgięciem łokcia
- Dbaj o higienę osobistą i czystość wokół siebie
- Nie używaj wspólnych przyborów toaletowych
- Odżywiaj się zdrowo

NIE RYZYKUJ, Z WAKACJI PRZYWIEZ TYLKO MIŁE WSPOMNIENIA!

- Zachowaj ostrożność w kontaktach z obcymi
- Nie przyjmuj poczęstunków od nieznajomych
- Uważaj na dzikie i niebezpieczne zwierzęta

NUMER ALARMOWY **112**

ŚLĄSKI PAŃSTWOWY WOJEWÓDZKI INSPEKTOR SANITARNY
www.gov.pl/web/wsse-katowice

Europejski Tydzień Wiedzy o Antybiotykach

Obchody Europejskiego Dnia Wiedzy o Antybiotykach/Światowego Tygodnia Wiedzy o Antybiotykach w 2022 roku realizowane były w ramach Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025. Inicjatywy te są odpowiedzią na narastające zagrożenie związane ze zjawiskiem oporności drobnoustrojów na antybiotyki i mają na celu zwiększenie świadomości na temat globalnej oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe (AMR) i zachęcenie ogółu społeczeństwa, pracowników ochrony zdrowia i decydentów do najlepszych praktyk, aby uniknąć dalszego pojawiania się i rozprzestrzeniania zakażeń lekoopornych. Przyczyny narastającej antybiotykooporności to przede wszystkim nadmierne i/lub niewłaściwe stosowanie antybiotyków w medycynie, weterynarii a także w wielu krajach w hodowli zwierzęcej.

Działania informacyjno-edukacyjne prowadzone przez pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. śląskiego wśród społeczności lokalnej oraz personelu medycznego pozwoliły na zwiększenie świadomości co do problemu jakim jest globalna oporność drobnoustrojów na antybiotyki. Temat antybiotykooporności został uznany przez odbiorców za bardzo istotny, a utrzymanie skuteczności antybiotyków za jeden z priorytetów w walce z chorobami.

Na terenie województwa śląskiego zrealizowano ponad 1 200 działań, którymi objęto ponad 200 tys. odbiorców. W mediach społecznościowych zamieszczano: wywiady, banery kampanii. Łącznie zamieszczono ponad 300 postów dla ponad 43 tys. odbiorców.

Każdy z nas powinien chronić antybiotyki

To od nas zależy jak długo antybiotyki będą skuteczne.

Ty również możesz mieć wpływ na przedłużenie skuteczności antybiotyków w walce z bakteriami!

zapobiegaj
stosuj podstawowe zasady higieny, myj i dezynfekuj ręce

nie wymuszaj
nie namawiaj lekarza do przepisywania antybiotyków w przypadku grypy i przeziębienia

edukuj
szerz wiedzę o odpowiedzialnym stosowaniu antybiotyków

szczep
siebie oraz swoich bliskich. To najlepszy znany sposób zapobiegania infekcjom

stosuj
zalecenia lekarza - nie przerywaj terapii antybiotykowej nawet jeśli poczujesz się lepiej!

Nadużywanie antybiotyków sprzyja superbakteriom

To Wy, ludzie jesteście odpowiedzialni za „supermoce” bakterii, ponieważ nadużywacie antybiotyków. Przyjmuj antybiotyki odpowiedzialnie, zgodnie z zaleceniami lekarza!

Przyczyny narastania i rozprzestrzeniania się oporności bakterii na antybiotyki:

- nadużywanie i niewłaściwe stosowanie w medycynie**
  - zbyt częste przepisywanie antybiotyków w nieuzasadnionych przypadkach (np. w chorobach wirusowych)
  - dostępność antybiotyków bez recepty
- stosowanie niezgodne z zaleceniami lekarza**
  - przerwanie leczenia
  - niewłaściwe odstępy czasu między dawkami
- samoleczenie**
  - przyjmowanie antybiotyków pozostałych z poprzednich terapii „na własną rękę”
- nadużywanie w rolnictwie, hodowli i leczeniu zwierząt**
  - niekontrolowane stosowanie antybiotyków w celu zwiększenia produkcji roślin i zwierząt
  - leczenie zwierząt zbyt niskimi dawkami leków, co sprzyja powstawaniu kolejnych superbakterii

Logos: Ministerstwo Zdrowia, NPZ, Europejski Działalność Promocyjna i Edukacyjna

Profilaktyka zatruc grzybami

W województwie śląskim corocznie od maja do października jest realizowana akcja informacyjno-edukacyjna pt. „Bezpieczne grzybobranie”. Celem akcji jest upowszechnienie wiedzy na temat grzybów jadalnych, niejadalnych i trujących oraz zasad bezpiecznego dla ludzi grzybobrania. W każdej psse woj. śląskiego można skorzystać z pomocy grzyboznawcy, który bezpłatnie sprawdzi zebrane grzyby. W 2022 r. w woj. śląskim odbywały się liczne imprezy, wystawy grzybów, festyny, pikniki, dni promocji zdrowia, pogadanki, warsztaty edukacyjne, prelekcje, konkursy. Działaniami informacyjno-edukacyjnymi objęto: prawie 240 tys. odbiorców.

Jedną z akcji, w ramach profilaktyki zatruc grzybami była wystawa plenerowa pt. „Bezpieczne Grzybobranie”, która odbyła się 23 września na dziedzińcu raciborskiego zamku. Prowadzone w ramach akcji działania informacyjno-edukacyjne miały na celu szerzenie wiedzy na temat grzybów, kształtowanie postaw i zachowań prozdrowotnych dotyczących zatruc pokarmowych grzybami, zwrócenie uwagi na bezpieczne grzybobranie oraz edukację poświęconą tematyce kleszczy i profilaktyce chorób odkleszczowych. Wystawa była skierowana do dzieci przedszkolnych i szkolnych, ale także starszych uczestników wystawy oraz całej społeczności lokalnej. Podczas wystawy wyeksponowane były grzyby jadalne oraz niejadalne i trujące, także materiały informacyjne w postaci tablic prezentujących poszczególne gatunki grzybów.

Bezpieczne grzybobranie

Profilaktyka wad postawy

Postawa ciała, czyli sposób utrzymywania pozycji stojącej jest indywidualną cechą człowieka. Prawidłową postawę przez cały okres ontogenezy definiuje wiele przesłanek, oprócz wrodzonych odnoszących się do genetyki i budowy narządów wewnętrznych, wpływ na właściwą postawę ma wiele czynników zewnętrznych. Profilaktyka, również ta odnosząca się do wad postawy, ma za zadanie przeciwdziałanie pojawianiu się niepożądanych czynników, zwłaszcza w okresie szkolnym, kiedy wady postawy występują i postępują najszybciej. Państwowa Inspekcja Sanitarna w 2022 roku, dbając o utrzymanie prawidłowej postawy dzieci i młodzieży, prowadziła w blisko 700 szkołach podstawowych z terenu woj. śląskiego, działania edukacyjne dotyczące wad postawy. Z informacji dotyczących właściwego pakowania, noszenia, dopasowania i wagi tornistra, oprócz uczniów, skorzystało ponad 170 tys. osób uczestniczących w więcej niż 4 tys., różnego rodzaju działań (akcji na terenie placówek nauczania i wychowania, imprez okolicznościowych, eventów i happeningów), a także odbiorców mediów społecznościowych. Łącznie Akcja swoim zasięgiem objęła 281 732 odbiorców.

5. Konferencja, szkolenia w woj. śląskim

VII Wojewódzka Konferencja „Nowe substancje psychoaktywne. Nowe trendy. Nowe zagrożenia”

Podsumowaniem działań w zakresie środków psychoaktywnych była cyklicznie organizowana, VII Wojewódzka Konferencja pt. „Nowe substancje psychoaktywne. Nowe trendy. Nowe zagrożenia.”, która odbyła się 25 października 2022 r. w Sali Sejmu Śląskiego w Katowicach. Przedsięwzięcie cieszyło się bardzo dużym zainteresowaniem, uczestniczyło w nim ponad 200 osób m.in. dyrektorzy szkół, nauczyciele, koordynatorzy i członkowie gminnych komisji ds. rozwiązywania problemów uzależnień w województwie śląskim, koordynatorzy programów edukacyjnych „ARS, czyli jak dbać o miłość?” i „Smak życia czyli debata o dopalaczach” oraz pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

Program Konferencji uwzględniał następujące tematy:

- | Współpraca instytucjonalna kluczem w skutecznym reagowaniu na zagrożenia substancjami psychoaktywnymi;
- | Zatrucia i uzależnienie od narkotyków, „dopalaczy”, leków, innych substancji psychoaktywnych;
- | Mózg pod wpływem – nowe narkotyki;
- | Współdziałanie z Policją w sytuacji ujawnienia małoletniego mającego kontakt z substancjami psychoaktywnymi, zasady współpracy szkoły z Policją;
- | Nowe i nie-nowe trendy w terapii uzależnień.

Szkolenie dla nauczycieli szkół ponadpodstawowych w ramach Projektu „Nie daj się HIV – zapobiegaj zakażeniu”

24 listopada 2022 roku zostało zorganizowane szkolenie w formule online dla nauczycieli szkół ponadpodstawowych, w którym uczestniczyło 165 nauczycieli i koordynatorów powiatowych Projektu. Szkolenie stanowiło przygotowanie kadry pedagogicznej do przeprowadzenia lekcji edukacyjnej dla uczniów wg własnego scenariusza zajęć. Lekcje w szkołach odbyły się w okolicach 1 grudnia, tj. Światowego Dnia AIDS. W tym czasie przeprowadzono 1 567 lekcji edukacyjnych w 318 szkołach ponadpodstawowych woj. śląskiego. Edukacją w tym zakresie objętych zostało ponad 40 tys. uczniów.

Szkolenie on-line dla koordynatorów powiatowych i szkolnych programów: „Podstępne WZW”, „Znamię! Znam je?” oraz „Wybierz Życie - Pierwszy Krok”

Interdyscyplinarny charakter Wojewódzkiej Konferencji w dniu 21 listopada 2022 r. zgromadził online 259 uczestników, powiatowych i szkolnych koordynatorów programów: „Podstępne WZW”, „Znamię! Znam je?” oraz „Wybierz Życie - Pierwszy Krok”. Zagadnienia z zakresu nowotworów złośliwych, raka szyjki macicy oraz czerniaka skóry, a także profilaktyki wirusowego zapalenia wątroby znalazły konstruktywne odzwierciedlenie w wykładach:

- | „Nowotwory skóry. Profilaktyka, diagnostyka, leczenie” – dr hab. Wojciecha M. Wysockiego prof. KAIAFM Kliniki Chirurgii Ogólnej Onkologicznej i Naczyniowej w 5. Wojskowym Szpitalu Klinicznym z Polikliniką w Krakowie;
- | „Biologia wirusa brodawczaka ludzkiego (HPV)” – dr hab. n. med. Bogdana Michalskiego – Rektora Wyższej Szkoły Medycznej w Sosnowcu, Life Clinic w Katowicach;

- | „Zapobieganie zakażeniom HBV, HCV” – dr hab. n. med. Ewy Janczewskiej, adiunkta badawczo-dydaktycznego Katedry i Zakładu Podstawowych Nauk Medycznych Wydziału Nauk o Zdrowiu Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach.

Informacje zdobyte podczas konferencji dodały uczestnikom, koordynatorom programów edukacyjnych realizowanych z inicjatywy Śląskiego Państwowego Inspektora Sanitarnego, wiele istotnych szczegółów merytorycznych do już posiadanej wiedzy z zakresu profilaktyki nowotworów złośliwych oraz profilaktyki HBV i HCV.

6. Promocja zdrowia a komunikacja społeczna

Oddział Promocji Zdrowia i Komunikacji Społecznej WSSE w Katowicach prowadzi działania edukacyjne w przestrzeni internetowej wykorzystując stronę internetową w serwisie gov.pl oraz media społecznościowe tj. Facebook, Twitter i Instagram. Media społecznościowe to istotna część komunikacji społecznej opartej na technologii cyfrowej, która w oparciu o proces komputeryzacji i dostęp do Internetu pozwala na dotarcie do możliwie największego kręgu odbiorców.

W 2022 roku dotarliśmy do ponad 2 milionów odbiorców.

Internauci mieli możliwość na bieżąco zapoznawać się z ofertą oraz założeniami realizowanych przez Państwową Inspekcję Sanitarną woj. śląskiego programów edukacyjnych i kampanii społecznych oraz skorzystać z materiałów edukacyjnych do ich realizacji. Ponadto, wszystkie ważne wydarzenia z życia WSSE w Katowicach, te dotyczące szeroko rozumianego zdrowia publicznego w oparciu o kalendarz zdrowia publicznego, a także wystąpień, wywiadów zostały zaprezentowane w ww. kanałach komunikacji.

Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Katowicach bip

O WSSE Co robimy Aktualności Baza wiedzy Kontakt

Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Katowicach > Co robimy > Promocja zdrowia

Dla klienta

- Nadzór sanitarny
- Promocja zdrowia**
- Badania laboratoryjne
- Szczepienia ochronne
- System zarządzania jakością

Promocja zdrowia

PROJEKT

ZDROWE DZIECKO
ZDROWY DOROSŁY

ZDROWA RODZINA

Zdrowe Dziecko
Zdrowy Dorosły

Zdrowa Rodzina

Projekt "Zdrowe dziecko - zdrowy dorosły - zdrowa rodzina"

Trzymaj Formę!

Trzymaj Formę!

Bieg po zdrowie

Bieg po zdrowie

ARS, czyli jak dbać o miłość?

ARS, czyli jak dbać o miłość? - nowoczesna edukacja dla młodzieży z zakresu profilaktyki uzależnień

KOD QR

Strona gov.pl/promocjazdrowia

Kampanie medialne

Oddział Promocji Zdrowia i Komunikacji Społecznej w 2022 roku zrealizował kilka kampanii medialnych m.in. w zakresie:

- | Bezpiecznych Wakacji;
- | Bezpiecznego powrotu do szkoły;
- | Profilaktyki palenia tytoniu.

BEZPIECZNE #WAKACJE W WOJ. ŚLĄSKIM

BĄDŹ OSTROŻNY! NIE RYZYKUJ!

AKTYWNY WYPOCZYNEK

- **Zawsze zakładaj kask, gdy jeździsz na rowerze, rolnkach czy deskorolce**
- **Przestrzegaj przepisów drogowych**
- **Bądź widoczny na drodze - noś odblaski**
- **Bądź aktywny fizycznie, ale zachowaj zdrowy rozsądek - nie uprawiaj sportu w miejscach niedozwolonych**

www.gov.pl/web/arsse-katowice/

BEZPIECZNE #WAKACJE W WOJ. ŚLĄSKIM

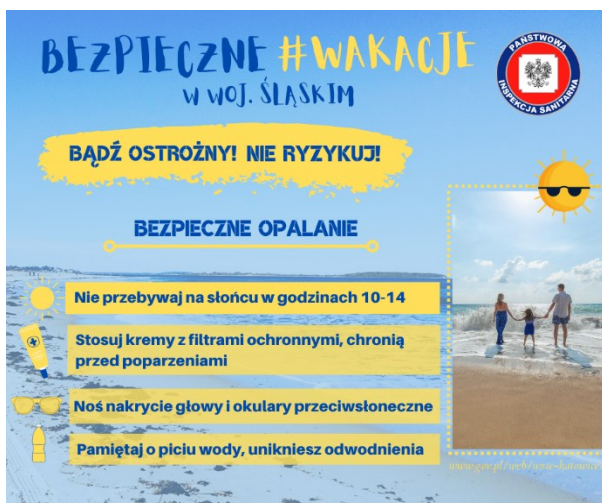
BĄDŹ OSTROŻNY! NIE RYZYKUJ!

ŚRODKI PSYCHOAKTYWNE

- **Nie sięgaj po alkohol, narkotyki - to tylko złudzenie dobrej zabawy**
- **Idąc na imprezę zawsze miej na uwadze swoją szklankę, kieliszek**
- **Palenie tytoniu niesie za sobą poważne skutki zdrowotne**

www.gov.pl/web/arsse-katowice/

Kampania medialna dotycząca Bezpiecznych #Wakacji, opracowana w WSSE w Katowicach (realizacja: lipiec/sierpień 2022 roku)

Palenie papierosów szkodzi prawie każdemu organowi ciała, powodując wiele chorób.

Niech 17 listopada będzie Twoim Dniem. Podejmij właściwą decyzję.

Dołącz do tysięcy ludzi, którzy rzucili palenie.

Rozpocznij życie... bez dymu tytoniowego.

Posty pojawiły się w mediach społecznościowych WSSE w Katowicach w dniach 10-17 listopada 2022 r.

Kampania medialna dotycząca Bezpiecznego #PowrótDoSzkoły opracowana w WSSE w Katowicach (Realizacja: wrzesień 2022 roku)

Newsletter Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. śląskiego

Newsletter publikowany jest co miesiąc na stronie internetowej WSSE w Katowicach oraz na portalu społecznościowym Facebook. Materiały do opracowania publikacji pochodzą ze sprawozdań przesłanych przez pion Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia woj. śląskiego.

WOJEWÓDZKA STACJA SANITARNO-
EPIDEMIOLOGICZNA
W KATOWICACH

Więcej informacji:
www.gov.pl/wsse-katowice/